

FÜLFÜL BÜYÜSÜ

Zapta geçmemiş bir büyücünün masalı

Ece İrem Dinç

Fülfül Büyüsü

Maya Kitap: 85, Roman: 45
1. Baskı, İstanbul Ekim 2014

ISBN: 978-605-5675-96-7
Fülfül Büyüsü * Ece İrem Dinç 2014.
Tüm yayın hakları Maya Kitap'a aittir.

Yayın Yönetmeni: Tahir Malkoç
Editör: Gökçe Gündoğdu
Mizanpaj: Mehmet Büyükturna
Kapak: Esra Keçekülâh

Maya Kitap * Sertifika: 14079
Merkez Mah. Kocamansur Sok. No: 6/4 Şişli / İstanbul Tel: 0212 296 97 12
e-mail: info@mayayayinlari.com www.mayayayinlari.com

Kayhan Matbaacılık * Sertifika: 12156
Davutpaşa Cad. Güven Sanayi Sitesi C Blok No: 244
Topkapı/İstanbul Tel: 0212 576 01 36

Fülfül Büyüsü

Ece İrem DİNÇ

Teşekkür

Bu romanı yazarken benden desteğini esirgemeyen çok sevgili aileme, her an yanımda olan ablam Filiz'e, can arkadaşım Esra'ya ve varlığıyla beni yazmaya teşvik eden Ozan'a çok teşekkür ederim.

1. Bölüm

ESMA

İçimiz, hep bir hoşça kal ülkesi...

Cahit Zarifoğlu

**Sepetçi Perihan ile Yeğenlerinin
Çizik Bir Plağın Sesine Benzeyen
Cızırtılı Hayatları**

Balat, İstanbul 1949

Antik Yunan yazarları tarafından “boynuz” adıyla anılan; dar geçişli, yılankavi sokaklarında yüzyıllık sırların kol gezdiği, çerden çöpten yapılma evlerinin kapı eşiklerinde acuze cinlerin çiğ kırmızı rengindeki bacaklarını ağdaldıkları, şirret Çingene kadınlarının gecenin aymazında ciyak ciyak kavgaya tutuştukları Haliç semtinin yangınları İstanbul’un diğer bölgelerinde çıkan yangınlara hiç mi hiç benzemez. Bilhassa da Balat civarında meydana gelen yangınların kendine has bir tarihi bile vardır. Mahalleli tarafından titizlikle tutulan bu tarihi kayıtlar İstanbul’un

fethinden çok daha öncesine, bin üç yüz üç yılında Balat'ın külliye yandığı zamana dek uzanırlar.

Haliç'in yangınlarını İstanbul'un diğer semtlerindeki yangınlardan ayırmaya yarayan üç belirgin özellik vardır ve bunlar sırasıyla şöyledir;

- 1- Her yangın sonrası daha evvel kimse tarafından işitilmemiş bir sır ifşa olur ve bu sır, yangından sağ salim kurtulmayı başarmış birinin ruhunu mutlak suretle öldürür.
- 2- Hiçbir yangın bir diğeriyle benzerlik göstermez ve kimse kendi can evine düşmemiş bir yangına istese dahi müdahale edemez.
- 3- Gelmiş, geçmiş ve gelecek olan bütün yangınlar, geride aklını kaçırmış en az bir kadın bırakmadan sönmeyeceklerine dair kendi aralarında gizlice sözleşmişlerdir. Bu yüzden de her yangın ertesinde Haliç'te yaşayan bir kadın mutlaka aklını yitirir.

Bu meşhur yangınlardan bir tanesi de 1949 yılı Mayıs ayının ikinci Perşembesi, saat sabahın üçünü otuz yedi dakika on bir saniye geçe, Balat'a inen Draman Yokuşu'ndaki bir terzi dükkânının alt katındaki mahzende meydana geldi. Dükkânın sahibi, Fındık Hatice'nin kocası Terzi Kani idi. Draman Yokuşu sakinleri, üzerinde kavuniçi renkli pazen geceliği ve ayağında ayçiçekli yeşil yün patikleriyle

sokağın başındaki lambanın altında göğsünü döve döve ağlayan Fındık Hatice'nin o canfeza çığlığını işittikleri anda yataklarından kalkıp telaşla sokağa fırladılar. Başlangıçta yangını fark etmeden cümbür cemaat Hatice'nin yanına koşan mahallelinin ağzı, Kani'nin dükkânının alt katındaki mahzende çıkan yangını یشitince şaşkınlıktan bir karış açık kaldı. Zira o güne dek kimsenin böyle bir mahzenin varlığından bile haberi olmamıştı. Fındık Hatice, delice bir kuvvetle kendini yerden yere atıyor, etlelerini çimdire çimdire dövünüyor, dudaklarını kanatasıya dek dişliyor, üzerindeki geceliğın ince, pazen kumaşını hınçla parçalıyor ve mahallenin kadınları da el birliğiyle Hatice'nin alelaide ortaya saçılan koca memelerini sağlam kalan bir parça kumaşın ardına saklamaya uğraşıyor, göz göre göre deliren kadını teskin etmenin bir yolunu arıyorlardı. Çok geçmeden Fındık Hatice'in geçirdiğı bu korkunç sinir krizinin gerçekte kocasının dükkânında çıkan yangınla bir ilgisi olmadığı anlaşıldı. Öyle ki alevler söndürüldüğünde geride küle dönen dükkânla birlikte Terzi Kani ile Kumru Züleyha'nın kömür karasına bulanmış çırcıplak cesetleri kalmıştı. Böylelikle Draman Yokuşu sakinleri o gecenin ikinci büyük şokunu da yaşamış oldular. Yangından birkaç saat evvel yetmiş üç yaşına basmış olan Kani, Balat'ın meşhur çengisi Kumru Züleyha ile yerin altındaki mahzeninde sevişirken karısına yakalanmıştı. İki âşık panik hâlinde toparlanmaya çalışırken Kani'nin henüz çiçeklenmiş bir bahar dalını andıran yeşil damarlı eli, mahzende yanan kandillerden birine çarpmış ve yere

devrilen kandilden hızla etrafa yayılmaya başlayan alevler mahzendeki top top kumaşlarla beraber iki sevgilinin bedenlerini de içine alarak adeta ölümcül bir şerâyin ateşine dönüşmüştü. Zavallı Hatice ise gördükleri karşısında ne yapacağını bilememiş, kolu kanadı kırık bir kuş misali kendini can havliyle sokağa atarak avazı çıktığı kadar bağırmağa başlamıştı.

Yazık ki 1949 yılı Mayıs ayının ikinci Perşembesi meydana gelen bu talihsiz olayın ardından yaşanan hiçbir güzellik, Hatice'nin gönlüne düşen semâcetin izlerini silmeye yetmedi. Kaderine boyun eğmeyi öğrenip usulca köşesine çekildi Hatice ve sustu. Öyle bir suskunluktan ki bu, zaman içinde insanlar onun evvelden bir sesi olduğunu bile unuttular. Fındık Hatice, artık bambaşka biriydi. Omuzlarına dökülen iri dalgalı, kar beyazı saçlarını kökünden keserek kocasının senelerce baş koyduğu yastığın içine doldurdu. Bir tek gün dahi ayağından eksik etmediği pembe ponponlu terliklerini lime lime edip, Haliç'in çamurlu sularına bıraktı. İlkbaharda evine giren sivrisinekleri usta bir avcı edasıyla yakalayarak mutfak rafında dizili duran rengârenk reçel kavanozlarının içine attı. Ayak parmaklarına siklamen rengi ojeler sürüp, üzerine de damla damla tutkal akıttı. Bir süre sonra ise evinden dışarı adımını atmaz oldu ve en nihayetinde yeşil saplı bir kahvaltı bıçağı ile şah damarını keserek canına kıydı.

Öte yandan Kani ile Züleyha, olayın yaşandığı gecenin sabahında alelacele toprağa verilirken, Züleyha'nın geride kalan iki kızı ise teyzeleri Sepetçi Perihan'a teslim edildi.

Balat semtinde meydana gelen bu dehşetengiz yangının devrisinde bütün mahalleli tuhaf bir suçluluk hissine kapılmıştı. Bir zamanların dillere destan kantocusu Fındık Hatice, ömrünü kocası uğruna kuruş kuruş harcamış ve Kani'nin omuzlarına binen yaşamak yükünü az da olsa hafifletebilme meramıyla gecesini gündüzüne teyelleyerek çalışmış bir kadındı. Her daim kendinden evvel kocasını düşünür; Kani'nin yemeği, Kani'nin suyu, Kani'nin uykusu diye paralanır dururdu. Toz kondurmazdı kocasına. Ne ki Draman Yokuşu'nun mihenk taşı olarak kabul edilen ve neredeyse seksenli yaşlara merdiven dayamış remmâl acuzeler, onun bu perişan hâline baktıkça kırıışmış dudaklarının kenarına ilişitirdikleri buruk bir tebessümle “Keşke...” diye söyleniyorlardı içlerinden,

“Keşke daha az sevmesi gerektiğini öğrenebilseydi...”

Öyle ki bir kadın ne kadar çok severse, aklını da o denli çabuk yitirecektir demekti. Yazık ki Fındık Hatice, hayatındaki tüm renklerin solduğu ve zamanın temelli akmaz olduğu o yangın gecesine dek bu gerçeği bilmiyordu. Acaba bilseydi, her şey daha başka türlü olur muydu? Sahi, daha az severek kendini delirmekten kurtarabilir miydi insan? Seksenlik acuzelere göreyse bu sorunun yanıtı “evet” idi. İnsanın daha az severek kendini her türlü acıdan koruması mümkündü. Oysa diğer yandan da şöyle denirdi:

Aştan kaçılrsa bile kaderden kaçılmaz...

Antik Yunan yazarları tarafından “boynuz” adıyla anılan; dar geçişli, yilankavi sokaklarında yüzyıllık sıraların kol gezdiği, çerden çöpten yapılmış evlerinin kapı eşiklerinde acuze cinlerin çiğ kırmızısı rengindeki bacaklarını ağdaladıkları, şirret Çingene kadınlarının gecenin aymazında ciyak ciyak kavgaya tutuştukları Haliç semtinin yangınları, İstanbul’un diğer bölgelerinde çıkan yangınlara hiç mi hiç benzemez. Bilhassa da Balat civarında meydana gelen yangınlar, kendilerine kurban olarak seçtikleri bir kadının gönlüne kül kokulu bir düşkıran çiçeği kondurmadan sönmeyeceklerine dair yeminlidirler.

Evden çıkarken yine ayakkabılarını giymeyi unutmuş ve sokağa iner inmez de ayağında yalnızca kuş desenli yün çoraplarının olduğunu fark ederek utancından kıpkırmızı kesilmişti Esmâ. Eğer ayakkabıları, teyzesinin anlattığı masallardaki peri kızlarının giydiği o büyülü pabuçlar gibi çikolata ya da dondurmadan yapılmış olsalardı onları giymeyi asla unutmazdı. Ne var ki onun ayakkabıları üzeri kaymak ve karamelle çevrili bir dondurmadan çok, kanatları yırtılmış, pulları dökülmüş, antenleri kopmuş bir kelebeği andırıyordu. Bu yüzden de sürekli unutuyordu onların varlığını. Bir an için eve geri dönüp ayakkabılarını giymekle kuş desenli çoraplarının ucunda seke seke yoluna devam etmek arasında tereddüt etti ve birkaç saniye düşündükten sonra kararını vererek Giritli Necati’nin Şerbetçi Dükkânı’na doğru yürümeye başladı.

Sepetçi Perihan, sepet örmeyi bıraktığından beri Giritli Necati'nin dükkânında çalışıyordu. Şüphesiz ki burada, ördüğü sepetlerin karşılığında aldığı paradan çok daha fazlasını kazanıyordu çünkü insanlar cebindeki üç kuruş parayla kendilerine hasır bir sepet satın almaktansa, ağızlarını tatlandırıp midelerini bayram ettirecek bir kap şerbet içmeyi yeğliyorlardı. Kendinden üç yaş büyük olan ablası Züleyha'nın ölümünden sonra ortada kalan yeğenlerini sahici bir anne şefkatiyle bağrına basan Perihan için hayat, gitgide dikleşen bir yola benziyordu. Öyle ki ablasının geride bıraktığı o melun hikâye Balat'ın kara kaplı dedikodu defterine koca koca harflerle işlenmiş ve Züleyha'nın taşımaya fırsat bulamadığı vebali de seve seve kardeşinin üstüne yüklenmişti. Yâis bir hayatın içinden çıkıp gelen bütün kadınlar gibi kendi hüznünde, sessiz sakın bir kadındı Perihan. Temiz ve cevâd bir yüreğe sahipti. Balat'ta doğup büyümüştü. Oldum olası da sevmiştii bu semti. İstanbullu Çingenelerin merkezi, hatta kalbiydi Balat. Sanki köşe bucak saklardı onları, boğazın ürkünç dalgalarından koruyup kollamak isterdi. Bunca yılın ezilmişliğini, itilmişliğini görmezden gelir ve kati suretle kin yahut kir tutmazdı. Bu hâliyle İstanbul'un öteki semtlerinden daha başka bir kumaşa sahip olduğu kesindi. Nem çekme oranı yüksek bir semtti mesela, yıpranmaya karşı dayanıklı bir yapısı vardı. Öyle kolay kolay da bozulmazdı dokusu, hele kırışma özelliği hiç yoktu. Sık sık ütü istemezdi. Belki pürüzsüz bir yüzeye ve ipeğe yakın bir görünüme sahip değildi ancak yıkanma sonrası kolay-

ca eski hâline geliverirdi. Uzun ömürlüydü, sağlamdı. Perihan gayet iyi biliyordu ki son nefesini verene dek sızlanmadan, gocunmadan bu semtin sokaklarında yaşayacak ve günü geldiğindeyse bu dünyadan Balatlı bir Çingene olarak ayrılacaktı.

Züleyha ise kardeşinin gönlünde yatan bu Balat sevdasına bir türlü akıl sır erdiremez, onu daima azla yetinip çoğu hayal edemeyecek denli aciz bir kadın olmakla yargılardı. Hâlbuki Perihan memnundu hâlinden. Elinde olandan daha fazlasını hayal etmediği, edemediği için küçümsemezdi kendini. Atlasına bürünmüş bir böcek misali, doğuştan gözden çıkarmıştı kozasındaki ipeği. Hem adına hayal denen o şey neydi ki, ardında nilfam izler bırakarak gecenin karanlığında sinsice gezinen bir hayalletten başka... Varlığı hissedilebiliyordu belki ama çıplak gözle görülmüyor, elle tutulamıyordu. Hayalin hayaline kapılıp gitmekti asıl saçmalık. Üstelik Perihan, oldum olası sahip olduklarından daha fazlasını arzulayan bir kadın da değildi. On üç yaşına bastığı günün sabahında aynadaki aksine dikkatle bakmış, gördüğü yüz karşısında olduğundan daha başka birine dönüşmesinin ihtimal olmadığına karar vermiş ve o gün bugündür de hâli hazırda sahip olduklarıyla yetinmesini bilmişti. Züleyha kadar güzel ve alımlı bir kız olmadığı su götürmez bir gerçektir. Hâl böyle olunca ablası gibi allı morlu yaşmaklar giyerek çengilik etmeye heveslenmemiş, bunun yerine özel bir yetenek gerektirmeyen sepet örme işine yönelmişti. Ha-sırlarla, ipliklerle, tellerle haşır neşir olmak iyi gelmişti

ona. Ne ki kocası Klarnet İbrahim'i nikâhlandıktan altı ay sonra toprağa verdiğinde de yine ruhundaki zehri söküp alsınlar diye kendini sepetlerinin şifalı ellerine bırakmış, akşamdan sabaha, avuçları morarıp parmakları su toplayıncaya dek ördükçe örmüştü. Şimdiyse gün boyu Giritli Necati'nin dükkânındaki ocağın başında durup kazan kazan şerbet kaynatıyor ve gelen müşterilere yüzüne ilıştirdiği sevimli bir tebessümün yanı sıra kaplar dolusunca şerbet ikram ediyordu. Akşam ezanından sonra Draman Yokuşu'nun tepesindeki bozulmuş domates renkli evin eksilmiş merdivenlerini birer ikişer atlayarak çıkarken içine dolan sevincin yegâne sebebiyse ablasından yadigâr yeğenleriydi. Hayat, bağrına mühürlediği kardeş hasretinin yanı sıra acısını bir nebze hafifletsin diye de bu iki küçük kızı sunmuştu onun ömrüne.

Sekiz yaşına henüz basmış olan Şuara, küçük kardeşi Esmâ'ya nazaran daha sakın bir mizaçla yaratılmıştı. Perihan, teninin kokusunu incir ve limon ağaçlarının baharda birbirine bulan kokularına benzettiği Şuara'yı oldum olası kendine daha bir yakın hissederdi. Gün boyu üzerinde oturduğu minderde, çöplerin arasından bulup topladığı rengârenk kumaşları birbirine ekleyerek oyunlar oynayan Şuara, şayet bir parça tükürükle parmağının ucuna yapıştırdığı ipliği diğer elinde tuttuğu iğnenin gözünden tek seferde geçirmeyi başarabilirse büyüdüğünde camdan pabuçlar giyen bir prenses olacağına inanırdı. Bu oyunu ona annesi öğretmişti. Kızının kumaşlara olan merakını iyi bilen Züleyha, çengilik etmeye gittiği zamanlarda onun

eline bir iğne ile iplik tutuşturur ve sevinçle “Hadi bakalım benim minik Şuara’m,” derdi, “eğer ipliği iğnenin gözünden tek seferde geçirmeyi becerebilirsen büyüdüğünde dillere destan bir prenses olacaksın demektir.”

Şuara ise çocuksu bir heyecanla oynardı bu tuhaf ama mutluluk verici oyunu. Sıradan bir Çingene kızının kadehinde prenses olmak var mıdır diye sual etmeyi aklından bile geçirmezdi. Züleyha da bir Çingene kızından prenses olmayacağını bilirdi bilmesine ama Şuara’nın gözlerindeki sevinci gördükçe de yalnız annelere özgü bir inat ve ısrarla sürdürürdü bu oyunu. Kim bilir belki de kızının buğday sarısı saçları ile camgöbeği rengindeki hareli gözlerine baktıkça prenseslerden bile güzel bir evlât doğurduğunu düşünüp gururlanır ve safça bir merakla, “Neden olmasın?” diye sorardı kendi kendine.

Esma’ya gelince; Draman Yokuşu sakinlerine göre o tam manasıyla bir şeytandı. Başlangıçta yaşanan o tüyler ürpertici yangın felaketinden dolayı kızların hâline acıyan mahalleli kimi zaman içten, kimi zaman lütfen göz yumardı Esma’nın boyundan büyük haylazlıklarına. Fakat zamanla kimsenin zerre kadar tahammülü kalmamıştı. “Allahım, ne günah işledik de bu canavarı verdin başımıza!” diye veryansın eden mahalleli Esma’nın yaramazlıklarından çok, erken yaşta şirazesı kayan dilinden yana dert yanardı. Öyle ki henüz beş yaşında olan bu küçücük kız çocuğu, Balat’ın yüzyıllık sır tarihine baş kaldıran bir edayla gizli kalması gereken her ne varsa bir şekilde öğrenir ve dakikasında da bütün ahaliye ifşa ederdi. Esma dile

geldi geleli Balatlılar birbirine girmişti. Adeta ardı arkası kesilmeyen bir kaos yaşanıyordu her evin çatısı altında. Kim kiminle karısını boynuzluyor, kim kiminle nerede düzüşüyor, kim kimin cebinden ne araklıyor... Hepsini ama hepsini herkesten evvel bu bacak kadar çocuk öğreniyor ve önüne gelene de büyük bir iştahla anlatıyordu. İşin tuhaf yanı, söylediği her şey tek tek çıkıyordu. Başlarda Esmâ'nın söylediklerine aldırış etmeyen mahalleli, zamanla Balat'ın yüreğine bir şarapnel gibi saplanan bu kız çocuğunun ağzından çıkacak olan her kelimeyi merakla bekler olmuştu. Bu kadar çok şey biliyor olmasının sebebini ise iki şekilde açıklıyorlardı;

Ya bu kız çocuğu, âlemlerin Rabbine şirk koşan ateş soylu iblis tarafından ortalığı velveleye vermek ve insanların yüreğine binbir çeşit şüphe zerk etmekle görevlendirilmiş bir emir kuluydu. Ya da aksine, Rabbin bir “ol” emri ile hamuruna ilahi bir kuvvet eklenmiş olan, Çingenelerce adına “yedinci kadın” denilen bir büyücü soyuna mensuptu ve ki yazılanları daha yeryüzüne düşmeden evvel okuyordu.

Kısacası Draman Yokuşu'nun seksenlik remmâl acuzelerine göre Esmâ, ya karanlıktı ya aydınlık. Ya bir meleğin kanadından yaratılmıştı ya da ateş soylu iblisin sırtındaki kamburun yer âlemi üzerindeki yansımasıydı. Gerçekte kim olduğunu ise zaman gösterecekti.

Esmâ, Giritli Necati'nin Şerbetçi Dükkânı'nın kapısından içeri adımını attığı sırada dışarıda kızılca bir kıyamet koptu. Perihan, müşterilere vermek üzere hazırla-

dığı şerbet kaplarını elinden bırakıp da başını dükkânın camekânlı vitrininden tarafa çevirdiği anda havada uçuşan ceketler, kazaklar, çoraplar, gömlekler ve hemen sonra da kiraz ağacından yapılma zeytunî bir keman gördü.

“Mürüvvet! Gözümün nuru, karıcım! Allahın aşkına yapma!” diye inliyordu sokağın başında dikilmiş duran gözü yaşlı, kılıbık tipli bir adam. Sesi, yağmakla yağmamak arasında kalan bir bahar yağmuru misali incecik ve tedirgindi.

“Bacak kadar veletin lafıyla olacak iş mi şu yaptığın!”

Perihan, bacak kadar velet lafını işittiği gibi bakışlarını dükkânın kapısında dikilip duran Esma’ya doğru hınçla çevirdi. İçerideki müşteriler de şaşkıncı, gerçekten de kıyafet yağıyordu havadan. Hâlbuki Draman Yokuşu sakinleri bu gibi hadiselerle pek aşina olduklarından, adamların kadının mahalleyi inleyen kavgasını kale bile almadılar. Çünkü Çingenelerin barındığı her semtte yaşanan günlük bir rutinden ibaretti bu gümbürtü. Ne var ki dükkândaki soluk benizli, beyaz turistler için olağanüstü bir durum yaşıyorlardı o anda. Omuzlarını kısıp boyunlarında asılı duran fotoğraf makinelerine saldırdılar ve başlarını merakla yukarıya kaldırarak kıyafetleri atan kadını görmeye çalıştılar. Giritli Necati, oturduğu taburenin üstünde istifini hiç bozmadan, “Perihan,” diye seslendi alaycı bir ses tonuyla. “Senin bacaksızın geldiği nasıl da belli oluyor baksana, peşi sıra rüzgârını da sürüklüyor y’puli!”

* Y’puli: Rumca’da yavru kuş, sevgili manasına gelen bir sözcük.

Perihan, ani bir feveranla yerinden fırladığı gibi Esmâ'yı kolundan yakaladı ve kendine doğru çekerek,

“Gene ne halt ettin Esmâ?” diye öfkeyle söylendi, “Bu defa kimin kuyruğuna bastın?”

Esmâ, tahammülfersa bakışlarla kendisini süzen teyzesine verecek bir cevap bulup buluşturmaya çalıştığı sırada kafasına inen sert bir terlik darbesiyle olduğu yerde sarsıldı. Şayet Perihan, kolunu sıkı sıkıya tutuyor olmasaydı bir hızla yere devrilivermesi an meselesiydi. Terlik, hiç beklenmedik bir taraftan gelmişti. Mahallenin meşhur şehvetperesti Gülendam, dükkânın yarı aralık kapısının önüne dikilmiş ve adeta ağzından lavlar püskürten bir ejderha misali avazı çıktığı kadar böğürüyordu.

“Seni küçük orospu seni! Demek ocağıma incir ağacı dikmeye niyetlendin ha! Amma saçını başını yolmazsam şimdi senin! Geberesice, soysuz köpek! Göstereceğim ben sana gününü! O dilini kökünden koparayım da ne halt ettiğini iyice belle!”

Perihan, ani bir refleksle Esmâ'yı arkasına alıp, ihtimal bir terlik atışı için kendini siper ederken Giritli Necati de yaşından beklenmeyecek bir çeviklikle oturduğu tabureden ok gibi fırlayarak saniyeler içinde yanlarına geldi.

“Ayıp Hanım, ayıp!” diye seslendi, içtiği sigaralar yüzünden iyice kalınlaşan sesiyle. “Hiç mi arlanman yok senin! Şuncacık çocuktan ne istersin!”

Draman Yokuşu sakinleri ile mukayese edildiğinde cümlesi pürtuvalet kalan müşteriler olan biteni şaşkınlıkla seyrededursunlar, Gülendam gözlerinde öfke dolu parıltılarla bağırmaya devam etti.

“Şuncacık çocuk mu diyorsun sen o iblisin dölüne? Allahın cezası bir sıçan o! Ne bok yediğinden haberin var mı ki? Yoo, teyzesi dururken sana ne oluyor, öyle ya tam bir kaltak sülalesi bunlar ayol, anası neydi ki piçi ne olsun?”

O ana kadar başını teyzesinin geniş kalçaları arasına gömmüş hâlde Gülendam’ın ağzından çıkan her kelimeyi sinsi bir tebessümle dinleyen Esmâ, “kaltak sülalesi”, “anası” ve “piç” sözcüklerini işittiği sırada taş kesmiş bir bez parçası gibi olduğu yerde kalakaldı. Yüzündeki sinsi tebessüm yerini belli belirsiz bir korkuya ve devamında da kulaklarından kalbine doğru süzülen meneviş renkli bir hüzne bıraktı. Yaşıtlarına göre fazla zeki bir çocuktan Esmâ ve nitekim mahalleli arasında dilden dile dolaşan fısıltı gazetesinden işitip öğrenmişti annesinin kabahatini. Fakat o güne dek hiç kimse annesinin işlediği günahın cezasını Esmâ’ya kesmemiş, olan biteni bir defa olsun yüzüne vurmamıştı. Şimdiyse birdenbire adına hakikat denen o ısırgan otlu tarlanın tam ortasına düşüvermişti işte. Canı yanıyor, kalbi acıyordu. Sanki her Nisan başı mahalenin çocuklarıyla topyekûn daldıkları Hüsrev Efendi’nin bahçesindeki ağaçlardan aşırıdıkları iri çekirdekli, yeşil, sulu eriklerden bir tanesi tam boğazına mevzilenivermişti. Yutkunmaya çalıştıkça daha da beter kesiliyordu nefesi. Kendi kendine kumar gibi “Piç” diye söylendi. Ne Perihan duydu bu belli belirsiz sesi, ne de Gülendam. Lâkin İstanbul; İstanbul bir anda duyuyormuştu Esmâ’nın sesini. Yüzyıllardır eteklerinde olup biten her şeyden haberdar, kavi bir sırdaştı o. Her türlü rezilliğe alışkın sebatkâr bir

dağ gibiydi. Ne var ki bu defa onun da canı yanmış, içi bulanmış ve boğazına iri çekirdekli, yeşil, sulu bir erik tanesi olmasa da sarı bacalı, küpeştesi beyaza boyalı bir vapur oturuvermişti aynı anda. Yutmaya çalıştıkça inatla mevzileniyordu vapur olduğu yerde. İstanbul'un hırçın, mavi suları serâser dalgalandı, yükseldi ve “Ey Settar!” diye haykırarak büyük bir gürültüyle öğürüverdi şehir. İçinde ne varsa boğazına oturan vapurla beraber kusmuştu sanki. Olan bitene feci hâlde sınırları bozulan şehir, kendini daha fazla tutamayarak iri katreli gözyaşlarını hızla koyuverdi. Ansızın hantal, kurşunu bulutlar sardı gökyüzünü ve Esmâ, yere düşen ilk yağmur damlasıyla beraber belki de ömründe ilk defa hıçkırâ hıçkırâ ağlamaya başladı.

Yangınların hakkaniyetsizliği kadar, yağmurların da insafı yoktu Balatlılara. Bir yağdı mı dur durak bilmez; caddeleri, sokakları sele boğmadan geçip gitmezdi yağmur. Draman Yokuşu’nu çamur renkli çirkâb sular basarken mahalleli de açık kalan kapı ve pencerelerini hızla kapamanın telaşına düştü. Öyle ki Gülendam bile Esmâ’nın kabahatini unutup, terliklerini ayağına geçirdiği gibi doğruca evine koştu. Kocasının mahallenin çirkin sefihi Gülendam ile oynaştığını işitip de sinir krizleri geçiren Civelek Ayla, elinde kalan son ceket ile pantolon takımını da aşağıya fırlattığı gibi içeri girdi ve ardından da pencereyi sıkı sıkıya menteşeledi. Bir tek Esmâ, Perihan ve Giritli Necati oldukları yerde kalakalmış, yağmura aldırış etmeksizin kıpırtısızca duruyorlardı. Esmâ avazı çıktığı

kadar ağlıyor, Perihan tek kelime etmeden yeğeninin çağlayan bir nehir misali akan gözyaşlarına bakıyor ve Giritli Necati ise bu yaralayıcı tabloyu hüznün dolu bakışlarla temaşa etmenin yanı sıra gördükleri karşısında insanlığın usaresine ağız dolusunda tükürmek istiyordu. Öte yandan dükkândaki turistlerse ellerinde soğumuş şerbet kapları, içine düştükleri bu gayya kuyusundan nasıl kurtulacaklarını düşünüyor, bir an evvel geldikleri yere geri dönmenin hayalini kuruyorlardı. Bu turistik gezi sonunda öğrendikleri tek bir şey vardı; Balat, tam manasıyla bir deliler âlemi idi.

Sepetçi Perihan, otuz üç yaşında hayata gözlerini yumduğunda Draman Yokuşu sakinlerinden bir teki bile bu ani ölümün nedenini sual etmedi, zira onlara göre ölüm Allahın emriydi ve Allahın emirlerini sorgulamak sa iblisin işi. Oysa onlar ne âlemlerin Rabbine şirk koşan şeytanın soyundan geliyorlardı, ne de kendi hâlinde bir kadının ölümüyle ilgili sır perdesini aralayacak mecale sahiplerdi. Hâl böyle olunca ölüyü vakitlice gömerek hayata kaldıkları yerden devam etmek herkese daha doğru gelmişti. Diğer yandan Perihan'ın ölümünün ardında yatan nedeni merak edip de öğrenmek isteseler dahi hakikati bilebilmeleri olanaksızdı çünkü Perihan'ı gencecik yaşında ölüme götüren şey, uykuya daldığı sırada kanına karışarak ciğerlerine inen ve ölüme sebebiyet verdiği handiyse binde bir görülen sinsi bir diş bakterisiydi. Şayet Perihan,

horlayan bir kadın olsaydı örneğin, böyle bir hastalık yüzünden hayata veda etmek durumunda kalmayacaktı ve bakteri, horlama esnasında açılıp kapanan ağızdan usulca dışarı sızabilecek ve havayla temas ederek yok olup gidecekti. Ne var ki Perihan, uykuya daldığı anda dişlerini birbirine sıkı sıkıya kenetleyip, nefesini ağızdan değil de burnundan alıp verdiğinden bakteri de doğrudan ciğerlerine inmiş ve sebebiyet verdiği ödemle beraber onu yalnızca birkaç dakika kadar kısa bir sürede canından etmişti. Balatlılar bir yana, 1959 senesinin Türkiye'sinde tıp bile henüz bu ölümün ardındaki gizemi çözebilecek kadar ilerlememişti.

Perihan öldüğünde Şuara on beş, Esmâ ise on ikisindedeydi ve iki kız kardeş biteviye dökülen gözyaşları dindiğinde Tanrı'nın onlardan temelli yüz çevirmiş olduğuna kanaat getirdiler. Teyzelerinin ölümünün ardından şu koca dünyada yapayalnız kalmışlardı ve bu gerçek beraberinde daha acı bir gerçeği de getirmişti; öyle ki acilen hayatla başa çıkmanın bir yolunu bulmalıydılar! Sırtındaki yaralardan kanatlar çıkarabilen mitolojik bir tanrıça edasıyla evvela Şuara topladı kendini, silkelendi, üzerinde ne kadar korku varsa hepsini kökünden kurutup sonbahar yaprakları misali bir bir döktü ve çocukluğundan bu yana aşına olduğu kumaşların, ipliklerin rengârenk dünyasında kendine bir iş buldu. Galata civarında bulunan ufak bir terzi dükkânında çalışacak, haftalık olarak alacağı yevmiyesiyle kardeşine bakacak, evin geçimini

sağlayacaktı. Nitekim Şuara'nın tek başına tüm dünyanın karşısında duramayacağını anlaması zor olmadı, zira eline geçen parayla geçinebilmeleri pek mümkün görünmüyordu. Kazandığı para ancak ve ancak iki haftalık yeme içme masraflarını karşılayabilecek kadardı, keza yiyip içebilecekleri gıdalarsa zaten sınırlıydı. İşte tam da bu noktada Esmâ, yaşından beklenmeyecek bir olgunlukla hayat yolundaki ilk adımını atmaya karar verdi ve geleceğe dair beslediği tüm hayallerini onlarca yerinden bıçaklamak suretiyle öldürerek kendini fallar âleminin yeni ecesi ilân etti. Bundan böyle hoyrathğını gizlemeye lüzum görmeyen şirazesiz dili yalnız para karşılığında konuşacak, efsunlu dualar okuyacak ve onlarca büyüye can verecekti. Esmâ, Tanrı'nın bir "ol" emriyle hamuruna lahuti bir kuvvet zerk olan, Çingenelerce adına "yedinci kadın" denilen ve sadece yüzyılda bir yeryüzüne geldiğine inanılan özel bir büyücü soyuna mensuptu ve ki yazılanları daha yer âlemine düşmeden evvel okuyordu. O, tam manasıyla doğuştan büyücüydü. Fakat kendisine sorulacak olsa yapmayı dilediği tek şey, ömrü hayatı boyunca tıpkı annesi gibi allı morlu yaşmaklar giyerek düğünlerde, eğlencelerde çengilik etmek ve dahi kendini falların aksine müziğin büyüğü içinde pişirmektir. Yazık ki kader çoktan yazılmış, iki kardeşin geçeceği yollar, uğrayacağı menzilgâhlar belirlenmiş ve olacak olan her şey, Tanrı'nın elinden çıkma bir perniyân üzerine özenle işlenmişti. Kader, kapanması mümkün olmayan bir yara gibi açıldıkça açılıyor ve hayatsa bu yaraya iri taneli tuzlar basmaya devam ediyordu.

Öte yandan Draman Yokuşu'nda yaşayan remmâl acuzelere göreyse insan, Tanrı'nın kader bergâhında boynu bükük bir lâl kuşu kadar çaresizdi. Kanatlarını ne kadar çabuk kaldırıp da uçabilirse, kendisi için o kadar iyiydi.

2. Bölüm

MIHRAN

Ömrüm;
Ah, benim ördükçe sökülen yakasız kolsuz hırkam...
Şükrü Erbaş

İskender-i Zülkarneyn ile Hızır'ın Masalı

İskenderun 1949

1949 yılı Mayıs ayının ikinci Perşembesi, saat sabahın üçünü otuz yedi dakika on bir saniye geçe, seneler evvel İstanbul'dan İskenderun'a göç etmiş olan ve geçimini kundura alım satımıyla sağlayan Alacan ailesi büyük bir talihsizlikle çalkalandı. Alacanlar'ın küçük torunu Azraf Mihran'ın henüz uykuya daldığı sırada kanca burunlu, kavruk tenli, patlıcan reçeli bakışlı annesi Azra Alacan, dokuz yıllık yatak odasının tavanında bulunan paslı bir çengelin ucuna bağladığı urgan ile kendini astı. Büyükannesinin çılgınlıkları üzerine yatağından fırlayıp da annesinin kaldığı odaya koşan Mihran, gördüğü bu korkunç manza-

ra karşısında başını hafifçe öne eğerek, uyandığından beri sündüre sündüre çekiştirdiği mavi çizgili pijamasının açık düğmelerinden içeri kustu ve yaşanan bu talihsiz olayın devrisinde haftalar boyu ağzını açıp da tek kelime dahi etmedi. Kendisine sorulan hiçbir soruya cevap vermedi, bir damla gözyaşı dökmedi ve bakir bir beklenti ile büründüğü bu çocuksu sükûnun günün birinde ona annesini geri getireceğine inandı. Çünkü evin salonunu boydan boya kaplayan geniş pencerelerin önünde başını annesinin dizlerine yaslayarak durmaksızın konuştuğu anlardan birinde,

“Biliyor musun Mihran!” diye söylenmiş Azra Hanım, yüzünde alaycı bir tebessüm vardı. “Bazen öyle çok konuşuyorsun ki, şu bitmek bilmez sorularınla beni öldürecek- sin zannediyorum.”

Olmuştu işte! Mihran, öyle çok konuşmuş ve öyle çok soru sormuştu ki en nihayetinde bu uslanmaz huyu annesinin ölümüne sebep olmuştu. Büyükannesinin anlattığı masallarda bahsi geçen “Ehrimen” yani cehennem bakışlı, ifrit yaradılışlı nâm-ı diğer Kötülük Tanrısı, onca gecenin sonunda belli ki Mihran’ın bedenine sızarak ruhunu ele geçirmiş ve onu durmaksızın konuşturarak annesini öldürmeye itmişti. Böylelikle Ehrimen, tebaasına yeni ve taze bir can daha katmış olmanın sevinciyle yeraltındaki dûzahına geri dönerken Mihran da içine düştüğü tuzağın farkına varmış ve her şeyi düzeltip, eski hâline getirebilme umuduyla bildiği bütün sözcükleri unutmayı denemiş, sustukça susmaya devam etmişti. Lâkin gerçekte annesi-

nin intiharı ile hiçbir ilgisi olmadığını anlaması ise yıllarını almış, anladığında ise Ehrimen ile babası arasındaki yakınlığa şaşıp kalmıştı.

Mihran'ın babası Emir Bey; orantısız yüz hatları, kafasına oranla aşırı küçük kulakları, yaz güneşi sarısı rengindeki saçları ve zaman zaman mora çalan kestane karası gözleri ile ailenin tek oğlu, daimi huzursuzuydu. İskenderun'un kalbine yirmi beş kilometre uzaklıkta bulunan ve etrafı incir ağaçlarıyla çevrelenmiş bu iki katlı, hantal duvarlı taşra evinden oldum olası nefret ederdi. Aslında sene be sene çoğalarak ruhunu bütünüyle zapt eden nefretinin asıl sebebi, yaşadığı evden çok, babasının sarsılmaz, sabitkadem tavrından ileri geliyordu. Öyle ki Emir Bey, ne vakit İstanbul'a geri dönme hayalinden bahsedecek olsa babası, katı kurallardan ibaret bir taş parçası misali sıkıntıyla yüzünü ekşitir ve kırışmış çember sakallını sıvazlayarak, "Emir!" diye seslenirdi, kendinden emin bir sesle.

"İstanbul sevdasından vazgeçeceksin! O defter temelli kapandı oğlum. Bizim memleketimiz, toprağımız burasıdır artık. Az mı iş geldi başımıza İstanbul denen o gayya âleminde. Dost bildiklerimiz düşman çıktı, memleketlimiz belleyip bağrımıza bastıklarımız bizi sırtımızdan hançerledi. Ocağımıza ateş düşürdüler, yüreğimizi hurdahaş ettiler. Amma İskenderun insanı öyle mi ya! Bunca senedir buradayız, tek bir kalleşlik, tek bir yanlış gördük mü? Hayır, görmedik. Görmeyiz de. Çünkü insana en büyük kötülüğü gene en yakın bildikleri eder. El kısmı

daha insaflıdır, ihsan bilir, hakkaniyetlidir. Şu arzın sat-
hında insanın başına ne gelirse, fazla sevip kıymet verdi-
ğinden gelir. Bu sebepten oğul, o melunlar diyarını söküp
atacaksın gayrı içinden. Bir daha da benim çatım altında
İstanbul'un adını dahi anmayacaksın.”

Babasının lafını ikiletmemiş, bir daha da onun çatısı
altında İstanbul'un adını dahi anmamıştı Emir Bey. Bir-
kaç denemeden sonra kerhen vazgeçmiş ve babasını ikna
etme çabalarını belirsiz bir zamana erteleyerek İstanbul'a
dönme hayalinden söz etmez olmuştu. Öte yandan ken-
disini İstanbul'dan daha fazla heyecanlandıran bir hayali
vardı şimdi; İskenderunlu Çingenelerin göz bebeği, Ze-
ren...

Emir Bey, kendinden handiyse yirmi yaş küçük olan
bu güzeller güzeli Çingene kızı ile tanıştığında, Mihran
dünyaya gözlerini henüz açmış kara saçlı, kara gözlü bir
bebektir. Alacan ailesinin sakın mizaçlı, nazikendam gelini
Azra Hanım, oğlunun gelişiyse beraber uzun zamandır ko-
casıyla arasında sürüp giden huzursuzluğun da son bula-
cağına inanmış, bu küçücük yavrunun, evliliklerinde olu-
şan çatlakları tek tek sıvayacağını düşünmüştü. Saatler
süren zorlu bir doğumun ardından Ebe Hatun, Mihran'ı
kucağına verdiği ilk anda her şeyin daha iyi olacağına dair
beslediği inanç hepten artmış, acıdan morarmış dudak-
larını oğlunun pespembe alına götürüp de ona ilk öpü-
cüğünü sunduğu sırada belli belirsiz bir sesle, “Bismihû,”
diye mırıldanmıştı.

“Esirgeyen ve bağışlayan Allahın adıyla! Ey benim gü-

zel Rabbim; sen, oğlumu bütün yarattıklarının şerrinden koru! Onu her daim mutlu ve huzurlu bir insan kıl! Bahtını açık, tecellisini aydınlık et. Bilirim ki hayatın yanılığısı yok. Sen ki bizlere bir şâhreg kadar yakınsın, öyleyse şu aciz kulunun duasını da yüce bergâhından geri çevirme ve hiç değilse yavrumu hayat yolunda muvaffak et!”

Ne var ki Azra Hanım’ın umduğunun aksine Mihran’ın gelişi hiçbir şeyi değiştirmemiş, kocasıyla arasında sürgit devam eden kavgalar eskiye nazaran daha da sıklaşmış, şiddetlenmişti. Emir Bey, gün be gün evinden, ailesinden uzaklaşmaya devam ederken, evliliklerinde de onulmaz yaralar açılıyordu. Azra Hanım’ın beklentileri susuz kalmış bir çiçek misali hızla kuruyup solarken, Emir Bey’in yeni sevgilisine dair beslediği aşk ise günden güne yeşeriyor, bir gül gibi katmerlendikçe katmerleniyordu. Bir kadının için en çaresiz andı bu an. Sevdiğinin gönlünden düşmek ve artık sevilmediğini kabullenmek... Artık ne yaparsa dolmayacak bir boşlukla yaşamaya çalışmak... Bunun böyle sürüp gitmeyeceğini de biliyordu Azra Hanım. Gün gelecek, kocası o yol ayrımında duracak ve ya geçmişi, ya geleceği seçecekti. Ya gerisingeri karısına dönecek ya da alıp başını bambaşka bir tenin gölgesinde yürüyecekti. En fenası da hangi yolu seçerse seçsin, bir daha hiçbir şey eskisi gibi olmayacak ve Azra Hanım, kocasının vardığı o yol ayrımından sonra aynı kadın olarak kalmayacaktı. Ne kadar istese dahi bir daha asla aynı muhabbetle bakamayacaktı kocasının gözlerine.

Emir Bey, ılık bir Nisan sabahı genç sevgilisiyle be-

raber çekip gittiğinde Azra Hanım, kendini bu gerçeğe ne kadar hazırlamış olursa olsun gene de üzüntüsünden çıldıracak gibi oldu. Yüreğine inen bu devasa alev topuyla nasıl baş edeceğini bilemeyerek kendini yatak odasına kapattı ve günler boyu uyudu. Oldum olası uykunun iyileştirici bir güce sahip olduğuna inanırdı. Sanki kendini uykunun şifalı ellerine bıraktığı vakit, etrafını çevreleyen bütün husumetler de sessizce ortadan kayboluvercekmış gibi hissedirdi. Rabbin hikmetiydi uyku ve özünde ölüm benzerdi. İnsan ruhunun hislerini kâinattan çekmenin ötesinde, kişinin dış âlemle olan irtibatını da bir nevi askıya alır, işitme ve görme duyularını tamamen sıfırlardı. Her ne kadar ruh, uyku esnasında ait olduğu bedende kalmaya devam etse de insan, gördüğü rüyalar sayesinde gayp âlemine doğru kısa bir yolculuğa çıkardı. Azra Hanım şimdiki zamandan çok, çok önce, dedesinin eşiği üzerinde Kur'an öğrenmek hevesiyle mahalle camiine gidip geldiği günlerde uyku ile ilgili bir ayet işitmiş ve işittiği bu ayeti de bir daha asla unutmamıştı. Zumer Suresi 42. ayete göre Allah, kimi nefisleri öldükleri zaman kimileriniyse uykularındayken yanına alır, böylelikle onları yaptıkları ve yapıyor oldukları işler hakkında sorguya çekerti. Sonra hakkında ölüm hükmü verdiklerini uykularında alıkoyar ve öbürlerini de takdir edilmiş bir süreye kadar salıverirdi. Ve bu ayetin devamında ise şöyle denirdi:

“Şüphesiz ki bunda, düşünecek bir kavim için nice ibretler vardır.”

Ne var ki aradan geçen onca zamana rağmen kocasının ihanetini bir türlü kabullenemeyen Azra Hanım bu

defa kendini uykunun şifalı ellerine değil, ancak uykuya daldığı sırada kavuşabildiği ebedi sevgilisinin yani diğer bir adıyla “hiçliğin” merhametli kollarına bırakmayı yeğlemişti. Geçirdiği bu ruhi bunalım kolay kolay denecek gibi görünmüyordu. Oğullarının gidişinden sonra zaten perişan olan Alacan ailesi ise üstüne bir de gelinlerinin gün be gün bozulan sağlığı eklenince hepten mahvolmuştu. Neticede Azra Hanım’ın henüz gençliğinin baharındayken yakalandığı bu ruh sıtması tam üç yıl sürdü. Üç yılın sonunda bir sabah erkenden uyandı ve doğruca mutfığa koşup bulduğu her şeyi karşı konulmaz bir iştahla yemeye başladı. Onun bu hâlini görenler, nihayet üzerindeki ölü toprağını attığını düşünüp boğazından geçen her lokmayı bir iyileşme belirtisi olarak kabul ettiler. Azra Hanım, günler boyu nâmahdud bir iştahla önüne konan, konmayan ne varsa silip süpürdü ve geçen dört haftada tamı tamına on iki kilo aldı. Artık eskisi gibi konuşuyor, gülüyor, oğluyla beraber oyunlar oynuyor, ev işlerinde kayınvalidesine yardım ediyor, akşamüzerleri incir ağaçlarının gölgesinde uzun uzun yürüyor ve kendisini başka bir kadın uğruna terk edip giden kocasının adını dahi anmıyordu. Alacan ailesinde her şey normale dönmüş gibi görünüyordu, tabii şimdilik...

1949 yılı Mayıs ayının ikinci Perşembesi Azra Hanım, her zamanki neşesiyle oğlunun üst kattaki odasına çıkıp onun yanına uzandı ve usta bir masalcı edasıyla o gece için hangi masalı anlatacağını düşünmeye başladı.

“Gepetto ile Pinokyo!” diye sevinçle inledi Mihran.
“Gepetto ile Pinokyo’nun masalını anlat anne!”

Mihran, bu iç burkan baba-oğul hikâyesini dinlemekten bıkmıyordu. Her dinleyişinde o küçücük yüreğinde sadece babasız çocuklara özgü bir umutla evvelce açılmış bir kapı aralanıyordu sanki. Masalın başkahramanı olan Pinokyo’yu ise yarı gıpta ve yarı nefretle seviyordu. İhtiyar Gepetto’nun oğluna duyduğu sevgide kendi hercümercin çocukluğunu buluyor, Pinokyo’nun hayali suretinde onulmaz yalnızlığının ezilmişliğine rastlıyor ve dahi dinlediği bu masalın ardına saklanıp öylece kaybolmak istiyordu. Tabii bir de Pollyanna vardı ki, o da Mihran için vazgeçilmez bir dosttu, çünkü Pollyanna ona bütün bir ailenin bir arada kahvaltı sofrasının başına oturduğu mutlu, güneşli, huzurlu bir Pazar sabahını anımsatıyordu.

Fakat o gece, annesinin anlatacağı masalın içinde ne Collodi’nin Pinokyo’su, ne de Porter’in Pollyanna’sı vardı. Bu hikâyenin başkahramanı, adını doğu efsanelerinde yaşatan, Pers İmparatorluğu’nun kavi ordularını yenip de dünyanın yarısını on üç yıl kadar kısa bir sürede fethetmeyi başaran Makedonya Kralı Alexandros, yani İskender-i Zülkarneyn idi. Mihran, bu yüce cihandarın adını daha önce hiç duymamıştı. Bir toygara kuşunun merakıyla gözlerini koskocaman açtı ve başını annesinin göğsüne yaslayıp sessizce dinlemeye koyuldu.

Makedonya’dan başlayan yürüyüşü, birçok ülkenin istilasından sonra Babil’de son bulan Büyük İskender’in önü alınamaz hırsı, sonsuz merakıyla birleşince dünya-

ya hâkim olma, dünyada ne kadar “garaip” ve “acayip” varsa öğrenme ve nihayet karanlıklar ülkesindeki ölümsüzlük suyuna ulaşma arzusunu ortaya çıkarır. Bu durdurak bilmeyen hükümdarın yanında her türlü ilme sahip vezirleri vardır. Lâkin diğer taraftaysa vezirlerin de üstesinden gelemediği zor durumlarda İskender’e yardım eden, ona çıkış yolu gösterip de yoldaşlık eden, bazen bir Arap, bazen bir derviş veya kuş suretinde ortaya çıkan Hızır bulunur.

“Hızır kim anne?” diye sordu Mihran. Göz bebekleri üzerinde merak dolu kıvılcımlar çakıyordu. Azra Hanım, oğlunun başını şefkatle okşayıp, “Hızır mı?” diye seslendi işi eğlenceli kılmak adına kalınlaştırdığı sesiyle.

“Hızır, bütün ümit ve imkânların tükendiği, çarelerin sona erdiği anda insanların yardımına koşan semavi bir kahramandır oğlum.”

Yeryüzündeki her millet ve her tıynetten bütün oğlan çocukları gibi Mihran da zor durumlarda insanoğlunun yardımına yetişen süper güçlere sahip kahramanlara karşı büyük bir ilgi ve hayranlık besliyordu. Bu yüzden de Hızır, masalın başkahramanı olan İskender’den daha fazla cezbetmişti onu.

“Peki sonra ne oldu?” diye sordu heyecanla. Azra Hanım, kaldığı yerden anlatmaya devam etti.

İskender, kendisine ölümsüzlük verecek olan âb-ı hayat suyunu bulmak üzere yola çıkarken Hızır’ı da yanına alır ve onu ordusunun yeni komutanı tayin eder. Aylar boyu dört iklim, yedi bucak gezerek beraberce âb-ı hayat

suyunu arar dururlar. Derken günlerden bir gün, ağaç kabuğundan yapılma elbiseler giyen ve sadece sebze ile beslenen bir kavimle karşılaşır. İskender, bu kavmin yaşadığı bölgede kendisinden yaklaşık olarak dört bin yıl evvel yaşamış olan Zülkarneyn-i Evvel'in mezarına rastlar. Mezarın yanına yaklaştığı sırada gördüğü yazı adeta kanını dondurur. "Ey İskender!" diye yazar mezarın üzerindeki levhada. "Ben de tıpkı senin gibi bütün bir cihanı hükümüm altına aldım, lâkin bununla yetinmeyecek âb-ı hayat suyuna da sahip olmayı arzuladım ve onu bulmak üzere yollara düştüm. Gel gör ki o yüce iksiri bir türlü bulamadım. Anladım ki hayatın ardından insana mutlaka memmat erişir. Ol sebepten benim şu aciz hâlim, akıllı bir insana ibret olmak için yeterlidir." İskender-i Zülkarneyn, tam dört bin yıl evvel yazılmış olan bu yazıyı okuyunca baştan ayağa ürperir ve onun gibi sarsılmaz bir komutana yakışmayacak biçimde hıçkırığa hıçkırığa ağlamaya başlar. Yaşanan bu esrarengiz olayın ardından âb-ı hayat suyunu aramaktan vazgeçer ve ordusu ile beraber geldiği yoldan gerisingeri dönmeye karar verir. Dönüş yolunda domuz şeklinde devler ile etrafına ateşli zehirler neşreden yılanlarla karşılaşır. Kavi bir komutan edasıyla bu ifrit soyunun hepsini tek seferde helak eder. Ardından işleri büyü olan cadıların kentine girerler. Cadılar, bu yüce cihandarın yanına giderek onun geliş maksadını öğrendikten hemen sonra yaptıkları sihirlerle İskender'in gönlünü çalıp, onu bir ateş çemberinin içine hapsederler. İskender, düştüğü bu tuzaktan tek başına

kurtulamayacağını anladığında Hızır'dan yardım ister. “Korkma!” diye seslenir Hızır, “Unutma ki Hak rahman ve rahimdir, ihlas ile yapılacak dua asla geri çevrilmez.” Bunun üzerine Hızır, başını göğe doğru kaldırır ve Allaha dua etmeye başlar. Derken gökyüzünü kapkara bulutlar sarar, hemen sonra da şiddetli bir yağmur yağar. Câilu’n Nûr’un katından dökülen sular, cadıların yaktığı ateşi tarumar eder ve böylelikle İskender, bu belâdan da sağ salim kurtulur.

Masalın tam bu noktasında annesinin gözlerinin içine bakarak, ağlamaklı bir sesle, “Hepsi bu kadar mı yani?” diye mırıldandı Mihran. Göz kapaklarının üzerinde bir ton yük varmışçasına kirpiklerini acı içinde birbirine vurdu. Uyku saati çoktan geçmişti ancak uyuya direnmekte kararlı görünüyordu. Azra Hanım, oğlunun hüznle ekşittiği yüzüne gülümseyerek baktı ve “Hayır,” dedi. “Bu kadar değil, dahası da var.”

İskender ve askerleri, cadıların şehrinden ayrılıp yola devam ederler ve haftalar süren zorlu bir yolculuğun ertesinde sadece kadınların yaşadığı Şâdkâm şehrine varırlar. Şehirde, yaz kış yapraklarını dökmeyen efsunlu bir ağaç vardır. Bu ağaç, onların mabududur. Ağacın dibinde ise büyümlü olduğuna inanılan küçük bir su birikintisi bulunur. Çocuk isteyen kadınlar buraya gelerek kurbanlar keser, bedenlerini ağacın gövdesine sürter, büyümlü sudan içer ve en nihayetinde de tam dokuz ay sonra dünyaya bir kız evlât daha getirirler. İskender, bu efsaneyi dinledikten sonra nicedir aradığı âb-ı hayat

suyunu bulduğunu zanneder ve Zülkarneyn-i Evvel'in mezarındaki levhada yazanları bir kenara bırakarak, ağacın dibindeki sudan içmek ister. Ne var ki İskender, henüz sözü edilen ağacın yanına bile yaklaşmamışken ansızın şiddetli bir tufan kopar ve ortalığı saran toz duman arasında herkes bir başka tarafa savrulur. Bir süre sonra kendilerine yeni bir yol bularak, karanlığın içinde yavaş yavaş ilerlemeye başlarlar. Derken içi altın, lâl ve yakut dolu bir kuyunun dibine varırlar. İskender, âb-ı hayat suyuna iyice yaklaştıklarını düşünerek sevince boğulur. Lâkin ne kadar yol kat ederlerse etsinler, yine de ölümsüzlük suyuna erişemezler. Bu sırada Hızır ise aniden ortadan kaybolur.

“Kahraman Hızır nereye gitmiş?” diye sordu Mihran.

“Hızır, âb-ı hayat suyunu herkesten evvel bulup içmiş ve İskender'in arzuladığı ölümsüzlüğe kavuşarak yerle gök arasındaki berzahta yaşamaya devam etmiş” diye yanıt verdi Azra Hanım.

Mihran, kahramanlıklarının devamını dinlemeyi umduğu Hızır'ın ansızın ortadan kayboluvermesinden memnun olmamıştı. Vakitsiz ve tıpkı bıçak kesiği gibi bitiveren masallardan nefret ederdi. Başını kaldırıp annesinin yüzüne baktı ve

“Başka bir kahramanlık yapmamış mı?” diye sordu.

“Yapmaz olur mu hiç!” diye mırıldandı Azra Hanım. Elini oğlunun göğsüne koyup hafifçe dokundu.

“O hâlâ burada, bizimle beraber. Özellikle de çocukların yanında. Ne vakit yüreğimizde dağ kadar büyük bir

gam birikir, işte o vakit Hızır da hemen yanı başımızda bitiverir. Bizi korur, kollar. Zulüm üstüne zulüm görmemize mani olur.”

Kahraman Hızır’ın hâlâ buralarda bir yerde olması Mihran’ın içini rahatlatmıştı. Derin bir nefes alıp, “Anne!” diye seslendi, “Sen hiç ondan yardım istedin mi?”

Bu beklenmedik soru karşısında Azra Hanım’ın gözleri bulutlandı, bakışlarına koyu bir keder indi. Mahir bir manevrayla oğlunun küçücük ellerini avuçlayarak öptü. Mihran, annesinin dudakları arasından sızan belli belirsiz nefesi, şefkatle içine çekti. Azra Hanım, oğlunun sorusunu yanıtsız bırakırken, şuurunu kaybetmiş bir demkeş edasıyla bakışlarını yerdeki kilimin üzerine doğru devirdi ve kırık dökük bir sesle, “O,” diye mırıldandı.

“O, bana ne yapmam gerektiğini söyledi.”

Mihran Azraf Alacan, 1949 yılı Mayıs ayının ikinci Perşembesi, saat sabahın üçünü otuz yedi dakika on bir saniye geçe, ölüm denen şeyi ilk defa annesinin çehresinde bu kadar yakından gördü ve Azra Hanım’ın paslı bir çengelin ucunda sallanan cansız bedenine bakarken, “Hızır!” diye seslendi içinden.

“Ben büyüyünce ne yapacağım?”

Hızır ise oradaydı, Mihran’ın tam yanında, bir şah damarı mesafesinde duruyordu. Usulca kulağına eğilip, “Ey çocuk!” diye fısıldadı.

“Büyüyeceksin! Büyüdüğün vakit şu dünyadaki bazı insanlar için ölümün tek çare olduğunu ve hayatın ma-

zur görmediği buhranları ancak ölümün dindirebildiğini anlayacaksın. Şüphesiz ki yaşadığın bu acı, seni pek çoklarından daha evvel büyütecek. Lâkin gün gelecek, ömrünün Sahrası'nda yeniden mutlu bir siyabüş gibi bitecek ve acı ile kavrulmuşların ezberden bin efsun okuyabildiklerini göreceksin!”

Bu korkunç hadisenin ardından Mihran'ın büyükanesi, hiç değilse bundan böyle Rabbinin, torununun tecellisini aydınlık kılması umuduyla nice adaklar adayıp, onlarca besili kurbanın kanını akıttı. Kocasının deyişiyle o melunlar diyarı İstanbul'dan sonra İskenderun da onlara bir dem huzur bahşetmemiş, hayatlarına feverandan başka bir şey getirmemişti. Fakat Behnane Sultan kararını vermişti. Torunu Mihran, büyüdüğünde İskenderun'da kalıp da geçmişiyile rûberû olmayacak ve gerisingeri İstanbul'a dönecekti.

Behnane Sultan'ın kararı kati idi.

3. Bölüm

HAYAT

*An gelir, önce bir insan durur.
Sonra bir sokak, derken bir semt ve bir şehir...
Bir bakmışsınız, paldır küldür yıkılır bütün bulutlar.*

Attila İlhan

1

**Bazen Deli Olmama
Ramak Kaldı Diye Düşünüyorum**

İstanbul 1967

Eğer bu kadar taşralı ve saf bir adam olmasaydı, yanı başında uyuyan şu liman fahişesi kılıklı kadınla birkaç defa daha sevişebilir, tıpkı esmer bir çikolatayı andıran çıplak, narin vücudunu -hiç çekinmeden- doyasıya seyredebilirdi. Belki üzerine de bir keyif sigarası patlatır, ardından da morfin yemiş koca bir fil misali kendini yeniden yatağa bırakırdı. Hâlbuki Mihran gibiler için “taşralı” ve “saf” sözcükleri kuvvetli birer uyarıcı niteliğindedir. Söyler söylemez insanı kendine getiren, dışarıdaki dünyadan koparıp da bütünüyle içe döndüren, ayıltıcı, tek milci ve koruyucu

bir özelliğe sahiplerdi. Mesela taşradan gelen adamlar, o büyük şehir zamparaları gibi kollarına aldıkları her kadını aç bir gaga gibi doya doya dişleyemezlerdi, erkekliklerinin olduğu kadar çapkınlıklarının da bir sınırı vardı. Mihran da zaman içinde nefsi ile ahbab olmayı öğrenmiş, saf fakat bir o kadar da sabit fikirli bir adamdı. Onun arzuları hiçbir zaman seyyahlık oyununa soyunmamış, o hayalden öbürüne doğru fütursuzca akmamıştı.

Kalkıp kendine sert bir kahve hazırlamayı düşündü. Başucunda duran cep saatine uzanıp baktı, beşe on iki vardı. Akşamdan kalma bol briyantimli saçları, sokak lambasından içeri sızan ölü ışığın altında hafifçe parlıyor, ince bir kemiği andıran kısa kavisli kaşlarının üzerine dökülen bir tutam saç ise yüzüne çocuksu bir ifade veriyordu. Şişkin, inik gözkapaklarını güçlükle aralayıp, sol yanında uyuyan kadının çıplak vücuduna baktı. O an Mihran'ın yerinde başka bir adam olsaydı belki, yanı başında gördüğü bu güzellik karşısında kendini cennette zannedebilirdi. Oysa Mihran için o an, o yatakta olmak tam bir cehennem hissiydi. İçi bulanıyor, başı dönüyor ve bir an evvel içine düştüğü bu cehennem hissinden kurtulup olabildiğince uzak bir yere, hatta mümkünse başka bir zamana ve hayata doğru kaçmak istiyordu. Uykuya dalmadan önce içtiği üç paket sigara ve devirdiği koca bir şişe rakının ardından ağzının içinde küfümsü bir tat kalmıştı. Bu tattan oldum olası nefret ederdi. Çünkü it gibi içtiği akşamların devrinde oluşan bu iç bulandırıcı tat ona her seferinde yalnızlığı ve çaresizliği hatırlatırdı ki Mihran bu iki sözcükten de ölesiye tiksiniyordu.

Okumayı öğrendiği ilk andan itibaren, günlük hayatta sıkça kullanılan pek çok sözcüğün tek bir anlamdan ibaret olmadığını keşfetmiş ve bu keşifle beraber özellikle üzerinde tesir eden bazı sözcüklerin terkinde gizlenen anlamları bir dilbilimci titizliğiyle araştırır olmuştı. Zaman içinde sözcüklerin yalnız başlarına var olmadıklarını ve harflerin dizilişi bakımından birbirlerine fazlasıyla yakın olan başka sözcüklere eklenerek tıpkı durgun bir suya fırlatılan taş misali, çember içre çemberler çizerek çoğaldıklarını öğrenmişti. Mesela “yalnızlık” sözcüğü, bir varlığın yalnız olma durumunu, kimsesizliğini, ıssızlığını ve tenhalığını ifade ederken, “çaresizlik” sözcüğü ise çaresi bulunamayan, çare bulamayan, biçare anlamına geliyordu. Ne var ki bu iki sözcük birbirinin ruh eşi ve ki yekpare bir bütünün de iki yarısı gibiydiler. Çünkü çaresizlik, beraberinde yalnızlığı getiriyordu ve yalnızlığın olduğu yerde er ya da geç ince bir çaresizlik de peyda oluyordu. Her ikisi de gelişi kolay ama gidişi zor sözcüklerdi. Bir insanın hayatına kolayca dâhil olabiliyor fakat aynı şekilde yok olup gitmeyi de asla kabullenmiyor, her daim sorun yaratan eski bir sevgili gibi türlü rezillikler çıkarıyor, çirkeflikler yapıyorlardı. İşte tam da bu sebeple Mihran, görünüşleri bakımından pek naif ama yaradılışları bakımından bir hayli çirkin ve özü bozuk olan bu iki sözcükten ölesiye nefret ederdi.

Üzerinde kestane kanatlı çil kuşlarının oynadığı yorganı kadının çenesine kadar çekip bıraktı. Onun çıplak esmer tenini görmeye daha fazla tahammül edemeyeceğini

düşündü. İsmi Neriman olan bu liman fahişesi kılıklı kadının güzelliğine baktıkça kendi çirkinliğinden utanıyor ve elinde olsa spermlerine asit zerk edip, onu tam rahminden zehirlemek istiyordu. “İnsan, böyle bir güzelliğin karşısında cinayet işleyebilir,” diye geçirdi içinden. Sanki damarlarında kan yerine ölümcül bir engerek venomu dolaşıyordu ve kendi çirkinliğine inat yeryüzündeki tüm güzellikleri tek tek gebertmedikçe, hasretini çektiği o sonsuz huzura kavuşmasının da mümkünü olmayacakmış gibi hissediyordu. Gözleri kısık, yüzü gergin, dudakları kuru, bir süre olduğu yerde öylece durup etrafına baktı. Sokak lambasından sızan ölü ışığın gölgesinde canlanan odanın içindeki her ayrıntıyı dikkatle inceledi. Karyolanın yanında duran meşin sandığın üstünde kalın bir toz tabakası birikmişti. Yerdeki koyu yeşil kırpık halının tam köşesinde günü geçmiş birkaç mecmua üst üste yığılmış hâlde duruyordu. Kadıköy Pazarı’ndaki “Her şeyci Kâmil Ağbi”den satın aldığı ve her biri ünlü bir tablonun ucuz birer kopyası olan resimler, asıldıkları duvarların üzerinde simetriden bihaber olmanın mutluluğu içinde pişmiş kelle gibi sırtıyorlardı. Karyolanın topuzunda asılı duran gömleğini alıp sırtına geçirdi ve tam yataktan kalkacağı sırada başını çevirip, birkaç saat önce kollarının arasında “sevgilim” diye inleyen Neriman’ın yüzüne bir defa daha baktı. Kadının rimelleri akmış, gözlerinin etrafı koyu renkli halkalara bulanmıştı. Kıvrımlı dudaklarının kenarında güzelliğini gölgeleyecek denli sert, yorgun çizgiler vardı.

Yataktan kalkınca koşar adım banyoya gidip uzun uzun işedi. Sıcak bir ağustos öğle sonrası denizden esen serin bir rüzgâr insanın içini nasıl hafifletirse, bir an için tüm vücudunun öylesi bir hafiflikle sallandığını hissetti. Mutfak ve oturma odasının iç içe olduğu geniş salona geçtiğinde, bakır küllükte duran ve bitmeden söndürdüğü bir sigaranın ucunu yeniden ateşleyip, ocağa su koydu. Oda-
nın içi darmadağındı fakat Mihran'ı asıl huzursuz eden dağınıklık, odanın içindekinin aksine çalışma masasının üzerinde duran kâğıt yığınları arasında gizliydi. Çünkü etrafa saçılan boş bira şişelerini, buruşturulmuş sigara paketlerini, kurumuş yemek artıklarıyla kaplı tabakları, bayatlamış yiyecekleri, rastgele fırlatılmış ter ve tütün kokan kıyafetleri her nasılsa toparlayabiliyor, ne var ki çalışma masasının üzerine saçılan sözcükleri bir türlü yerlerine koyamıyor, onları bir araya getirip de cümle kapa-
sısını aralayamıyordu. Kaynayan suyu fincana alıp, içine üç kaşık kahve attı. Her sevişme ertesi olduğu gibi gene huzursuz hissediyordu kendini. Aslında sadece sevişme-
leri takip eden saatlerde değil, günün her anı bitimsiz bir sıkıntı içinde kıvranıp duruyordu. Uzun zamandır süregelen ve gün geçtikçe de yok olması imkânsıza dönüşen bir durumdu bu. Bazen bir yumrukta dağıtıvermek istiyordu kendini. Eğer böyle bir şeyin mümkünü olsaydı ve insan kendi yumruğuyla yere serebilseydi kederini, bu yolu mutlaka denerdi Mihran. Oysa yeryüzündeki en zor şeydi bir insanın kendi kederiyle dövüşüp de onu nakavt edebilmesi. Aslında mutluluk denen kavram onun için hiçbir

zaman önemli olmamıştı ama söz konusu huzur olunca işte o bambaşka bir meseleydi. Belki de huzur, bir insanın şu hayattaki ruh güvenliği demekti. Çünkü nereden geleceği belli olmayan bir mutluluğu bekleyerek gün be gün eksiliyordu insan. Hâlbuki basbayağı onsuz da devam edilebilirdi hayata. Ama huzur yoksa hayat da yoktu ve huzurun bittiği yerde şüphesiz ki yaşam da son buluyordu. Belki kalp yine her zamanki ritminde atmaya, böbrekler tüm hızıyla çalışmaya ve mide, yuttuğu her şeyi enzimleyerek parçalamaya devam ediyordu ama ruh, çalak bir soğuğa kesiyor ve yağmurun ısladığı bir zemin kadar kayganlaşarak üzerindeki hiçbir umudun kayıp düşmeden ayakta kalmasına müsaade etmiyordu. O vakit insan, freni boşalmış bir otomobil gibi ölümün kıyısına doğru hızla sürüklenmeye başlıyor, kendini yaşama bağlayan insani coşkusunu da bütünüyle kaybediyordu.

Böyle zamanlarda İskenderun'daki taş evin salonunu boydan boya kaplayan pencerelerin önündeki sedire uzanıp da başını annesinin dizlerine koyduğu vakit içine dolan o pamuksu huzuru delicesine özlüyordu Mihran. Her gece oyuncak bir ayıya sarılır gibi sarmaş dolaş uyurdu ruhundaki o tatlı huzur duygusuyla. Körfezden geçen gemilerin düdük sesleri, salonu dolduran eşyaların gece karanlığında oynayan gölgeleri, camlı dolabın raflarında dizili duran seramik balerin bibloları, annesinin büyük bir özenle diktiği sümbülteber rengindeki minder kılıfları, büyükannesinin bakır kül tablasının yanına ilıştirdiği tarot destesi, tavandaki lambanın bir türlü yanmayan am-

pulleri, salonun tam ortasına yerleştirilen masanın üzerindeki karanfil desenli lokumluk ve üstü çiçek motifleriyle süslü üçgen masa örtüsü ile duvarda asılı duran saatli maarif takvimi... Hızla geçip giden bir hayatın içinde fazlasıyla küçük ve önemsiz gibi görünen bütün bu detaylar Mihran için büyük bir huzur kaynağıydı. Her yemek sonrası büyükannesinin kavuniçi renkli yeleğinin cebinden çıkardığı bir avuç beyaz kişnişli nane şekeri bile dünyanın ne denli güzel ve yaşanmaya değer bir yer olduğunu hatırlatırdı ona. Şimdi kendini bu kadar huzursuz ve çaresiz hissederken, yıllardır aklına gelmeyen ve çoktan unuttuğunu zannettiği bütün bu ayrıntılar gözünün önünde birer birer canlanıyor, senelerdir içine hapsedildikleri hafıza odalarından yavaşça dışarı sızıyorlardı. Böyle zamanlarda kendini tıpkı yıllanmış bir antikacı gibi hissediyordu Mihran. Meğer fakında olmadan ne çok şey biriktirmişti hafızasında. Seneler bir kule misali gitgide yükseldikçe, belleğindeki antikacı dükkânının içi de hızla doluyordu sanki. Gördüğü, işittiği, hissettiği her şeyi biriktiriyordu orada. Yediği ilkyaz dondurmasının tadı, annesinin mezarına bıraktığı bir demet karanfilin acısı, ilkokul öğretmeni Topal Rüştü'nün kravatına iliştiirdiği iğne, mutfakta kaynatılan ayva reçelinin iştah kabartan kokusu, karyolasının başında asılı duran meleklerin henüz açılmamış kanatları, ilk aşkın yarattığı o meşhur iç bulantısı, bir kadının üzerinde gördüğü ilk sutyen ve onun bir türlü açılmak bilmeyen kopçası... Hepsi ama hepsi eksiksiz bir biçimde oradaydılar işte, belleğindeki antikacı dükkânının içinde. Kimi

zaman Mihran, içlerinden rastgele bir tanesini seçip gün yüzüne çıkarıyor ve onunla uzun uzun dertleşiyordu. Dile gelen tüm anılar, “Çok, çok uzun yıllar önce...” diye başlıyorlardı söze. Zaman içinde bu söz, Mihran’ın belleğindeki antikacı dükkânının da ismi hâline gelmiş ve hayali bir tabelanın üzerine kocaman harflerle işlemişti bu garip ama anlamlı ismi. “ÇOK, ÇOK UZUN YILLAR ÖNCE...”

Ne var ki geçmiş zamanın izlerinden sıyrılıp da şimdinin o boğuk atmosferine döndüğü vakit, kendini yine bitmek tükenmek bilmeyen bir huzursuzluğun içinde buluyordu. Zihnindeki her şeyin parça parça dağıldığını hissediyor ve şaşırtıcı bir biçimde her parçanın da kendi içinde hızla infilak ederek evvela yüreğinden zihnine doğru yükselen sabır ve sükût damarlarını tıkadığını fark ediyordu. Gün geçtikçe isminden, esmasından, özünden ve tıynetinden bir adım daha uzaklaşıyor ve ki içine girdiği bu yeni kalıpta sonsuza dek donup kalacağı hissine kapılıyordu. Bu denli gayesiz bir adam olmak da kimi zaman kanına dokunmuyor değildi ama huzurun olmadığı yerde insanı yaşama bağlayan tüm duygu ve arzular da anlamını yitiriyordu nihayetinde, yapacak bir şey yoktu. Mihran da nicedir taş kesmiş bir bez parçası gibi öylece kalakalmıştı işte. Yüreğine ektiği hiçbir tohum filiz vermiyor; can suyu, iyi ya da kötü hiçbir hissi yeşertmeye yetmiyordu. Öyle ki en fazla rıhtıma çarpan bir gemi gibi huzursuzluğunun kıyısına çakılıp kalıyor, bazen de yılanmış bir iskele gibi kendi kendine gıcırdayıp acı içinde inliyordu. Öte yandan Mihran öyle sanıyordu ki ölüm, tam da buna benzer

bir şeydi. Çünkü ölüm, dışarıdan değil içeriden geliyordu ve bazen de insan, ölümün huzurunda secde etmeye, bir uçurum kıyısını kendine kible edinmeye razı gelecek kadar yaşamak hevesini yitiriyordu. Sanki hayat, lime lime edilmiş et ve ter kokan kirli bir pavyon perdesinin ardına gizleniyor ve insan, onun aslını göremedikçe ölüme daha da yaklaştığı hissine kapılıyordu. Belki de bu yüzden Mihran'a göre her şeyin başı huzurdu, çünkü huzur yoksa hayat da yoktu ve huzurun bittiği yerde şüphesiz ki yaşam da son buluyordu.

Dışarıdan gelip de bütün gün başını şişiren o iğrenç uğultular dindiğinde çaresizce sıcak kahvesine ve kitaplarına sığınyor, hiç değilse huzursuzluğunu bu yolla biraz olsun hafifletebilmeyi umuyordu. Yine de bazen öyle anlar geliyordu ki hayatın o gündelik rutinini var gücüyle tekmeleyerek yere sermek ve kendini ait olduğu dünyadan tümüyle koparıp bambaşka bir insana dönüştürmek istiyordu. Tabii bu iş sandığı kadar kolay değildi. “Değişmek” ve “dönüşmek” sözcükleri birbirlerine eklenerek çoğalan, mana içre manalar çizerek büyüyen kadim birer yol arkadaşısı gibiydiler. Durmak nedir bilmezlerdi. Sanki her daim dönmek üzere yaratılmış bir çıkırık kralının iki ezeli kölesi gibi durmaksızın hareket hâlindeydiler. Mükemmel bir işleyişleri ve fazla hassas bir nizamları vardı. Hâlbuki insan denen mahlûkat bunu yeterince iyi bilmez, değişmeyi ve dahi dönüşmeyi, işlemek kadar kolay ve kendiliğinden oluveren basit bir eylem zannederdi. Mesela değişmek için evvela dönüşmek lazımdı. Anlamca birbirlerine fazla-

sıyla yakın olan bu iki sözcüğün arasında incecik bir çizgi vardı ve başka bir biçime bürünmek yahut bambaşka bir duruma tahavvül etmek için öncelikle var olan biçimi bütünüyle bozmak, süregelen tüm alışkanlıkları bir kalemde silip atmak gerekirdi. Çünkü değişmek için evvela dönüşmeye hazır olmak lazımdı.

Bir sigara yakıp, yasaklı kitaplar rafında yarı aralık duran *Medar-ı Maişet Motoru*'nu eline aldı. Nasıl ki bazı insanlar büyük bir ilgiyle saat, pipo, pul, eski para, kartpostal, madalya ve benzeri şeylerin koleksiyonunu yapıyorlarsa, Mihran da bir vakitler yasaklanmış ve daha sonradan her nasıl olduysa yeniden basıma girmesine müsaade verilmiş olan kitapların koleksiyonunu yapardı. *Medar-ı Maişet Motoru* da o kitaplardan bir tanesi ve belki de içlerinden en çok sevdiğiydi. Tuhaf bir aşkla bağlıydı bu kitaba. Kitabın kapağında yazan *Birtakım İnsanlar* adını katî suretle ağzına almaz, bu isimle yayınlanmış hiçbir baskıya elini dahi sürmezdi. Sanki Sait Faik'in *Berber Kir Dimitro*'suna ve o berber dükkânının kapısını aralayan *Ali Rıza Bey*'ine ayıp olacaktı gibi gelir, yazarın ilk basımda kullandığı isimden ötesini kabullenmek istemezdi, zira sonradan basılan tüm kopyaların *Medar-ı Maişet Motoru*'nun yalınkat bir özeti olduğuna inanırdı. Bir vakitlerin bu güzel yürekli avaresi, küfürbaz şairi, müflis taciri, bir türlü hamdolsun diyemeyen rantiyesi ve tüm balıkçıların daimi babası olan çakır gözlü yazar, Mihran için yakın bir ahabap, kadim bir dost gibiydi. Ne vakit keyfine bir rakı açacak olsa, o vakit Sait Faik'i de masasına da-

vet eder, onunla içten içe koyu bir sohbeta daldardı. Uzak-
tan bakıldığında fazlasıyla şizofrenik gibi görünebilen bu
durum, Mihran için keyifli bir oyundan ibaretti özünde.
Kimi zaman kendi sesinden konuşarak karşısındaki bu
efham üstada hayat ve edebiyat hakkında çeşit çeşit so-
rular sorardı, kimi zaman da sesini kalınlaştırıp, yüzünü
buruşturarak Sait Faik rolüne bürünür, karşısında oturan
bu pek acemi ve meraklı gence bin bir türlü öğüt verirdi.
“Para,” derdi mesela, gırtlaktan gelen kalın ve yaralı bir
sesle. “Para, adamı ahlaksız ediyor azizim! Karnı doyunca
insanın kötü huyları da meydana çıkıyor.” Kendi ağzın-
dan dökülen bu cümleleri gülümseyerek dinlerdi Mihran.
Sonra başını yeniden hayali üstattan tarafa çevirir, rakı
kadehini havaya kaldırarak sorardı, “Pekâlâ üstat, şu çir-
kin görünüşüm hakkında ne düşünüyorsun bakalım? Gö-
rüyorsun ya, Tanrı’nın yarattığı en çirkin mahlûklardan
biriyim, aynalardan nefret ediyorum. Ne ruhum bede-
nime yakışıyor, ne de bedenim ruhuma uyum sağlaya-
biliyor. Var mıdır sence bunun bir hâl çaresi?” Soruyu
sorduktan sonra bir müddet susar, ardından da içindeki
Mihran’ı bir kenara bırakarak rakısından koca bir yudum
alır ve hızla Sait Faik rolüne zıplardı. “Hem ben çirkin mi-
yim sevgilim!” diye haykırırdı aynı kalın ve yaralı sesle.
“Ben de insanoğluyum. Bu, senin beni bir sevmene bakar.
Bak o zaman nasıl düzeliyor burnum, gözlerim mahmur-
laşıyor, küt parmaklarım incelip sanatkar parmağı oluyor,
dişlerim incileşiyor...”

Her daim sahici ve güvenilir bir dosttu Sait Faik.

Onun dostluğu Mihran'ın tepeleme bir yalnızlıkla doldurduğu dünyasının içinde bir nefes, bir dem huzur demektir. Mihran "Şiir," derdi, Sait Faik ise "Şiir olmayan yerde insan sevgisi de olmaz azizim. Şiir, insanı insana yaklaştıran şeydir, aman ha unutmayasın bunu!" diye sıkı sıkıya tembihlerdi. Mihran "Peki ya sevmek?" diye sorardı, Sait Faik "Sevmek ciddi bir meseledir mirim. Çünkü bir insanı sevmekle başlar her şey," diye yanıt verirdi. O vakit, "İnsan?" derdi Mihran, bunu söylerken gözlerini öfkeyle kıсар, dudaklarını sıkıntıyla dişlerdi. Sait Faik ise karşıındaki gencin sözlerine vuran toyluğuna vakur bir tebesümle karşılık verir, elini onun çelimsiz omzuna atarak "İnsan," diye mırıldanırdı. "İnsansız hiçbir şeyin güzelliği yok ki... Her şey onun sayesinde, onunla güzel. Bu dakikada, bugünün güzelliği, gökte ay, uzakta güneşin bir billûr bahçe gibi pırıltısı hiçbir şey değil. Bütün bunlar içinde insan olmadan tıpkı kötü birer resim gibi..."

Medar-ı Maişet Motoru'nu raftaki yerine geri bırakıp, kendine bir fincan kahve daha hazırladı. Çalışma masasının üzerine saçılmış kâğıt tomarlarının yanına gelince içlerinden rastgele bir sayfa çekip çıkardı. *Gözyaşının İntiharı* diye not düşmüştü elindeki sayfanın sol üst köşesine. İki yıldır gece gündüz üzerinde çalıştığı bu kitabın her bölümünde bir başka şairin intiharını anlatıyor, her bölümün sonunda kafasını duvara vurarak kendini öldürmeye çalışan tutsak bir balina gibi ruhunun acı içinde kıvrandığını hissediyordu. Bir insanın intiharını yazmak

kolay iş değildi ama Mihran, çektiği acıya rağmen gene de bu intihar meselesini hiç değilse yazarak tecrübe ediyor olmaktan tuhaf bir haz duyuyordu. Bir insanın kendini öldürmek istemesi acaba sahiden de içten gelen bir dürtüden mi ibaretti, yoksa daha matematiksel bir hesabın sonucunda varılan bir hakikatin iradesinde gelişen bir düşünce miydi? Sebebini bir türlü kestiremiyor ve her iki olasılık üzerinde de gidip gidip geliyordu. Kimi zaman intiharın, anneden kıza ya da babadan oğula devreden bir aile yadigârı olduğunu düşünürdü. Kendi canına başarıyla kıymaktan takdirnâmeli olan anne ve babaların çocukları da bu kötü geleneği ısrarla sürdürmek isterdi bazen. Bu gibi hikâyelerle pek çok kitapta rastlaşmıştı. İntiharın da tıpkı zümrüt bir yüzük, antika bir saat, altın bir vazo misali kuşaktan kuşağa aktarılabilen bir miras olduğunu okumuş hatta işitmişti. Demek ki ölüm, bazı insanları dev bir mıknatıs gibi kendine çekiyordu ve intihar da sanki özü bozuk bir kromozom, kusurlu bir gen ve kalıtsal bir hastalık sonucu ortaya çıkan alışıldık bir aksilik gibi devam edip gidiyordu nesilden nesile, aynı ailenin içinde, aynı soyun fertlerini yiye yiye.

Gözyaşının İntiharı adını verdiği bu bölümde, 1930 yılında intihar eden ve bir dönem şiirleriyle Lenin'in bile dikkatini çekebilmiş devrimci şair Vladimiroviç Mayakovski'nin ölümünü kaleme almıştı ve yazması gereken üç bölüm daha vardı şimdi. Son noktayı koyup da romanını yayınevine götürdüğü vakit yine aynı ret cevabıyla karşılaşacağını sezinliyor, ama gene de inatla yazmaya

devam ediyordu. Çünkü yazarken duyduğu mutluluğu başka hiçbir şeyde bulamayacağını biliyor ve o mutluluğa sıkı sıkıya asılmak istiyordu. “Seni yazı yazarken izliyorum genç adam!” demişti bir gün yakın dostu Sait Faik. “Yazarken sen, ölesiye yalnız ama ölesiye mesut bir adam oluyorsun.” Sahiden de öyleydi. Çalışma masasının başına oturup da kalemi eline aldığı vakit yalnız ama bir o kadar da bahtiyar bir adama dönüştüğüne emindi Mihran. Eğer ki her daim yazı yazarken dönüştüğü bu adamın bahtiyarlığını muhafaza etmeyi becerebilseydi, kim bilir belki de zamanla o adamın ta kendisine dönüşebilir, hayatın her anında yalnız fakat yine de mesut bir insan olarak kalabilir ve hatta ruhunu zapt eden huzursuzluk döngüsünü bile tümüyle kırmayı başarabilirdi.

Elindeki sayfayı masanın üzerine bıraktı ve pencerenin önüne gidip alnını soğuk cama yasladı. Bir süre öylece durup dışarıda yağan kara baktı. Kaldırımı yanaşan bir çöp kamyonu ile ağır ağır boşaltılan gri çöp bidonunu dalgın bakışlarla seyretti. Ardından banyoya gidip yüzünü yıkadı. Aynada gördüğü kara kuru tıraşsız yüz hoşuna gitmedi. Akşamdan kalma bol briyantınli saçlarını düzeltip biraz daha briyantınledi. Yeniden salona döndüğünde etrafa saçılan boş içki şişelerini toparlamaya koyuldu önce. Kırılan bir çay bardağının parçalarını ağzına kadar dolu olan çöp poşetine tıktırdı. Bir bez bulup ıslattı, muşambadaki kahve lekelerini temizledi. Demliğe su doldurup içine üç kaşık çay attı, ocağın altını yakıp bıraktı. Dola-bın içinden bir parça kesmük peyniri ile yağı donmuş bir

zeytin kavanozu çıkardı. Bir gün öncesinden kalan yarım ekmeği dilimleyip, hafif hafif yanan sobanın üzerinde bir güzel kızarttı. Mutfak tezgâhının altında duran kayısı reçelini küçük bir kâsenin içine döktü. Çay, demini iyice alınca ocağın altını kapayıp, hazırladığı kahvaltı tepsisini masanın üzerine koydu. Işığı söndürüp, paltosunu sırtına geçirdi ve sigara paketini iç cebine atıp usulca evden dışarı çıktı. Kalın tabanlı hantal botlarından çıkan ses, merdiven boşluğunda gürültüyle yankılandı. Aşağı indiğinde saat yediye geliyordu, meydandaki saat kulesinin altında bekleyen kasketleri buz tutmuş ihtiyar simitçiler ile minibus durağını tıka basa dolduran, uykusuz, yorgun ve bıkkın insan kalabalığını gördü evvela. Omuzlarını kısıp, iç cebinde duran sigara paketine uzandı, bir sigara yaktı ve ardından ağır adımlarla sahile doğru yürümeye başladı.

“Güzel bir kadındı sol yanımda uyuyan. Ona bakarken bir an yüreğimin acıdan titrediğini hissettim. Gözkapaklarının ardında masmavi bir deniz ve saçlarında buğday başakları dalgalanıyordu. Dudaklarında yıldızlar uçuşuyor, bacak arasında sümbüller bitiyor ve sanki uzun, kemikli elleri üzerinde türküler söyleşiyordu. Ne var ki yatağымda uyuyan bu kadın da “o” değildi, yani onun güzelliğı de içimde bir aşk doğurmaya yetmedi. Çünkü güzelliğı ebedi değil, bitimliydi. Kim bilir belki de yalnızca birkaç gece ile kolayca tüketilebilir cinstendi. Gözaltlarımdaki çukurları doldurmuyor, mor halkalarımı mor çiçeklere dönüştürmüyor ve yaralarımı alıp,

ruhumu ılık bir bahar sabahına götürmeye yetmiyordu. En fenası da o boyalı yüzü bana hiçbir hikâye anlatmıyordu. Uzun, siyah ağızlığına yerleştirdiği sigarasını şehvetle tüttürürken tıpkı bir film artistine benziyordu. Yüzünün yarısı ucuz bir fahişeyi andırırken, diğer yarısı şık bir Fransız danteli gibi asaletle ışıldıyordu. Neşeli bir gülüşü vardı, küçük bir kız çocuğu gibi sevinçle gülümsüyordu. Ne var ki eksik bir kadındı o. Eksikti çünkü daha evvel yürüdüğü yollar silinmiş gibi, eteğinin ucu kaderin hiçbir dönemecine takılmamış gibi, o güzelim topukları hiçbir dikene basmamış gibi, pürüzsüz dizleri hiçbir çocuk oyununda kanamamış gibi ve hüznün nedir hiç görmemiş gibi bakıyordu. Besbelli onun da aşktan hiç mi hiç haberi yoktu ve öptüğü yerde şiirler biteceğine sözcükler temelli susuyor; insan, ölüme biraz daha yaklaştığı his-sine kapılıyordu.”

Sahile inince, vapurların kalktığı iskelenin yanı ba-sındaki köhne bir balıkçı kahvesine girip oturdu. Titrek bir mum alevinden havaya yayılan bulanık bir is gibi du-manlıydı içerisi. Tam karşısındaki masada kalın kaşlı, kalın bıyıklı üç adam oturuyordu; bir tanesi vardiyasını tamamlamış akşamcı bir bekçi, diğer ikisi de balıktan he-nüz dönmüş iki ihtiyardı. Elllerinde sigaralar; memleketin hâlinden, boğazda azalan balık cinslerinden, cam işçile-rinin yaptığı eylemden, Türkiye İşçi Partisi’nin hareket-lerinden, ülkedeki yassı çelik endüstrisinin yokluğundan ve süregelen olaylardan sıkıntıyla söz ediyorlardı. Arada

birkaç yudum çay içiyor, her yudumda çayın tadının bile hepten bozulduğunu söylüyor, nerede o eski çaylar diye ah vah ediyorlardı. Mihran, parlak yüzlü, uzun kirpikli çırağa demli bir çay ile yanında da bir dilim limon getirmesini söyledi. Burnuna fırından yeni çıkmış sıcacık bir somun ekmeği kokusu çalındı, önündeki masada duvar dibinde çay ocağının sahibi iştahla kahvaltısını ediyor, ekmeğin üzerine sürdüğü kaymağı keyifle yalıyordu. Kahvenin radyosunda günün ilk ajans haberleri okunuyor, günlerdir durmak bilmeyen karın hafta boyunca aynı şiddetle yağmaya devam edeceği duyuruluyordu.

“Duydun mu Tahsin Reis?” diye söylendi gece bekçisi, üzerinde biri küçük, üçgenimsi ve diğeri büyük, dairemsi iki yüzük bulunan tombul parmaklarını tam karşısında oturan çakır gözlü balıkçıya doğru sallayarak. “Soğuklar devam edecekmiş, besbelli sizin balıkların kulağına daha çok kar suyu kaçacak bu ara.”

“Öyle olacak herhal be Muhsin, amma bizim kerataların işi belli olmaz. Geçen yıl da kış böyle sert geçtiydi de yem bulamayan balıklar kendiliğinden kıyıya geldi. Az mı mırmır ile kefal tuttuk? Çarşı pazar ağzına kadar balık dolduydu. İskelelerin altı midye kaplı oldukça kurtu da hamuru da sürüylene gelir, dertlenmek için erken daha. Hem şu göğün işine akıl sır erer mi? Bugün dolu yağıdır, beriki gün bakmışsın kışından sicim sicim ter akıtır. Belli olmaz bu işler.”

“Doğru dersin Tahsin Reis. Zaten bu soğuklar da ya-

ramaz bizim millete, eskisi gibi değil artık. Yakacak odun bulmak bile zorlaştı şu zamanda. Bu yeni hükümet de bir halta yaramadı baksana, zam üstüne zam bindirdi gene namussuzlar. Denizde balık olsa neye yarar, halkın cebinde üç kuruş olmadıktan sonra...”

“Ulan adam olmaz bu memleket!” diye öfkeyle çıkıştı çakır gözlü balıkçının yanındaki adam. Yağmurluğunun yakasını sıkıntıyla çekştirip, iri kemikli burnunu ovaladı. Balıkçı motorunun küpeştesinde sabahlamaktan yorgun düşmüş bir hâli vardı. Gözleri kanlanmış, gözaltları çürük yumurta rengine dönmüştü. Başını çevirip, ocağın arkasında bardakları parlatan çırağa doğru seslendi, “Oğlum Memo, getir üç çay daha!”

Parlak yüzlü, zayıf çırak aceleyle üç çay kapıp getirdi, boşalan bardakları topladı. Tahsin Reis konuyu değiştirmek istercesine gerindi, eksilmiş dişlerini boylu boyunca açığa çıkaran bir tebessümle elini masaya vurdu. “Ulan,” dedi. “Şimdi bir konyak olacaktı asıl, yanında da en tazesinden bademşekeri...”

“Konyak yok ama yak bir cigara daha Tahsin Reis,” dedi kalın kaşlı gece bekçisi, elindeki Samsun paketini balıkçıya doğru uzatırken.

Tam o anda dışarıda sert bir rüzgâr esti, kahvenin kapısını örten cılız, naylon perde hınçla havalandı. Mihran, kendine demli bir çay ile yanında da bir dilim limon daha söyleyip, az evvelki rüzgârın şiddetiyle sönen sigarasının ucunu yeniden ateşledi. Elini paltosunun cebine sokup yokladı. Her daim yanında bir parça kâğıt ile ucu açılmış

bir kurşunkalem taşımayı âdet edinmişti. Ne de olsa ne vakit, nerede geleceği belli olmayan bir şeydi ilham. Hazırlıklı olmak lazımdı. Mihran, oldum olası ona “İlhan Dayı” derdi. Tekinsiz, patavatsız ve narsist adamın tekiydi şu İlhan Dayı. Kadın erkek, genç yaşlı herkesin onun için deli olduğunu bilir, bu yüzden de kendini pek ağırdan satardı. Özellikle şairler, yazarlar, bestekârlar ve ressam-lar yana yakıla onun ismini haykırırken İlhan Dayı, gök-yüzündeki kıraathanesinde tavla oynar, zar atar, limonlu çayını höpürdeterek içer ve uzun bir müddet kendisine seslenenleri hiç duymamış gibi yapardı. Nihayet oyunu bitip de midesi çaya doyduğunda yerinden kalkarak ağır adımlarla yeryüzüne inip o gün için misafir olacağı gönül-leri bir bir seçmeye koyulurdu. Çünkü İlhan Dayı oldum olası zihinlere değil, yüreklere fısıldayan bir adamdı. Ona göre insan ancak yüreğiyle yaratabilen bir varlıktı. Bu sebeptendir ki İlhan Dayı, vasıl olacağı yürekleri büyük bir dikkatle seçer, her şeyden önce onların kendisini hak edip etmediğine bakardı. Çıkarıcı ve paragöz olan insanoğullarından nefret ederdi mesela. Bu tip insanların gönül kapısının önünden dahi geçmez, tüm seslenişlerini duymazdan gelirdi. Zira onların yaratma ve üretme çabası da beyhude bir çırpınıştan öteye geçemezdi; çünkü sanat denilen şey, para ve çıkarların söz konusu olduğu yerde solup kurumaya mahkûm edilmişti.

Mihran da İlhan Dayı’nın tekinsizliğine, patavatsızlığına ve narsistliğine rağmen yine de içten içe ona ihtiyaç duyan âdemoğullarından biriydi. Bir roman yahut şiir

yazmak demek, zaman zaman İlhan Dayı'yı gökyüzündeki kıraathanesinden yeryüzüne indirip gönül evinde misafir olmaya ve karşılıklı oturup iki lafın belini kırmaya ikna etmek demektir. Ve ne yazık ki bu olası sohbetin belirgin bir vakti zamanı da yoktu. Her an her yerde olabilirdi. Bu sebepten Mihran da her daim yanında bir parça kâğıt ile ucu açılmış bir kurşunkalem taşımayı âdet edinmişti. Hani olur da İlhan Dayı şöyle bir uğrayıvermek isterse, onun ağzından dökülecek olan her şeyi dikkatle not almak, mutlaka gözle görülür bir yere kaydetmek isterdi.

Sigarasını yakıp önündeki cam tablaya bırakmıştı. Çayından bir yudum alıp, başını pencereden tarafa çevirdi. Dışarıda uzanıp giden şehri, tıpkı çocukluğunda olduğu gibi bulanık, beyaz bir filtrenin arasından seyrediyordu şimdi. Sanki Şehr-i İstanbul anne karnında son demlerini yaşayan, henüz doğmamış bir bebektir ve etrafını saran bu kristal renkli örtü de bir plasenta misali koruyup kolluyor, içten içe besliyordu onu. Karlar eriyip de toprak usâresini çektiğinde bahar gelecek, İstanbul yeşerip serpilecek ve gözlerini büyük bir merakla aralayacaktı hem uzak hem de yakın olduğu bu yeni dünyaya. Kopuşların ve unutuluşların şehriydi o. Ne vakit bir şeylerden kaçmak yahut kendince yeni bir başlangıç yapmak istese gözlerine dumman renkli perdeler çeker, kalın beyaz yorganının içine girip derin bir uykuya daldı. Yakın zamanda yine etekleri kana bulanmış, asker ile iktidarın can sıkıcı mücadelesine şahit olmuş ve gördükleri karşısında içi kalkmıştı. Bu nedenle uzun ve derin bir uykunun tam sırası olduğunu düşünüyordu şimdi.

Mihran, sivri uçlu kurşunkalemini eline alıp önünde duran kâğıdın üzerinde soldan sağa doğru usulca kaydırmaya başladı. Evvela sayfanın bir köşesine o günün tarihini özenle not etti. Oldum olası ruhunun kıyısına vuran her türlü duygu ve düşünceyi belirli bir gün ve zamanın rakamları ile mühürleyip öyle saklamayı severdi.

“Bazen deli olmama ramak kaldı diye düşünüyorum.

Erken gelen akşamüstlerinden, gözlerimin önünden süzülüp giden pash boğaz vapurlarından, bana yalnızlığımı hatırlatan başıboş kayıkhanelerden, sokak lambaları altında bekleyen aç kedilerden artık söz etmek bile istemiyorum. Eskiden gördüğüm her şeyi yazmak, bu şehrin bitmeyen melankolisine dair her şeyi bir bir anlatmak isterdim. Sokakları, köşeleri, insanları, gemileri, seyyar satıcıları, balıkçıları durmaksızın seyretmek, şu koca şehrin gelmiş geçmiş bütün zaferlerini ve kucağında büyüttüğü tüm medeniyetleri tek tek kaleme almak isterdim. Ama o zamanlar henüz çöken bir imparatorluk kadar karanlık değildi yüreğim, içimde aydınlıklar vardı. Oysa şimdi hiçbir şeyden etkilenmiyorum. Şu memleketin hâline baktıkça bir balıkçı kadar bile sallanmıyor yüreğim. “Ulan” diyemiyorum, öfkemi sarıp da tütün tadında içemiyorum. “Vay halimize!” diye söylenmek gelmiyor içimden. Ala şafağında tek bir ışık dahi parlamaz bu toprakların, artık kabullendim. Kim bilir, belki de kabulün ne demek olduğunu yeni öğrendim. Güzel günler göreceğiz, diye başlayan türküler söylüyorlar. Ben inanmıyorum. Bu palavraların hiçbirine inanmıyo-

rum. İnancımın son parçasını da yiyeli çok oldu. Belki de daha çocukluğumda bitirdim ben kendimi, tüm inançlarımı hınçla bir uçurum kıyısından aşağı yuvarlayıverdim. Şimdi inanmaya inanmak için bile artık çok geç bir vakitteyim.”

Mihran, elindeki kâğıdı dörde katlayıp yeniden cebine attı. Zihnini zapt eden tüm düşünceleri bir yana bırakıp, son birkaç saattir oturduğu masadan bacakları uyuşmuş bir hâlde ayağa kalktı. İçtiği üç bardak çayın parasını ödeyip kahveden ayrıldı. Dışarı çıktığında rüzgâr daha da şiddetlenmiş ve kar -deli deliyi görünce sopasını saklar misali- rüzgârın şiddeti karşısında kendi şiddetini azaltmış, köşesine çekilip biraz soluklanmaya karar vermişti. Sokaklarda pek fazla insan yoktu. İstanbul’un yüreğine melankolik bir ıssızlık çökmüştü sanki. Öyle ki suskun ve yorgundu şehir, yeni bir şiir yazmak isteyip de aradığı sözcükleri bir türlü bulamayan, seneler boyu sadağında biriktirdiği tüm anıları birer birer unutmanın eşiğine gelmiş bir şair kadar sessiz ve bitkin görünüyordu. Mihran, etrafını saran bu ıssızlık çemberinin içinde bir pervane misali döne döne, iskeleden Galata’ya doğru uzanan caddeyi boylu boyunca yürüdü. Eskiden zengin Rumların yaşadığı ve 6 Eylül olaylarından sonra apar topar boşaltılan semtin şimdilerde bir yangın tenhasını andıran sokaklarında amaçsızca dolandı. Yıkılan ahşap konakların boyasızlık ve bakımsızlıktan küf rengine dönen, nemden kirden ve soğuktan kararan duvarlarına uzun uzun baktı. Cami kubbe-

lerine çöreklenen martı sürülerinin topyekûn havalanışını seyretti. Çarşıya yakın ufak berber dükkânlarından birine girip tıraş oldu, kır saçlı ihtiyar berberle bir süre havadan sudan sohbet etti. Dışarı çıktığında bir kaldırımın köşesine sinip bankalara, mağazalara, iş yerlerine girip çıkan Beyoğlu halkının her daim insanı gülümseten baron telaşını bomboş bakışlarla izledi. Romanlarını yayımlatabilmek için kapısını onlarca kez aşındırdığı basımevinin bulunduğu Kapıkulu Sokağı'na gelince bir an durup binanın girişindeki tabelada yazan isme acıyan gözlerle baktı. “*DÜŞLER BASİMEVİ*” Çarnaçar bir kahkaha atıp kendi kendine güldü. TİP'in iktidara gelişinden sonra iyice kuvvetlenen İslamcı, faşist yayınevlerinin canına okumak için yeni yeni kurulmaya başlanan sol görüşlü basımevlerinin şimdilerde kendilerine seçtikleri isimler nedense hep düşler üzerine oluyordu. *Düşler Basımevi*, *Düş Yayınları*, *Düş Bahçesi Kitapları*... Yıllar önce idamların ertesinde gelen yeni anayasayla beraber gelişen sosyal devlet anlayışı, beraberinde emek-sermaye çatışmalarının da baş göstermesiyle birlikte sol görüşlü gruplara da yeni bir direniş cephesi açmıştı. Fırsattan istifade bolca dergi basıyor, gazete köşelerinde işçi sınıfının ideolojik sözcüleri olduklarını belirten yazılar yayınlıyor, Sovyetik ayaklanmayı rahatça savunabiliyorlardı. Mihran, bu kendini gösterme çabalarının ileride çok daha büyük meselelere yol açacağını içten içe sezinliyor, ne var ki sözde bir İslamcı yahut görünürde bir Milliyetçi olmaktansa, bu yeni bitme Marksist solcuların yakınında bir yerde durmayı yeğliyor-

du. Yine de hepi topu bu kadardı. İdeolojilerini anlamaya çalışıyor, yazılarını takip ediyor, söylediklerini dinliyor ama keskin bir taraf olmaktan da korkuyla kaçınıyordu. Çünkü bir taraf olmak bile bir meseleye umut bağlamak, bir davaya gönül vermek anlamına geliyordu ki Mihran, şu hayatta hiçbir şeye karşı inanç beslemek ve dahi hiçbir inancın peşi sıra sürüklenip gitmek istemiyordu.

Basımevine uğramadan hızlı adımlarla Kapıkulu Sokağı'ndan ayrılıp yeniden İstiklâl'e çıktı. Meydana geldiğinde, Beyazıt taraflarına giden ve ağzına kadar dolu olan bir tramvaya son anda yetişip atladı. Buğulu camların ardından görünen şehrin bembeyaz silüetine bir defa daha dikkatle baktı. Ona göre içeride ya da dışarıda olmak fark etmiyordu. Çünkü günün hangi saati, şehrin neresinden bakarsa baksın nihayetinde hep aynı şeyi görüyor ve aynı şeyi hissediyordu. Melankoli... Belki de İstanbul'un üzerine yığmaya çalıştığı bu ağır melankoli havası gerçekte yalnız kendi içinde barınan bir sıkıntının dışa yansımısından ibaretti sadece. Zira insanın gönül incisi bir kere delinmeye görsün, bir daha asla umut dolu gözlerle bakamıyordu dünyaya. Yapayalnız bir ateşgede gibi kendi içine kapanıyor, sahip olduğu her şeyi ruhundaki melankoli köşesinde tek tek temize çekip yeniden bir düzene koyuyordu. İşte o vakit etrafında gördüğü bütün sokaklar, caddeler, köşeler, denizler, gemiler ve insanlar bu yeni düzene göre bir biçim kazanıyor, gözlerine inen perdenin diğer tarafında gün be gün bulanıklaşarak, yok olup gidiyorlardı. Özellikle üzerinde tesir eden bütün sözcükleri

detaylamasına araştırmayı alışkanlık hâline getirmiş birisi olarak elbette “melankoli” sözcüğünü de derinlemesine incelemişti Mihran. “Melan” kara demektir, “Khole” ise safra. Yani Melankhole sözcüğünden Türkçeleştirilmiş olan Melankoli, özünde kara safra manasına geliyordu ve ki fitratında hüznün, keder, sıkıntı, bıkkınlık, umutsuzluk, intihar arzusu ve benzeri sözcüklerle mayalanıyordu. Bir diğer deyişle ruhsal ve bedensel açıdan bir tür yavaşlama durumuydu aslında. Başlangıçta durgunluk, takatsizlik, yorgunluk, neşesizlik gibi hafif belirtilerle seyir ediyor, zaman içinde ise bambaşka bir noktaya doğru hızla evriliyordu. Mihran öyle sanıyordu ki melankoli denen şey, insanın evvela kendi içinde yarattığı ve devrisinde tüm hayatına bulaştırdığı kanser benzeri bir tür hastalıktı ve erken teşhis edilip de bütünüyle tedavi edilmedikçe er ya da geç öldürüyordu adamı.

Şimdi buğulu camların ardından görünen şehrin o bembeyaz silüetine bakarken, içinde anormal bir hücre misali hızla büyüyüp çoğalan kötü huylu bir melankoli tümörü olduğunu düşünüyordu. Bu tümör onun tüm yaşam ritmini bozuyor, kan dolaşımını yavaşlatıyor, var olan dengelerini alt üst ediyor ve böyle bir hastalıkla ayakta kalmaya çalışmaktansa ölmenin yeğ olduğu düşüncesini de alttan alta işliyordu. Birkaç gün önce karşılıklı koyu bir sohbe daldıkları rakı sofrasının başında, “Ölüm hakkında ne düşünüyorsun üstadım?” diye sormuştu Mihran, Sait Faik’e. Rakısından koca bir yudum alıp, “Aklım tabancalara gidiyor azizim!” diye cevap vermişti bu soruya

üstat. Sesinde belli belirsiz bir hüznün vardı. “Aklım tabancalara gidiyor! Belki de bıçaklara. Yok, hayır sevmiyorum bıçakları. Tabancalar... Beynimizde bir yerde küçük bir delik, etrafı siyah. Garip bir delik. Kan hafifçe sızmış, beyin tıkayıvermiş deliği. İrin gibi bir şey akmış. Ona ne? Ona ne bundan? Bu, benim kafatasımdaki delik. Onlara da mı açmalı? Açmalı ya, yalnızlıktan başka nasıl kurtulabilir ki insan? Yalnız ölmek mi? Hayır, insanların içinde, milyonun içinde iki ölü, üç ölü, dört ölü, beş ölü... Bırak artık ölüleri saymayı. Hayır azizim, hayır diyorum sana, çünkü yalnız ölmemeli şu dünyada hiçbir insan...”

Tramvay, Beyazıt Meydanı’na çıkan kavşağı dönünce arka kapıyı açıp bir hızla aşağı atladı Mihran. Tramvayın içerisi öylesine kalabalıktı ki nefesi daralmış, midesi kalkmıştı. Başını çevirip yanı başından ağır ağır geçip giden tramvayın içindeki insanlara bir defa da dışarıdan baktı. Bunca yolu bu kadar insanla bir arada nasıl geldiğine şaşırıp kaldı. İç cebindeki sigara paketine uzanıp, bir sigara yaktı ve günlerdir uğramadığı fakülte binasına doğru gönülsüzce yürümeye başladı.

Binanın girişine geldiği sırada kapıdan çıkan üç polis memuru ile bir grup asker dikkatini çekti. Kolunun altına iliştiirdiği tuğla boyutundaki kitapları taşımakta bir hayli zorlandığı yüzünden okunan kısa boylu, esmerce bir gencin peşinden koşup, “Metin!” diye uzun uzun seslendi. Metin, sesin nerden ve kimden geldiğini anlayana kadar bir süre etrafına boş boş bakındı, nice sonra kendisine

seslenen kişinin Mihran olduğunu fark edince gülümseyerek ona doğru yaklaştı.

Mihran, başıyla ilerideki polis memurları ile bir grup askeri işaret ederek, “Gene niye gelmiş bunlar?” diye sordu.

“Bu sabah komutanlıktan bir bildirge göndermişler, birilerini arıyorlarmış. Bu ara çok sık uğrar oldular bizim fakülteye,” diye cevap verdi Metin.

Mihran, biçimli dişlerini açığa vuran bir tebessümle baktı Metin’in yüzüne. “Neyse boş ver be Metin” dedi, “Vardır elbet bir dümenleri. Sen nasılsın bakalım görüşmeyeli?”

“Ne olsun be ağbi. Hep aynı işte, değişen bir şey yok. Haftaya finaller başlıyor, oradan buradan not toparlamaya çalışıyorum,” dedi Metin.

“Al benden de o kadar” diyerek gülümsedi Mihran, “Benim de acilen geçtiğimiz haftaların notlarına ihtiyacım var.”

“Hallederiz ağbi, dert etme,” dedi Metin, “kantine gelim de bendeki notlara bir göz at istersen, işine yarayacak bir şeyler vardır mutlaka.”

Metin ile Mihran, fakülte kantininin olduğu alt kata doğru beraberce yürürlerken, dışarıda polisler üç genci de yanlarına alarak askerlerle birlikte üniversite bahçesinden ayrıldılar. İçeriye sinen sigara dumanından kantinde göz gözü görmüyordu. Mihran ile Metin, duvar dibindeki masalardan birine geçip oturdular. Az sonra Metin kalkıp iki çay aldı ve masaya geri döndüğünde sıkıntıyla söylen-

meye başladı. Başıyla, girişteki masaya kurulmuş oturan takım elbiseli, bıyıkları yere bakan üç adamı işaret ederek, “Şu adamları görüyor musun?” dedi.

Mihran, bakışlarını Metin’in gösterdiği tarafa doğru çevirip, sözünü ettiği adamları baştan ayağa şöyle bir süzdü. “Gördüm evet” dedi, “kim onlar?”

“Adamları tanımıyorum ama günlerdir sabahtan akşama kadar burada öylece oturup milleti dikizliyorlar. Heriflerin tiplerine baksana, en az otuz-otuz beş varlar, öğrenci olmak için fazla ihtiyar değiller mi sence de?” dedi Metin, gözlerinde şüpheli kıvılcımlar çıkıyordu.

Cevap vermedi Mihran. Ona göre fazla meraklı bir çocuktuk şu Metin, herhangi bir şeyi merak etmeden geçirmediği tek bir dakikası bile yoktu. Eğer sıradan bir sözlüğün sayfalarını karıştırıp bakacak olsa, merak sözcüğünün bir şeyi anlamak yahut öğrenmek için duyulan istek anlamına geldiğini görecekti. Oysa hayatın sayfalarını aralayıp bakacak olsa, şu günlerde fazla meraklı olmanın insana iyilik ve hoşluk getirmediğini fark edecek ve bu sayede kendini biraz olsun frenleyebilecekti belki de. Başını derde sokmamak için etrafında gördüğü herkesi süzüm süzüm süzmemesi gerektiğini öğrenecek, önüne çıkan her şeyin üzerine öyle olur olmaz atılmayacaktı. Çünkü burun bir defa o bokun içine girdikten ve akıl o tehlikeli girdaba düştükten sonra geri dönüşü olmayan bir şeydi merak. Hele ki şu zamanda... Bir gül koparır gibi adamın başını gövdesinden ayırıp da karpuz misali koltuğunun altına tutuşturuverirlerdi maazallah. Yasaklarla çevrili bir

dünyada ve ki yasaksız yaşamının mümkünü olmayan bir diyarda başını belaya sokmadan hayatta kalmanın ilk kuralıydı bu. Merak, adamı mezara götürür diye boşuna dememişlerdi.

“Orhan Hoca’nın dersi başlayacak birazdan,” dedi Metin, “Sen de katılacak mısın?”

“Olur,” diye söylendi Mihran, “Katılıyorum herhalde. Hazır fakülteye kadar gelmişken Orhan Hocamızın dersini kaçırarak olmaz!”

Hukuk Fakültesi’ni kazandığını belgeleyen o tek sayfa-
lık kâğıdı eline alıp da gözyaşları içinde annesinin mezarı
başına koştuğu günü dün gibi hatırlıyordu. Başını, mezar
taşının soğukluğuna yaslayıp dizlerinin üzerine çökmüş
ve elindeki sonuç belgesini göğsüne bastırıp saatlerce ağ-
lamıştı. “Başardım anne!” diye haykırıyordu, “Kazandım
işte, başardım! Oğlun fiyakalı bir avukat olacak sonunda,
belki de bir hâkim yahut bir savcı. Ama senin gibi susa-
rak haykıranlardan olmayacağım ben anne! Sesimi yük-
seltmesini öğreneceğim, ciğerlerimde yırtılan bir çığlıkla
duyuracağım kendimi. Tepeden tırnağa haksızlığa kesmiş
bir ülkede yılmadan, yorulmadan adalet peşinde koşaca-
ğım. ‘Düşlerinde sınırsız ol’ derdin hep bana, ‘Düşlerinde
sınırsız ol Mihran!’ Benim düşlerim şimdi başlıyor anne.
Daha fazla ölümlere ve açlıklara yatmasın diye insanlar,
düşlerimin duvarlarını yıkıp geçtim sonunda ve işte, işte
şu elimdeki kâğıdı görüyor musun anne? Bu kâğıt, benim
özgürlüğe uzanan biletim. Fakat bilesin ki her şey ama her
şey, kendimden evvel senin için...”

O günden sonra uzun bir müddet, insanların arasında açılan adalet uçurumlarının sahiden de kapanabileceğine ve eğer isterse bir hukukçunun bile tek başına bunu başarabilecek güçte olduğuna tüm kalbiyle inandı Mihran. Çünkü memleketinin sırtında kan toplamış devasa bir çıban vardı ve o kan akıtılmadıkça da bu toprakların üzerinde yaşayan hiç kimse rahat bir nefes alamayacaktı. İşte tam bu noktada, “Mademki adalet sarayının temeli çürüktür, öyleyse onu hiçe sayıp da en baştan inşa etmek bizim vazifemizdir arkadaşlar!” diye haykıran Orhan Hakkı ile tanışmıştı Mihran. Sözüünü sakınmayan, “sus” diyenlere inat, bildiği, inandığı her şeyi açıkça konuşmaktan yana olan, her türlü acıyı göze alıp da yine de hak hukuk davasına gururlu bir hesaplaşmadan tarafa duran haysiyetli bir hukuk profesörüydü Orhan Hoca. Mihran’ın üzerindeki tesiri büyüktü. Onun ağzından dökülen her cümle, artık tomurcuklanmaz sanılan kurtlanmış bir ağacın her dalını tek tek temizleyip de yeniden çiçek açtırmaya yarayacak türden bir kuvvete sahipti. Ne var ki Mihran, zaman içinde mesleğine dair beslediği tüm heyecanlarını birer birer yitirmiş ve adeta yüreğinden taşan melankoli nehrinde sürüklenip gitmeye mahkûm edilmişti. Fakülteye uğramıyor, derslere girmiyor ve kendini kara kara mürekkeplerle dokuduğu sayfaların, öykülerin, romanların dünyasına hapsediyor ve dahi başka hiçbir yerde bulamadığı huzuru da yalnız orada bulabileceği hissine kapılıyordu. Kaleme aldığı her hikâye, kendince yeni bir hayatın provasıydı

belki de. Yazdığı romanlar basımevi tarafından defalarca reddedildiği hâlde bıkmadan usanmadan yazmaya devam ediyor, bu yolla içindeki sıkıntıyı az da olsa hafifletebildiğini düşünüyordu. Ama dışarıdaki dünya böyle değildi. Umduğu, inandığı hiçbir şey yoktu orada. Yazık ki adalet, bu memlekette insandan tarafa değildi ve Mihran dâhil hiç kimsenin de bu gerçeği değiştirmeye gücü yetmeyecekti. Bu noktaya nasıl geldiğini bile bilmiyordu aslında. Kim bilir hangi acı, hangi keder, hangi yıkım onu böyleli çıkamaz sokaklara doğru sürüklemişti... Artık aynanın karşısında durup da kendi gözlerinin içine bile bakamıyor, kendi bakışlarında gördüğü sıkıntı, bir vakit sonra kendi kendisinin karabasanı hâline geliyordu. Orhan Hoca birkaç kez Mihran'ı yanına çekip konuşmak ve onu okulundan, mesleğinden, hayallerinden uzaklaştıran şeyin ne olduğunu öğrenmek istemişti ancak bu isteği beyhude bir çabadan öteye gidememişti. Çünkü Mihran konuşmuyor, anlatmıyor ve içindeki sıkıntıyı dışa vurup da rahatlamak namına en ufak bir istek dahi duymuyordu. Yine de şayet denk gelecek olursa mutlaka Orhan Hoca'nın derslerine katılmaya gayret ediyor, bu haysiyetli hukukçunun söylevlerini can kulağıyla dinliyordu.

O günkü “Adalet Psikolojisi” isimli dersine, “Memleket zor bir dönemden geçiyor arkadaşlar!” diye seslenerek başladı Profesör Orhan Hakkı. Kır sakallarını sıkıntıyla sıvazlayıp, başını pencereden yana çevirdi.

“Görüyorsunuz ya!” dedi, “Her gün yeni bir fikir, yeni bir akım daha ortaya atılıyor. Evet, bunlardan bazıları kendi içlerinde sahici bir çözüm ihtimali barındırıyor

olabilir belki ama asıl mesele şu ki; ulu orta her yerde, her köşe başında öyle çok dile getiriliyorlar ki bozuk para misali yıpranıp kendi kendilerini eskitiyor, iddia ettikleri eylemlerin anlamı daha en baştan yitiriyorlar.”

“Peki şu hâlde ne yapmak gerekiyor hocam?” diye sordu amfinin arka sıralarından gelen incecik bir ses.

Orhan Hoca, başını sesin sahibine doğru çevirip, içtenlikle gülümsedi.

“İşte, asıl sorulması gereken de bu!” dedi. “Şu hâlde ne yapmak gerekiyor?”

Amfide derin bir sessizlik oldu. Orhan Hoca başını yeniden pencereden yana çevirip, bir süre dışarıda yağın kara baktı.

“Birkaç ders önce size Jose Ortega’nın Buenos Aires’te verdiği bir konferanstan söz etmiştim, hatırlıyor musunuz?” diye sordu.

Amfiyi dolduran kalabalıktan belli belirsiz bir “evet” yanıtı yükseldi. Orhan Hoca, bakışlarını uzaktaki bir noktaya kilitleyerek konuşmasına kaldığı yerden devam etti.

“Pekâlâ, ne diyordu Jose!” dedi, “Eğer bir halkın bu korkunç dönemi sağ salim atlatabilmesi isteniyorsa, alınacak önlemlerden biri, karınca kararınca ama vazgeçilmez bir tanesi şu ki; o halkın içinde yeterli sayıda kişinin, tüm o fikirlerin, üstünde konuşulan, tartışılan, uğruna savaşılan ve insan boğazlanan tüm o fikirlerin ipe sapa gelmez ve son derece havada kalan şeyler olduğunu anlamasını sağlamaktır. İşte sizler, yani şu üniversite salonlarını dolduran gençler, Jose’nin sözünü ettiği yeterli sayıyı oluştu-

rabilecek olan kişilersiniz. Etrafta duyduğunuz hiçbir şeye körü körüne inanmayın, ipe sapa gelmez fikirlerin maddeleşmesine müsaade vermeyin. Tıpkı Shakespeare'in *Fırtına*'sındaki gibi şu günlerde üzerimize esen tüm rüzgârları da ideaların cini Ariel üflüyor ve ne yazık ki rüzgâr, bize her zaman doğruları getirmiyor. Unutmayın ki, bu büyük filozofun da söylediği gibi şu dünyadaki hiçbir şey, kitle kültüründeki yozlaşma kadar çabuk yayılamaz. Bu yüzden cihetiniz her ne olursa olsun, kendinize açık uçlu bir bilinmezlik payı bırakmayı da ihmal etmeyin. Herkes aynı renge boyanıyor diye siz de kendinize yakışmayacak renkleri alıp da o pırıl pırıl beyinlerinize sürmeyin!"

Mihran, bir yandan Orhan Hoca'yı can kulağıyla dinlerken, diğer yandan da yakın geçmişini düşünüp son beş ayda seviştiği kadınların toplamını hesaplamaya çalışıyordu. Önündeki kâğıt parçasının üzerine not ettiği rakamlar çoğaldıkça kalem tutan parmakları zayıflıyor, kendine söyleyecek tek söz dahi bulamıyor, utandıklarından bin kez daha utanır hâle geliyordu. Kalemî öfkeyle elinden bırakıp, "Yine saçmalıyorum," diye mırıldandı. Çok kadınla birlikte olmak bir suç sayılmamalıydı nihayetinde. Çünkü insan aşksızlığın yükünü başka nasıl atabilirdi ki üzerinden? Nasıl hafifletebilirdi bunca yılın yalnızlığını? Sevişmek önemliydi. Sevişmek, insanın kendi yalnızlığında çoğalması demekti. Oturup da hiç olmamış sevgililerine pembe kâğıtlı aşk mektupları yazacak değildi ya... Elbette karşısına çıkan bütün güzel kadınlarla birlikte

olmaya devam edecekti. Çünkü onlar olmadan yaşaması mümkün değildi. Lâkin her ne olursa olsun taşralı ve saf bir adam olmaktan da asla vazgeçmeyecek, kadınlara karşı elinden geldiğince anlayışlı ve iyi niyetli davranacaktı. Kendi kendine verdiği bir sözdü bu. Ne var ki koynuna aldığı kadınların sayısı gün be gün çoğaldıkça zihninde beliren rakamlar da içini bulandırmaya devam edecek, en nihayetinde kendini yanlış bir şey yapmadığına dair ikna etmeye çalışırken bulacaktı yine. Sürgit bir oyun gibi böylece devam edip gidecekti bu iş, ta ki romanlarına konu edebileceği türden bir aşka rastlayana dek.

Dersten sonra Metin ile beraber tramvay durağına kadar yürüyüp orada ayrıldılar. Dışarıda çiğnenmemiş kar, üzerine bastıkça gıcırdayordu. Mihran, tramvay durağının köşesinden meydana doğru çıkan caddeye dönerken içinde garip bir boşluk hissetti. Saat altıya geliyordu. Bir kitapçıya uğrayıp raflardaki tozlu kitapları karıştırdı, yakındaki bir esnaf lokantasına girip kızarmış tavuk ile salata yedi, üzerine bir bardak çay daha içti. Kulaklarında şehrin uğultusu, insanların ve arabaların birbirine karıştığı caddeden geri dönüp, üniversitenin önündeki tramvay durağına doğru hızlı adımlarla yürüdü.

Eve döndüğünde Neriman ortalarda yoktu. Mihran'ın özenle hazırlayıp bıraktığı kahvaltı tepsisine elini bile sürmemiş, bir gece önce seviştikleri yatağı dahi darmadağın bir hâlde bırakarak çekip gitmişti.

“Kederli bir akşam sarhoşluğundan geriye kalan de-

ğişmez bir manzara,” diye söylendi Mihran, kendi kendine gülümsedi. “Böylesi bir kedere, ancak bin gülücük yaraşır,” dedi.

Kesat bir çöplüğü anımsatan ucuz meyhane köşelerinden aşk toplanmayacağı gibi, o köşelerde tanıyıp da seviştiği kadınlardan incelik beklememesi gerektiğini de zamanla öğrenecekti elbet. İnsan, toprak kalıbı zaten dar olan bir mahlûktu, öyleyse gereksiz beklentiler içine girip de kalıbı hepten daraltmaya ne lüzum vardı ki...

Lise yıllarımdayken Nizami'nin bir hikâyesini okumuştum. “Öyle kadınlar vardır ki, yüz ile elli arasındaki farkı bilmezler lâkin fend ile Utarid'i bile yoldan çıkarırlar.” diye yazıyordu. “Kadınlar, çanak çömlek üzerindeki çiçeklere benzerler; dıştan güzel görünürler, fakat içten berbattırlar! Ne bir atta, ne bir kılıçta, ne de bir kadında vefa bulmak imkânsızdır. Vefa, erkeğin sıfatıdır, kadında nasıl bulunsun ki? Mademki “kadın” dedin, artık mertliği hatırına getirme. Ne çok erkek vardır ki yolunca gittikleri hâlde bir kadından olsun sadakat görmemişlerdir. Kadın, sol kaburga kemiğinden yaratıldı derler, sağ tarafın meymenetini sol tarafta arama! Ne gönül bağlarsın o Allahtan korkmaza... Git, yalnız başına huzur içinde vakit geçir ve başıboş bir sevsen çiçeği gibi tek başına, her şeyden uzak özgürce yaşamaya bak!

Sobaya birkaç odun parçası atıp tutuşturdu. Çalışma masanın üzerindeki dağınıklığı görünce içi daraldı, ruhu

sıkıldı. Oturup adam akıllı çalışması gerekiyordu. Bir an durup düşündü, yazmaktan başka çare var mıydı... Kendine bir duble rakı doldurup, çekmecedен temiz bir kâğıt tomarı çıkardı. Kalemі eline alınca tıpkı seneler sonra denizle buluşmuş eski bir gemici gibi sevinçle aydınlandı yüzü. Zihnini meşgul eden düşüncelerle cenkleşmeyi bir kenara bırakıp, binlerce yıldan beri açmamış bir çiçek gibi umutla tomurcuklandı ve sıradaki şairin intiharını anlatmak üzere evvela onun ölüşünü kaleminden dökülen sözcüklerle bir güzel yıkadı.

İkinci dubleye döndüğü vakit, yakın dostu Sait Faik de gizlendiği köşesinden çıkıp usulca yanına yaklaştı ve bir sigara yakıp, “Kuşları boğdular, çimenleri söktüler, yollar çamur içinde kaldı. Lâkin tüm bunlara rağmen bakıyorum da sen, gömüldüğün o sayfaların arasında yine ölesiye yalnız ancak ölesiye mesut görünüyorsun genç adam!” diye fısıldadı. “Amma şu meretin yanında şimdi bir de kavun olacaktı...”

2

**Evrenin Herhangi Bir Noktasında
Tesadüfen Açılıvermiş Bir Delik Gibiyim**

Evvel zamanda Halep'ten Anadolu'ya mal getiren bir kervancıbaşı varmış. Tam üç yıl boyu toprağından, yurdundan, baba ocağından ayrı düştükten sonra kervanını toplayıp yeniden Anadolu'ya doğru yola çıkmaya karar vermiş. Emniyetsiz gibi görülen yerler tek tek düşünülüp kararlaştırılmış ve ki nihayetinde belirlenen güzergâh ile üç yüz elli kişiden oluşan dev kervan, büyük bir sükûnet ve intizam içinde yola koyulmuş.

Kervana katılanlar içinde bıyıkları henüz terlemiş yağız bir delikanlı olan Veysel de varmış. O da tıpkı kervancıbaşı gibi nicedir memleket hasretiyle yanıp tutuşmaktaymış. Kervanın Halep'ten Kayseri'ye doğru yola çıkacağını işitince sevincinden çıldıracak gibi olmuş, geride bıraktığı sevgilisine tekrar kavuşacak olmanın heyecanı içinde koşup kervana katılmış. Aylar boyu süren zorlu bir yolculuğun sonunda nihayet kervancılar Anadolu topraklarına ayak basabilmişler. Lâkin geldikleri yerde onları zemheri

bir kış karşılaşmış. Hava öylesine soğuk ve öylesine karlıymış ki yola devam edebilmemin mümkünü yokmuş. O vakit kervancılar, Sivas ile Kayseri arasına kurulmuş olan bir handa gecelemenin iyi olacağına karar verip yüklerini boşaltmışlar. Zira beklemekten başka çareleri de yokmuş, yağan kara bir de şiddetli fırtına eklenince geriye yapacak başka bir şey kalmamış.

O gece ne yaparsa yapsın Veysel'in gözüne bir damla uyku girmemiş. Burnunda memleketinin kokusu ve hayalinde sevdiğinin yüzü ile anıları deprestikçe depreşmiş, doğup büyüdüğü köye bir an evvel varma arzusu içinde bir o yana bir bu yana dönüp durmuş yattığı döşeğinde. Bakmış ki bu iş böyle olmayacak, en iyisi avluya inip beklemek demiş ve dışarıya çıkıp beklemeye başlamış. "Ah, bir kanat verse şu âlem!" diye söylenmiş kendi kendine, "Bir kanat verse de kuş olup uçuversem..." Lâkin saatler geçmesine rağmen ne fırtına durulmak bilmiş ne de günün doğuşunu müjdeleyen Sabah Yıldızı göğün üzerindeki yerinde belirilmiş. Kervancılar arasında öyle bir kural varmış ki, o da her ne olursa olsun Sabah Yıldızı ışımadan asla yola düşülmemesi gerektiği üzerineymiş. Çünkü tüm kervanların yol göstericisi olarak bilinen bu yıldızın doğuşunu beklemeden yola düşmek demek, Tanrı tarafından lanetlenmek demekmiş. Bu kuralı iyi bilen Veysel de bütün bir gece boyunca gözleri doğuda Sabah Yıldızı'nın doğuşunu bekleyip durmuş. Nice zaman sonra saatlerdir baktığı doğuda yalp yalp ışılan bir cisim görmüş. Sevinçle yerinden fırlayıp kervancıların uyuduğu odaların bulun-

duğu bölüme doğru uçarcasına bir hızla koşmuş. “Uyanın ey ahali! Sabah Yıldızı göründü, hadi kalkın!” diye bağırmış. Kervancılar telaşla döşeklerinden fırlayıp hanın dışına çıkmışlar. Bakmışlar ki sahiden de doğuda yalp yalp ışılan bir cisim var, o vakit el birliğiyle kervanı yeniden yükleyip Kayseri’ye doğru yola koyulmuşlar.

Veysel, yeniden yollarda olmanın sevinciyle hafiften bir türkü tutturmuş. “*Bir bulut oynadı Sivas ilinden, ucun telli mektup geldi gelinden...*” Sarı yıldız gökte, kervancılar karanlığın ve fırtınanın gölgesinde saatler boyu yürüyüp durmuşlar. Ne var ki bu işte bir terslik varmış. Çünkü geçen onca zamana rağmen gün bir türlü doğmak bilmiyormuş. Bir vakit sonra kervancılar sıkıntıyla söylenmeye başlamışlar. İçlerinden bazıları geri dönelim diye tutturmuş. Fırtına gitgide daha da şiddetleniyor ve kar, hızını kesmeden yağmaya devam ediyormuş. Oysa Veysel, şarkın güzelinin gökyüzündeki koltuğuna kurulmasına pek az bir zaman kaldığına ve havanın da er ya da geç durulacağına dair umudunu kaybetmeden kervancıları yola devam etmek üzere ikna etmeye çalışıyormuş. Zavallı kervancılar da ne yapsınlar, artık geride dönecek bir han da olmadığından güç bela ilerlemeye uğraşıyorlarmış. Ne var ki bir zaman sonra güneş, karşı dağların eteklerinden usulca süzölmeye başladığında kervancılar, Kayseri topraklarını görmeye bile fırsat bulamadan kara ve fırtınaya çoktan teslim olmuşlar.

Bahar gelip de ağaç dalları rengârenk çiçeklerle bezenildiğinde Sivas yakınlarındaki koca dağın eteklerinden

geçen ilk yolcu; atı, eşeği, develeri ve insanlarıyla toprağa boylu boyunca yığılmış koca bir kervanla rastlaşmış. Yalnız, kervandan neredeyse beş yüz metre ileride ve atının dizginleri hâlâ elinde ileri doğru uçarcasına yatan yağız bir delikanlı varmış. Veysel'in kandiğı o yıldıza o gün, oracıkta “Kervankıran” adını vermişler ve zavallı Veysel'in donmuş bedenini, diğer kervancılardan ayrı bir yerde sessiz sedasız toprak ananın kucağına teslim etmişler.

Bu hikâyeyi ilk dinlediğinde tüm yıldızlardan nefret etmişti Esmâ. Kimilerinin Zühre, kimilerininse Çoban Yıldızı adını verdiği Kervankıran'ın gökyüzündeki cihetini tam olarak kestiremediğinden bütün yıldızlardan eşit derecede tiksindenmenin yeğ olduğuna karar vermişti. Koca cihanı gülümseten o ışıltılı cisimler, onun yüreğine bir defa olsun neşe vermemiş, ruhuna sıkıntı ve kasvetten başka bir şey getirmemişti. Şayet kendini tüm benliğiyle teslim edebileceği ve bütün kalbiyle sevip bağlanabileceği biri olsaydı, belki o da tıpkı Veysel gibi önüne çıkan ilk yıldıza kanabilir, peşi sıra yollara düşebilirdi. Ne de olsa aşkın olduğu yerde insan, kılıcını bir hamail gibi kuşanıp da başını toprağa düşürme pahasına bile düşmanının üzerine doğru güle oynaya koşabilir, şarktan garba kadar fırtınalar altında yalın ayak yürüyebilirdi. Zira âşık olmak demek, her daim gerçekleşmesi muhtemel bir mucizenin varlığına sığınmak demektir. Maşuk'un olduğu yerde beklentiler ve inançlar tükenmek bilmiyordu. Hâlbuki Esmâ, daha evvel hiç âşık olmamıştı. Masallardan tanıyordu aşkı. Oysa ta-

nımak başkaydı, yaşamak başka... Kendi topraklarından kopup da başka bir ruhun memleketine uzanmaktı aşk. Kim bilir hangi şiirde okumuş, hangi masalda işitmişti bu cümleyi. Rabbin tüm yarattıklarına vadettiği en benzersiz duygu olmalıydı aşk... Tınısı bile bir başkaydı.

Aklıma takıldı yine yıldızlar. Gecenin bu saatinde, yukarıda, herkesten çok uzaktaki göğün karanlığında gizli gizli oynuyorlar. İçlerinden herhangi birinin zürriyetinde biten ve ötekinin rahminde döllenene daha nice-si var kim bilir... Yeni doğan bebeklerine “kayan yıldız” adını veriyorlar. Ne komik bir isim. Bazı insanlar yıldızlarla konuştuklarını iddia ediyorlar. Bana kalırsa böyle bir şeyin mümkünü yok. Çünkü çok beceriksiz bir dilleri var. Ne söylemeye çalıştıklarını anlamak imkânsız. Daha aynı hızda durmayı bile beceremiyorlar ki hep bir ağızdan konuşabilsinler... Ayrıca sarı renkte yaratıldıklarına da hiç inanmıyorum, bence son derece solgun ve grimsi bir renkleri var. Çamurda yuvarlanmış çocuklara benziyorlar. Ne vakit başımı çevirip de onlara bakacak olsam, hayatın ne kadar kısa olduğunu hatırlıyorum. Bu kısalık beni ürkütüyor bazen. Sık sık camdan dışarı bakıyorum. Hızla geçip giden bir hayat var orada. Ama dışarıda, sokakta... Yani burada, içimde değil. İçimde hiçbir şey yok benim. Evrenin herhangi bir noktasında tesadüfen açılıvermiş bir delik gibiyim. Ruhumdan kötü kokular yayılıyor. Nedendir bilmem ama bütün Çingenelerin ruhu, bir türlü temizlenmek bilmeyen, ıslak, yırtık, ça-

murlu bir eteğe benziyor. Temizlemeye çalıştıkça daha da beter kokular salıyor. Çünkü şu dünyadaki hiçbir şey bir Çingene'nin yalnızlığı kadar kötü kokmuyor...

Yatağından kalkıp, balkona açılan kapıyı terliğinin ucuyla usulca itti. Başını gökyüzüne doğru çevirip, gözünde alaycı parıltılarla yıldızlara baktı. Dışarıda serindi gece. Tüm şehir derin bir uykuya dalmıştı. Hırkasının cebinden bir sigara çıkarıp yaktı, ardı ardına birkaç nefes çekip bıraktı. Çocukken de böyleydi Esmâ. Herkesin uykuda olduğu zamanlarda o hep ayakta olur, inatla uykuya direnirdi. Öyle ya, şu hayatta herkesin ait olduğu bir zaman dilimi vardı. Kimininki gece, kimininki gündüz... Mesela bazı insanlar, “iki yaşamlı” adı verilen kurbağalar familyasından gelirdi ve onlara “kurbağagiller” denirdi. Bu türe mensup olan insanlar, henüz gün doğmadan uyanır ve akşam karanlığı iner inmez de yeniden uykuya dalarlardı. Genellikle “eski toprak” diye tabir edilen büyükanneler ve büyükbabalar, kurbağagillerin en belirgin özelliklerine sahiplerdi. Her ne kadar kendi içlerinde kara, su ve petek kurbağasıgil gibi farklı farklı biçimlere bürünseler de özünde hepsi birdi aslında. Öte yandan sabahları bir türlü uyanmak bilmeyen ve gece oldu mu da uykuya teslim olmamak için gerekirse üzerlerine benzin döküp de kendini diri diri yakmayı bile göze alabilecek olan “pırpırsızgiller” vardı, diğer bir deyişle gecenin yırtıcı kuşları, yani baykuşlar. Enli ve uzun kanatları uçuş esnasında diğer kuşlar gibi pırpır sesi çıkarmadığından olacak zaman

içinde “pırpırsızgiller” lâkabını da altın harflerle işleyivermişlerdi isim hanelerine. “Puhu” ve “Murat” olmak üzere iki ayrı seste ötebilen bu tuhaf yaradılışlı kuşun türüne has insanlar da tıpkı kuşun kendisi kadar garip bir kişiliğe sahiplerdi. Bütün bir kâinatın zulmet perdesini sıyrırvermeye yarayan güneşin o büyümlü ışınlarından zerre kadar haz etmez, ruhlarına zerk olan kuvveti, ayın ve yıldızların o gümüş renkli yansımalarından alırlardı. Esmâ da oldum olası pırpırsızgillere ait özellikler taşıyordu. Bir baykuş misali yaşamaktan büyük bir keyif duyuyor, gecelerin tadını doyasıya çıkarmak istiyordu. Tabii adına “yıldız” denen o tekensiz ve ışıltılı cisimlerle fazla göz göze gelmek şartıyla. Çocukluğundan beri ne vakit uykusu kaçacak olsa, “Aman Esmâ, gene mi ayaktasın sen? Kaç kere söyledim sana, geceleri uyuyamayan kadınlara cadılar musallat olurmuş!” diye söylenir ve mutfak tezgâhından kaptığı ince, uzun saplı bir bıçağı yere doğru sertçe fırlatıverirdi Şuara.

“Cadıları ancak bıçakla korkutup kaçırabilirsin.”

Esmâ, kahkahalarla gülerdi ablasının bu telaşlı hâline. “İyi de Şuara,” diye söylenirdi.

“Senin bu cadılar cüce mi ki, neden bıçağı havaya değil de yere doğru fırlatıyorsun?”

Şuara ise kardeşinin bu alaycı tavrına karşılık vermez, her zamanki gibi arkasını dönüp gerisingeri yatağa gitmeyi yeğlerdi.

O gece tüm İstanbullular için bildik gecelerden biriydi. Sokağın köşesinde bir dilenci ağır adımlarla sallana

sallana yürüyor, caddeden geçen birkaç otomobilin motorundan çıkan ses, uyanık kulakların içinde depremler yaratıyordu. Gece, siyah zülfünü omuzlarına dökmüş ve ay, gümüş gerdanının üzerini incilerle donatmıştı. Esmâ, bir sigara daha yakmış, hatta onu da çoktan yarılamıştı. Venüs'ün zembereği gece yarısına dönmüştü. Bu, aşk-ı celp büyülerinin zamanı demektir. Esmâ, bir gece önce buluşup görüştüğü zengin bir Ermeni kadınına aşk büyüsü yapmak üzere söz vermiş, karşılığında da hatırı sayılır bir para almıştı. Ne var ki büyü yapmak sanıldığı kadar kolay değildi. Hele ki söz konusu aşk olduğunda... Aşk büyülerini, şifa verici bir özelliğe sahip olan ak büyüler kadar kolay yapılamazdı, zira aşk büyülerini fitratında şeytanlık barındıran kara büyüler sülalesinden geliyordu ve ki gerçekleşmesi de bir hayli zaman istiyordu. İsmi Anuş olan bu orta yaşlı kadın, nicedir kendinden epeyce küçük olan yakışıklı bir Rum delikanlısı için yanıp tutuşmaktaydı. Delikanlının gönlünü çalabilmek için aklına gelen her yolu denemiş, ancak yine de baş koyduğu bu yolda bir türlü muvaffak olamamıştı. Son çare olarak ise aklını ve mantığını bir kenara bırakarak büyüler âleminin berzahına sığınmış, Tanrı tarafından kabul görmeyen dualarını bir defa da şeytanın kulağına fısıldamak ve sonucunda neler olacağını görmek istemişti. Şüphesiz ki şeytan, yaradanın yarattıkları içinde en zeki olan varlıktır. Değil mi ki onun zekâsının ve kurnazlığının bir sınırı yoktu. Suyun bile karnasına girip de suyu suya boğdurduğu olurdu. Namevcüddü o, lamekandı. Her an, her yerde ve her biçimde var olabi-

lecek bir kuvvete sahipti. Üstelik de Tanrı'nın huzurundan dönen duaları kendi tarafına çekmeyi pek severdi. Reddetmezdi şeytan. Onun iskeleti, kendisine buyrulan her şeyi kabul etmek üzerine kuruluydu çünkü. Öyle ki yanına çektiği her insan, Tanrı katında verdiği imtihanda artı bir puan demekti. Bu sebepten ak büyüleri gerçeğe çevirmek diğer meleklerin vazifesi iken, kara ve kızıl büyüler bütünüyle şeytanın hükmündeydi. Aşkın kişiyoğlunu her türlü günaha ve rezillliğe sürükleyebildiğini ise bizzat Âdem ve Havva'nın yüreğinde tecrübe etmiş ve o gün bugündür de özellikle âşıkların olduğu yerlerde dolandır olmuştur. Zira şeytana göre şu âlemdeki en büyük günahkârlar, âşıkların gönlünde gizliydi.

Aşk-ı celp adı verilen ve aşkı çağırma büyüleri olarak bilinen büyüler, kendi içlerinde pek çok kola ayrılıyordu. Afrika ve Asya topraklarından beslenen büyüler başkaydı, Çingenelerin ve Şamanların dilinde döllen büyüler ise bambaşka... Esmâ, Anuş Hanım'a halk arasında "canbar" diye bilinen ve bozulması neredeyse imkânsız olan kuvvetli bir aşk efsunu yapacaktı. Bunun için de Venüs'ün zembereğinin tam gece yarısını vurmasını beklemiş ve bu büyü için gereken tüm malzemelerini evvelden hazır etmişti. Hırkasının iç cebinden ince bir deri parçası çıkarıp, üzerine geniş bir çember çizdi ve çizdiği bu çemberi büyük bir dikkatle kesti. Kestiği parçanın üzerine ise bir çember daha çizdi ve onun da tam ortasına iç içe geçmiş iki küçük çember daha ekledi. Diğer cebinde duran çini mürekkebi ile bambudan yapılmış efsunlu kalemini eline

aldı ve tüm harfler birbirine degecek şekilde Anuş Hanım ile sevdiği delikanlının isimlerini de özenli bir el yazısıyla -ve tüm çemberleri ortalamak suretiyle- bastıra bastıra yazdı. Hemen sonra da deri parçasını yerin karo zemini üzerine bırakıp, içinden yüz altmış defa “canbar” diye tekrarlardı. İki insan arasındaki gönül muhabbetini tezleştirirdi canbar, denk olmayanı denkleştirir, çöl ile yağmuru buluştururdu. İnsanoğlu aşka düşmeye görsün, onun huzurunda nasıl da İbrahim’e dönüşüyordu. Bir yanıla ezelden yanmaya razı, öte yandan içine düştüğü bu kor ateşten kurtulmaya da kararlı... “Tanrı, sevdiği kulunu karşılıksız aşk ile sınarmış” derdi teyzesi Perihan. Tanrı, sevdiği kulunu karşılıksız aşk ile sınarmış ki, cehennemi bu âlemde tatsın. Gönlündeki ateş ile tüm günahlarını ve kabahatlerini yakıp yok etsin, yaşamın bedelini, en sanrlı yarasıyla ödesin...

Her ne kadar yapılan bütün aşk büyüler, şeytanın hükmettiği kara büyüler sınıfına tâbi olarak bilinse de Esmâ, attığı her adımda şeytanın aksine Tanrı’nın hikmetine sığınanlardandı. Çünkü sahibi olduğu bu lahuti kuvvetin tek ve en gerçek sebebi de yine Tanrı’nın ta kendisiydi. Ona böylesi yüce bir yeteneği bahşeden Tanrı’nın yolundan ayrılıp da şeytanın kürsisine varmak demek, yemek yediği kaba pislemek gibi bir şeydi ki Tanrı, kulu- na sunduğu ecir, cezaya çevirmesini de pekiyi bilirdi. Bu sebeptendir ki Esmâ, yaptığı her büyü- nün evvelinde ve devrisinde gönlünü âlemlerin yaratıcısına açar ve onunla uzun uzun dertleşirdi.

“Neden sıradan bir kadın değilim ki ben? Mesela neden kadınlığımın önünde bir rakam var? O rakam neden diğerlerinde değil de bende var? Şu toprak bedenime nefesinden nefta, ruhundan ruh verirken neden bir de yedi rakamı eklemek istedin acaba? Hani diyorum ki sizin şu yukarıdaki âlemdede sayılar neden bu kadar önemli? Bazı kullarını sınaman için ille de bir sayının varlığı mı gerekli? Keşke, diyorum bazen... Keşke, böyle bir kadın olarak yaratılacağıma bir tutam ot olsaydım yahut bir dirhem çekirdek. Bir ayçiçeğinin koynunda oradan oraya sallanarak uyurdum ne güzel... Bana sunduğun her şeye saygım var, amenna. Çoğu zaman yüreğim tıpkı gece göğü gibi karanlıklarda kalıyor olsa da verdiği her şeyin gene de başımın üstünde yeri var. Ama görüyorsun işte, acı çekiyorum. Yaptığım her büyüünün ardından kan işeyip, fırtınada köpüren bir deniz gibi yükseliyorum. Bir gül yaprağı misali katmerleniyor şu bitimsiz mutsuzluğum. Sahiden de Tanrım, söyler misin lütfen, ben neden bu kadar mutsuz ve yalnızım?”

Şüphesiz ki Esmâ, 1949 Mayıs'ında henüz küçücük bir kız çocuğuyken kaderin onu hazmetmesi pek güç bir hayata doğru sürüklediğinin farkında bile değildi. Zavallı Perihan, kollarının arasına aldığı bu talihsiz yavruya baktıkça, “Bu bir imtihan!” diye mırıldanıyordu kendi kendine.

“Bu bir imtihan ve gün gelecek, her şey kendiliğinden yoluna girecek.”

Hâlbuki geçen onca zaman hiçbir şeye çare olmamış, Perihan kendi ruhunun karanlığında gün be gün sararıp solarken Esmâ ile Şuara da içine düştükleri bu çaresizlik kuyusunda bir nebze ihsan ile karşılaşmamışlardı. Her üçü de memnuniyetsiz bir rüyanın içinde debelenir gibi kalakalmışlardı İstanbul denilen şu derya denizde. İnsanın ruhuna bir defa kara çalınmaya görsün, bir daha asla umutla bakamıyordu dünyaya. En nihayetinde Perihan ölüp gitmiş, Esmâ ile Şuara içinse hiçbir şey değişmemiş ve sözü edilen imtihan da bir türlü geçip gitmek bilmemişti. Kısacası yeryüzündeki bütün psikologların bir sakız misali ağızlarında evirip çevirdikleri, “Şimdi çocukluğunuza ineceğiz efendim!” lakırdısı ile yol alan tüm ruh tedavileri özünde doğruydu aslında. Çünkü şimdinin mutsuzlukları, sebep ve sonuçları ile birlikte insanın geçmişinde saklıydı ve hâli hazırda vücut bulan sıkıntılara bir çözüm yolu aramadan evvel de geçmiş tarlasındaki anı topraklarını azıcık eşelemek gerekiyordu belki.

Esmâ, canbar büyüğü yaptığı gecenin sabahında içine lök gibi oturan bir sıkıntıyla uyandı. Gözkapaklarını bir ton yük kaldırmışçasına zorla araladığında uzanıp yanı başındaki cep saatine baktı. On bire on iki vardı. Yalnızca tek bir penceresi bulunan odanın küf renkli duvarlarından yayılan rutubet kokusu içini bulandırdı. Kalkıp kendine bir çay demledi. Yarı açık pencereden gördüğü manzara hoşuna gitmedi, zaten lök gibi olan sıkıntısı iyice büyüyüp serpildi ve nihayetinde lök oğlu lök bir hâle

geldi. O sabah baştan sona siyah kadifeden pofuduk etekli elbiseler kuşanmış olan bulutlar, İstanbul'un üzerinde çılginca raks ediyor, bir o yana bir bu yana sallanarak terliyor ve biriken ter damlalarını da yeryüzüne doğru tıtır tıtır bırakıveriyorlardı. Dışarıda delicesine bir yağmur vardı. Esma, pencerenin önüne gelip, alnını soğuk cama yasladı. Otomobillerin, plastik eşya satıcılarının, vapurlar ile beraberinde sürüklenen martıların, boynuna astığı rengârenk sepetlerle birlikte yuvarlanır gibi geçip giden bir "her şeyci"nin birbirine karışan gürültüsünü sıkıntıyla dinledi. Sahil taraflarında yeni yeni yükselmeye başlayan beton yığınlarının arasından görünen boğazın harelî güzelliğine baktı. Bir su arabasının sokağın başındaki dik yokuşu tırmanışını dikkatle seyretti. Tam o esnada sokağın diğer ucunda süt güğümlerini büyük bir şangırtıyla yere deviriveren kır saçlı ihtiyar sütçüyü gördü, canı daha da sıkıldı. Pencerenin yanından ayrılıp kendine bir bardak çay doldurdu. Çayını içince üzerini değiştirip, gür, kıvrık saçlarını özenle taradı. İri, badem gözlerinin etrafına hafif bir sürme çekti, çıkık elmacık kemiklerinin üzerine iki küçük çimdik atıverdi ve çiğle yıkanmış koyu yeşil pardösüsünü sırtına geçirdiği gibi koşar adım aşağı indi. Sokağa çıkıca başını kaldırıp, gökyüzünü saran kara çehrelî şaşkın bulutlara hafif bir tebessümle baktı, hemen sonra da Balat'tan Galata'ya doğru uzanan dik yokuşlu, dar geçişli, yılankavi sokaklarda çamurlara bata çıka Şuara'nın çalıştığı terzi dükkânına gitti.

“Melahat karısı yok bugün,” dedi Şuara sevinçle, “Müşteriye gitti, akşamdan evvel dönmez artık.” Bunu söylerken bir yandan inci gibi dişlerini boylu boyunca açığa çıkaracak bir tebessümle ışıltıyor, bir yandan da kucağına serdiği yumurta sarısı rengindeki bir ceketin kollarını teyellemeye uğraşıyordu.

“Bazen şu karıyı boğazlayıveresim geliyor inan ki!” diye söylendi kaşlarını çatarak.

“Benim de!” dedi Esmâ, alaycı bir tebessümle. “Sahi, ne manyak kadın o öyle!”

Terzi Melahat, Şuara’nın çalıştığı dükkânın ve ki kadınlığını yaşayamadan kocamış olan kadınlara has bir deliliğin de sahibesiydi. Hayattan yaş aldıkça uysallaşıp olgunlaşacağı yerde hepten manyaklaşmış ve bir zamanlar yerli yerinde olduğu bile şüpheli olan ruh sağlığını da temelli yitirmişti. Her yerde hiç sevmediği mimozaların kokusu olduğunu iddia ediyor, “Her neredeyse bulup çıkarın o lanet mimozaları!” diye avazı çıktığı kadar bağıırıyordu. Elbette ortalıkta mimoza falan yoktu, öyle ki mimozanın “m”si bile yoktu ama terzi Melahat’i bu hayali mimozaların gerçekte var olmadıklarına inandırmaya çalışmak deveye hendek atlatmaktan daha zordu. Ne var ki beterin de beteri vardır diye boşuna demiyorlardı çünkü bu deli kadının paranoit gelgitlerinden daha da beter ve çekilmez bir özelliği vardı ki, o da her daim konudan konuya atlayarak -ve arada tek bir es olsun verme gereği duymadan- konuşmasıydı. Bu yüzden de Şuara ile Esmâ bu şuurunu kaybetmiş mimoza düşmanı kadını, kendi aralarında “Potpori Melahat” diye çağırıyorlardı.

“Baklalar yanında mı?” diye sordu Şuara, kucağına serdiği yumurta sarısı rengindeki ceketin teyellerini bitirmiş, yüzünde muzip bir ifadeyle Esmâ’ya bakıyordu şimdi.

“Yanımda,” dedi Esmâ gülümseyerek.

“Hadi öyleyse,” dedi Şuara, “Melahat gelmeden bir fal açsana! Bakalım baklaların bugün ne anlatacak?”

İki kardeşin en sevdiği oyundu bakla falı açmak. Çünkü bu falı diğer fallardan ayıran önemli bir özelliği vardı. Esmâ’nın avucunda iyice ısıtıp da yere doğru fırlatıverdiği her bir bakla tanesinin cisminde, bir vakitler bu âlemden gelip geçmiş bir Çingene’nin ruhu yaşırdı ve bilinenin aksine bu fal gelecekte değil de geçmişten yana haberler verirdi insana. Ne Esmâ, ne de Şuara kendi kaderleri ile ilgili hiçbir şey soramazlardı yere düşen baklalara, çünkü sorsalar dahi bir yanıt alabilmeleri mümkün değildi. Zira bakla tanelerinin cismine hapsolmuş olan ruhlar, yalnızca kendi yaşamlarına dair olaylar anlatmak üzere dile gelirlerdi. Tabii onların sesini duyabilen tek kişi ise Esmâ’ydı. Kendisine anlatılan hikâyeleri büyük bir dikkatle dinler, hemen sonra da yanı başında merakla kıvranan ablasına doğru döner ve duyduklarını bir solukta özetleyiverirdi. Ne vakit iki kardeşin içleri daralacak olsa yahut yapacak bir iş bulamayıp da canları sıkılsa hemen oracıkta bir bakla falı açar ve o gün dile gelecek olan Çingene’nin anlatacağı hikâyeyi heyecanla beklemeye koyulurlardı.

Esmâ, fesi renkli kesesinden çıkardığı yedi bakla tanesini avuçları arasına alıp, evvela bedeninden ruhuna

doğru yayılan titreşimlerin çoğalmasını bekledi. Bir süre sonra kalp atışları gitgide hızlanırken, tüm bedeni de alev alev yanmaya başladı ve esmer yüzü adeta kızarmış ekmek rengine döndü. Gözlerini kapatıp avucunda beklettiği yedi bakla tanesini yere doğru hızla savuruverdi. Dükkânın beton zemini üzerine saçılan baklaların içinden bir tanesi olduğu yerde hafifçe kımlılandı ve o vakit Esmâ, kendisine bir hayli yabancı olan ama diğer yandan da onu fazlasıyla derinden etkileyen bir sesin varlığıyla olduğu yerde irkildi.

“Cellât uyandı!” diye fısıldıyordu sesin sahibi, “Cellât uyandı yatağında bir gece.”

“Allahım,” dedi, “ne zor bir bilmece.” Öldürdükçe çoğalıyor adamlar, oysa ben tükenmekteyim öldürdükçe...”*

Esmâ, dile gelen bakla tanesinin bir cellâdın ruhuna ait olduğunu anlayınca, Şuara’nın kulağına doğru eğilip “Şimdi sıkı dur!” diye fısıldadı, “Çünkü bu seferki bir cellâtmış!”

Şuara, ellerini dudaklarının üzerine bastırıp küçük bir çığlık kopardı ve “Hadi sor bakalım!” dedi, heyecanlı bir sesle. “Kimmiş bu cellât? Hangi zamanın insanıymış?”

Esmâ, cellâda kim olduğunu sormadan önce gözlerini kapayıp bir müddet sessizce bekledi. Rengârenk kıyafet-

* Ataol Behramoğlu

ler giymiş, kadınlı erkekli bir grup insan geçti gözlerinin önünden. Kalabalığın önünde tıpkı aniden kuvvetli bir sele kapılıvermiş iki cılız ağaç misali sürüklenen, biri uzun boylu esmerce ve diğeri kısa boylu kumral iki delikanlının olduğunu gördü. Her ikisi de bileklerinden ve ayaklarından zincirlenmişti. Güçlkle yürüyorlardı. Bakışlarında insanın içine korku salan bir şaşkınlık ve çaresizlik vardı. Etraflarını saran kalabalık, adeta az sonra midesine indireceği bir ceylanın hayaliyle sulanan aç bir çita ağzı kadar arzulu ve sabırsızdı. Delikanlıların hemen arkasında züm-rüt yeşilinden kaftanlara bürünmüş, ayaklarında vişneçürüğü renginde çarıkları olan cellât başı ile yamağı ağır ağır yürüyorlardı. Derken bir anda kararverdi ortalık. Esmâ, gözlerini birkaç defa ardı ardına açıp kapattı ancak az evvel gördüğü kalabalık şimdi bütünüyle yok oluvermişti. Yalnızca başı sonu belli olmayan bir siyahlık vardı. Esmâ, yeniden bakışlarını olduğu yerde huzursuzca kımıldanan bakla tanesine doğru çevirdiğinde, “Kimsin sen?” diye söylendi kendinden emin, buyurgan bir sesle. Karman çorman bir rüyanın tam ortasına düşüvermişti sanki ve gördüğü bu garip rüyanın mealine varabilmek için de evvelâ rüyanın asıl sahibi ile tanışması gerekiyordu.

“Kaldığım odanın penceresi avludaki kuyuya bakıyor,” diye seslendi sesin sahibi. Esmâ’nın sorusunu hiç işitmemiş gibiydi ve besbelli canı neyi anlatmak isterse onu anlatacağı şimdiki.

“Kaldığım odanın penceresi avludaki kuyuya bakıyor. O kuyudan nefret ediyorum çünkü her baktığımda bana

ölümü hatırlatıyor. Ölümüne benziyor kuyu, dipsiz derbeder bir boşluktan ibaret. İçine fırlatılan bir taşın bile sonunun ne olacağı bilinmez. Evvela kör bir karanlık olmalı orada, sonra da kırk kat korku ve çaresizlik.

Bir cellât ölmekten korkmamalı, diyor ustam. Oysa ben korkuyorum. Değil mi ki ölümden en çok korkanlar da ona en yakın olanlardır aslında. Kıydığım canların sayısını bilmiyorum, öyle çoklar ki... Öldürdükçe çoğalıyor sanki insanlar.

Dilsiz bir Çingene'yim ben. İsmim Ali. Şu gözlerimin gördüğünü ve kulaklarımın işittiğini kimselere söyleyemeyeyim diye dilimi kökünden kesiverdiler. Çünkü Osmanlı'nın kanunları böyle işliyor, şayet bir cellât olma-ya niyetlenmişsen evvela lâl alevinden bir yüreğe sahip olmasını öğreneceksin demektir. Ölümü ruhuna teyelle-mek gibi bir şey bu, ta ki aslının üzerine dikileceği o güne dek... Kulaklarımda kırıla kırıla büyüyen kemiklerin sesi ve kirpiğimde dökemediğim gözyaşlarım; öldürdükçe öldürüyorum. Al kan içinde ellerim.

Ustamın adı Hüseyin. O da tıpkı benim gibi dilsiz bir Çingene. Zaten bu topraklarda yani Osmanlı'da yaşayan tüm cellâtlar aslen birer Çingene. Kendi aramızda bir tür işaret diliyle anlaşıyoruz. Bostancı Başı'nın emri ile gönderilen tüm infaz mahkûmlarını sorgusuz sualsiz idam ediyoruz. Herkese biçilen ölüm cezası aynı olmuyor, çünkü insanlar ölümün huzurunda bile eşit olamayacak kadar uzaklar aslında birbirlerine. Söz gelimi ölüm hük-

mü verilen kişi siyasi bir mahkûm ise onu yağlı kementle boğuyor ve başını, “şifre” denilen keskin bir ustura ile bedeninden ayırıveriyoruz. Tabii bunu ancak o kişinin son nefesini verdiğiine emin olduktan sonra yapıyoruz, çünkü Devlet erkânından olanların kanını akıtmak dinen uygun değildir. Eğer kellesini aldığımız adam bir Vezir-i Azam yahut yüksek dereceli bir memur ise onun başını gümüş bir tepsinin içine koyup, sarayın orta kapısı diye tabir ettiğimiz noktada bulunan mermer sütunun yanına bırakıyoruz. Yok, eğer saray ahalisinde pek de hatırı sayılır bir mevkiye sahip değilse, o vakit kellenin teşhiri için tahtadan yapılmış basit bir tepsiyi tercih ediyor yahut doğrudan yerin üzerine atıyoruz. Ancak daha evvelden sabıkası bulunan hırsızlar ve özellikle de fecr vaktinde soygun yapanlar için biçilen cezalar daha ağır oluyor. Çoğu zaman bu kimseleri soygun yaptıkları ev ya da dükkânın önüne götürüp orada idam ediyoruz. Vahşi bir hayvan gibi sergiliyoruz onları asıldıkları çengellerin ucunda. Lâkin en beteri de katiller... Çünkü cana kast etmiş insanları doğrudan öldürmek diye bir şey yazmıyor cellâtlığın kitabında. Evvela güzel bir işkenceden geçirmek gerekiyor. Askerleri öldürmek içinse daha başka bir yöntem kullanıyoruz. Askerlikle ilgili alametlerini söküp başlarını kesiyor ve sonra da ayaklarına taş bağlayıp boğaza atıyoruz. Çünkü onların cesetleri geride kalmamalı, diyor hünkârımız. Olası bir isyanı önlemek için bedenlerini tümüyle ortadan kaldırmamız gerekiyormuş, zira Bostancı Baş böyle söylüyor.

Bütün bunların dışında kazığa oturtup çarmıha gerdi-

ğimiz mahkûmlar da oluyor kimi zaman. Mesela Devlet-i Aliye isyan edenleri anadan doğma soyup, ellerini ve ayaklarını sıkıca bağlıyoruz. Ustam bu tip işleri bana yaptırıyor genellikle. Yaklaşık olarak bir insan bileği kalınlığında diyebileceğim türden bir kazık alıp, mahkûmun omuzlarına bir çift yağ kandili yakıyorum. Ustamın elleri bana göre daha harlı olduğu için adamları kazığa dikip canını almaksa onun işi.

Şahit olduğum her ölümden sonra, “Unut,” diyorum kendi kendime. “Bugün gördüğün ve yaptığın her şeyi unut Ali!” Ne var ki ustam, gördüğüm ve yaptığım hiçbir şeyi unutmamam gerektiğini öğütlüyor.

“Yaşadıkların, her an her saniye gözlerinin önüne serilecek!” diyor, “Acıdan kıvrınacaksın Ali! Bir cellâdın yüreği asla ferahlamamalı, hiçbir zaman bir tüy hafifliğinde çarpmamalı... Acıdan ve utançtan yerin yedi kat dibine girecek ve girdiğin o cehennemde sonsuza dek kalacaksın! Evvela kendinden ve şu göçebe suskunluğundan nefret etmeyi öğreneceksin. Sana başka bir ekmek kapısı bırakmayıp da ellerini kana bulamaya mecbur eden şu insanoğlu insandan ölesiye tiksineceksin. Sırf bir Çingene olduğun için mahkûm edildiğin bu ürkünç, bu kanlı, bu sanrılı hayatı durmadan kusacaksın onların yüzüne. Yüreğinin en yaban yerlerinde acıyacak insanlığın. Öldürdüğün her adamın kanı, kendi damarlarında sürgit tavaf edecek aldığın her canı. Sen ki Tanrı’nın en yaşlı evlâdısın. Gün gelecek, yüreğin tıpkı yitik bir ruh kuyusuna dönecek. İşte o

vakit, seni ayakta tutan yegâne şeyin de işlediğin günahlar olduğunu anlayacaksın. Çünkü başka türlü nasıl yaşayabilir ki bir cellât? Kendinden nefret etmeyi öğrenmedikçe mümkün mü bu kirli, bu yapışkan hayata dayanmak? Her daim dilsiz bir uçurum gibi olacaksın Ali! Gördüğün, işittiğin ve hissettiğin her şeyi yüreğindeki uçurumlarda saklayacaksın. Unutma ki Tanrı'nın yarattığı her Çingene, yeryüzüne dağılmış bir uçurum haritasıdır özünde, enkazı ise daima kendi göğsünde...”

Şimdi ustam ve ben, Eminönü meydanına doğru ağır ağır yürüyoruz. Peşimizde meraklı bir kalabalık var. Ölüm hükmü giymiş olan biri uzun boylu ve esmerce, diğeri kısa boylu kumral, iki delikanlının canını alacağız bugün. Bu iki genci palangalarla çengele asarken yine, “Unut!” diye söyleneceğim içimden.

“Bugün gördüğün ve yaptığın her şeyi unut Ali! Ruhuna çöken şu gececil mahşeri, yüreğinde açılan bu ölüm rahlesini, ellerinde biten o gürbüz dikenini... Hepsini unutmalsın Ali!”

Esmâ, cellât yamağı dilsiz Ali'nin anlattıklarını dalgın ve mahzun bir ifadeyle dinledi. Şaşılacak kadar kısa bir sürede kaybolup gitmişti Ali'nin genizden gelen o yaralı sesi. Şuara'nın sarkan dudaklarına bakılırsa o da kardeşinin dilinden işittiği bu garip hikâyeden fazlasıyla etkilenmişti ve her an kendini koyverip ağlayacak gibiydi. Çok

geçmeden Esmâ yerde duran yedi bakla tanesini avucuna alıp, fesi renkli kesesinin içine geri bıraktı. Dışarıda yağmur dinmişti. “Meğer bir insanın sessizliği, kimi zaman sözcüklerden bile çok şey anlatmaya muktedirmiş,” diye söylendi kendi kendine. Cümle mahlûkat konuşadursun, içlerinden bazılarının suskunluğu bir anda bastırırvermeye yetiyordu işte etrafta var olan bütün sesleri. Bu safhada söylenecek bir söz, kurulacak bir cümle kalmamıştı artık.

Esmâ, terzi Melahat’ın dükkânından ayrılıp dik yokuşlu, dar geçişli ve yılankavi sokaklarda çamurlara bata çıka geldiği yoldan gerisingeri yürümeye başladı.

Baklaların falı, bu defa umduğunun aksine yüzünü güldürmemişti.

3
Hadi Dimitri!
Bir Daha, Bir Daha Çal!

O öğleden sonra suratında geniş bir gülümsemeyle dükkâna gelen Esmâ, baklaların falından çıkan cellâdın anlattıklarının ardından sıkıntıyla ayrıldı Şuara'nın yanından. Canı eve dönmek istemedi. Üzerinde yapış yapış bir can sıkıntısı vardı, cellâdın dilsiz sözcükleri bir çam reçinesi gibi bulaşmıştı ruhunun her bir yanına. Genzi ni saran acının tarifini yapamıyordu. Geçmişle yüzleşmekten yorgun, şimdiyi yaşayamamaktan yana öfkeliydi. Yürüdükçe açılacağı yerde daralıyor, gözlerinde biriken damlalar kendilerini tamam edip de akacakları anı sabırsızlıkla bekliyorlardı. Yine de kendini tutmayı başardı ve gözlerini hızla ardı ardına kapayıp açarak gözyaşlarının akmasına engel oldu. Birkaç saat içinde çalkalanmış bir kadehin içindeki şarap kadar acılaşıp içi, kalbi. İnsanın yarası, başka bir can yarasına değmeye görsün hemen ağırlaşır, hantallaşıyordu zaman. Yara denen şey, kendi kendine iyiydi, zararsızdı fakat başka bir yarayla temas et-

tiği anda yeniden açılıyor, iltihaplanıyor ve oluk oluk kanamaya başlıyordu. Sanki ruh yaraları arasında gizli bir göbek bağı vardı ya da Esma öyle olduğunu zannederdi. İnsan, kendi acısına dökemediği gözyaşlarını bir başkası için dökabiliyordu zira. Hem de ne dökmek... Günler boyu çağlayarak ağlayabiliyordu. Cellâdın kısa ve hazin hikâyesi de Esma'ya kendi yalnızlığını, kendi ezilmişliğini hatırlatıvermişti birdenbire. Bir tür yüzleşmeydi sanki, kırık bir aynada kendi aksini yarım yamalak görmek gibi bir şey. Belki de geçmişi ya da geleceği okuyabiliyor olmanın bedeliydi bu. Hayatta bedelsiz hiçbir şey yoktu ne de olsa. Öte yandan fal bakmak demek, başka bir insanın yüreğine dokunmak, onun ruhunun en kuytu köşelerine sızmak, en sanrılı topraklarında gezinmek, bir nevi mahremiyetine tecavüz etmek demektir. Nefsini görmek, zaaflarını bilmek, kederiyle birleşmektir. Düpedüz insanı eskiten ve eksiltten bir şeydi yani.

Esma, cellâtların hemen üç dört adım önünde yürüyene o iki cılız delikanlıyı düşündü. Çoktan asılmış olmalılardı şimdiye. İki gencin paslı bir çengelin ucunda bayrak misali sallanan bedenlerini gözünün önüne getirdiğinde, yüreğinin de rüzgârda kımıldayan bir perde gibi korkuyla titrediğini hissetti. Gördüklerini ve işittiklerini unutmaya çalışarak Galata'dan Beyoğlu'na uzanan dik, kıvrımlı yolu yüzünde ifadesiz bir sertlikle tırmandı. Tünel Meydanı'ndaki bir plak dükkânının önünden geçerken kulağına uzak, ağdalı bir şarkı çalındı. Ne zaman bir şarkı işitse küçücük bir kızken kendi elleriyle yakıp yıktığı hayallerini

düşünür ve alt dudağını hüznle şişirerek bir şeyler söyleyecekmişçesine öne doğru uzatırdı. Böyle olmasını kendisi istemişti ama ona bu hayatı biçense bizzat Tanrı'ydı. Sanki âlemlerin yaratıcısı, uzun uçlu bir makasın ucuna doladığı alın yazısı ile Esmâ'nın ruhunu özensizce budayı-vermişti ve sahip olduğu bütün hayallerini de kesip almıştı ondan. Alın yazısı... Sahi, ne tuhaf, ne sası bir sözcüktü o öyle. Koskoca Tanrı, neden her yarattığının alnına bir şeyler yazmak isterdi ki? Garip bir fantezi dünyası olmalıydı ya da kalem ile kâğıdı iblisin icadı olarak görenlerin familyasındandı. Kim bilir belki de kâğıt yahut deftere nazaran deri parçalarını yazı yazmak için daha elverişli buluyor olabilirdi.

Esmâ, Beyoğlu'na çıkınca bir süre amaçsızca yürüyerek İstiklâl Caddesi'ni boylu boyunca saran dükkânların ışıltılı camekânlarına baktı. Kafası biraz dağılır gibi olmuştu. Sıkıntısını unutmuş, kendini Beyoğlu'nun büyü-süne bırakmıştı. Vitrinlerdeki cansız, tebeşir renkli mankenlerin üzerinde oldukça şık ve alımlı elbiseler vardı. Bir an için elini cebine atıp fütursuzca yokladı, avucuna dolan kuruşları saydı. Hepi topu bir çorba parası kadardı. Bütün kadınlara özgü bir içgüdüyle kendine yeni bir elbise ile bir çift ayakkabı satın almak istediye de bunun mümkün olmadığını biliyordu. Gene de üzerine yapışan bu bakımsız ve hırpani kıyafetlerden kurtulmanın hayalini kurmadan edemedi. Sırtındaki haki renkli ceketin sigara yanıklarıyla delik deşik olmuş kumaşını usulca okşadı. Aslında baktı-

ğı falların ve yaptığı büyülerin karşılığında aldığı para hiç de fena sayılmazdı fakat evin aylık masrafları düşünülecek olduğunda, kendisini mutlu etmek adına harcayabileceği tek bir kuruşu bile olmadığını gayet iyi biliyordu. Şuara'nın haftalık yevmiyesi mutfak giderlerinin yarısını karşılamaya ancak yetiyordu. Geriye kira ve diğer şeyler kalıyordu. Diğer şeylerin kapsadığı alansa hayli genişti ve aydan aya değişiklik gösteriyordu. Oturdıkları ev o kadar eskiydi ki, her ay başka bir köşesinden patlak veriyor ve bu hâliyle tıpkı masraf üstüne masraf çıkarmaktan haz duyan şımarık bir kaynanaya benziyordu. Kim bilir belki de zamanla daha iyi olacaktı her şey. Esmâ'nın ünü yayıldıkça ona başvuran kadınların sayısı da artacak ve bu sayede her şey yoluna girebilecekti.

Bir süre önce eski bir müşterisinin tavsiyesiyle fal baktırmak için kendisine gelen bir kadınla tanışmıştı Esmâ. O güne dek bin bir desiseyle büyü yaptırmak için karşısına oturan kadınların hiçbirine benzemiyordu bu kadın. Zira Esmâ'ya başvuranların hepsi aynı dertten muzdaripti, hepsinin derdi tasası aynıydı. Ya aşk ya da para... Ne var ki bu kadın bambaşka bir niyetle çalmıştı kapısını. Söylediğine göre aşka da paraya da doymuştu. Kumral yüzünde, biri alnında biri de çenesinin altında olmak üzere iki zarif beni vardı ve gözlerinin rengi handiyse sarıya çalacak kadar çiğ bir yeşildi. İnce, kemikli parmakları rengârenk taşlarla bezenmişti, boynunu siyah, püsküllü bir fularla sarmıştı. Görmüş geçirmiş bir kadına benziyordu, sanki hayattan alacağı her ne varsa almış ve şimdiyse kendini yalnızca verebileceklerine adanmıştı.

“Senden tek bir iyilik istiyorum,” diye başlamıştı söze. Sesi, incecik bir bahar yağmurunu anımsatıyordu. Sakin ve yumuşacıktı. Esmâ, göz ucuyla kumral tenli müşterisini baştan aşağı süzmüş, kadının gece sümbülü rengindeki koyu, morumsu buklelerine imrenerek bakmıştı.

“Büyülerinin methini işittim,” diye devam etmişti kadın. “Özellikle de aşk büyülerinin piri olarak nam salmışsın. Lâkin senden isteyeceğim şey başka. Ne aşka ne de paraya benzeyen bir şey bu. Belki daha kolay, belki de daha zor, bilemiyorum. Pek kestiremiyorum açıkçası.”

Birdenbire susmuştu kadın. Hâline bakılırsa konuşmasının devamını getiremeyecek gibi görünüyordu. Başını pencereden tarafa çevirip, dışarıda tüm haşmetiyle ışıldayan Mayıs güneşinin güzelliğine bakmış, diğer yandan Esmâ da bu acemi müşterisinin içini kavuran sıkıntısını iyiden iyiye merak etmeye başlamıştı.

“Sizi buralara kadar getiren meselenin ne olduğunu öğrenebilir miyim?” diye sorabilmişti nice sonra.

Kadın, başını çevirip Esmâ’nın gözlerinin içine uzun uzun bakmıştı. Sanki çiğ yeşili gözbebeklerinin üzerinde irili ufaklı onlarca cam kırığı vardı ya da Esmâ öyle olduğunu zannetmişti.

“Elbette...” diye mırıldanmıştı özür dileyen bir ses tonuyla. “Buradayım, çünkü ölmek istiyorum.”

Bu yanıt karşısında afallamıştı Esmâ. Önünde duran pirinç kâsedeki karanfil şerbetinden koca bir yudum alıp “Nasıl?” diye sormuştu gözlerini kısarak. “Tam olarak anlayamadım galiba.”

Kadın, ağlamaklı bir ifadeyle başını öne eğmiş ve “Doğru duydun!” diye söylenmişti. “Buradayım, çünkü ölmek istiyorum. Ne yaptıysam, ne ettiysem bir türlü ölemedim. Aklına gelebilecek her yolu denediğime emin olabilirsiniz. Fakat öldürmeyen Tanrı öldürmüyor işte. Ölümümü çabuklaştırabilecek bir iksirin vardır umarım.”

Esmâ, ömrü hayatında böyle bir şeyle karşılaşmamıştı. Öyle ki nice ölümcül hasta dayanırdı kapısına ve bir tek gün daha fazladan yaşayabilmek adına adeta Esmâ’dan medet umarlardı. Oysa yaşatmak ya da öldürmek onun işi değildi. Yeni bir hayat yaratamayacağı gibi, var olan bir hayatı da sonlandıramazdı.

“Korkarım ki böyle bir iksir yok!” demişti kendinden emin bir sesle. “Yazık ki size yardım edemeyeceğim.”

Bu sözlerin üzerine feryat edercesine ağlamaya başlamıştı kadın. Hâlbuki daha birkaç dakika öncesine kadar sakın sakın oturuyordu. Ne olduysa bir anda olmuş ve gözyaşları sel olup akmıştı. Belli ki acısı Esmâ’nın sandığından da büyüktü.

“Yeterince iyi anlatamadım sanırım,” diye inlemişti boğulduğu hıçkırıklar arasından.

“Ne istersen yaparım, ne istersen verebilirim. Beyoğlu’nda bir dükkânım var, onu sana bırakırım. Hayatın boyunca gül gibi geçinip gidersin. Yeter ki ölümümü çabuklaştırabilecek bir iksir ver bana. Olmuyor çünkü, bir türlü beceremiyorum ölmeyi. Her defasında kurtuluyorum, hem de tek bir yara bile almaksızın.”

Esmâ, bu defa merhametle bakmıştı karşısındaki ka-

dının yanaklarından süzülen gözyaşlarına. Kimileri için ölmenin de yaşamak kadar kıymetli olduğunu biliyordu aslında. Fakat sahiden de şu durumda yapabileceği hiçbir şey yoktu. Ne ki hiç kimse, bir başkasının hayatına bu denli yaklaşamazdı. Karşısında oturan gözü yaşlı kadına bu hakikati daha başka türlü nasıl anlatabileceğini düşünmüştü. Uzanıp, kadının ince, kemikli ellerini tutmuş ve “Lütfen merakımı mazur görün ama,” demişti, “neden ölmek istediğinizi öğrenebilir miyim?”

Kadın, bir an bile tereddüt etmeden, “Yaşamak canımı acıtıyor çünkü,” diye yanıtlamıştı Esma’yı. “Her şeye sahibim. Sen her şeye sahip olmanın ne demek olduğunu bilir misin? Bundan daha korkunç bir şey yoktur şu hayatta. Yaşam dediğin şey, sahip olamadıklarından ibarettir. Hayaller kurarsın ve kurduğun hayallerin gerçeğe dönüşmesini beklerken de kendini bir şekilde yaşama bağlarsın. Ya kuracak bir hayalin yoksa! O zaman ne olur biliyor musun? Delice bir arzuyla ölmek istersin. Yeni bir hayata başlamak ve dahi o hayatta sahip olamadıkların uğruna paralanmak istersin. Çünkü güzel olan budur. Olması gereken budur anlıyor musun?”

Kadının yüzüne tatlı bir gülümsemeyle bakarak, “Anlıyorum,” diyebilirdi Esma. Haklıydı çünkü. Sapına kadar haklıydı kadın. Güzel olan, bir amaç uğruna dişlerini geçirebilmektir hayata. Aksi hâlde ne için yaşardı ki insan? Ne için ayakta kalabilirdi...

Şimdi, Beyoğlu dükkânlarının ışıltılı vitrinlerinde sergilenen birbirinden şık ve alımlı elbiselere bakarken bir-

denbire o kadının söyledikleri düşüvermişti aklına. Man-kenin üzerindeki turuncu etek ile mavi renkli ipek eşarba dalıp giderken, hayal kurmanın ne denli güzel bir şey olduğunu düşündü. Belki de iftihar edilecek bir zenginlikli fakir olmak. Sıradanlığın ve sahipsizliğin gizli ganimetleri vardı fakirlikte. Kendi kendine bunları mırıldanırken hâlâ avucunda olan bozuk paralara vakur bir tebessümle baktı. Açlıktan midesi gurulduyordu. Paraları cebine atıp yürümeye devam etti. Kimi zaman Tanrı'nın bir düşünce kılığına bürünerek kendini kişiöğluna gösterdiğine inanırdı Esmâ. Evet, Tanrı da melekler gibi kılıktan kılığa girebilir ve kullarına yardım için yeryüzüne inebilirdi. Öyle ki bunun bir insan bedeni olması da gerekmiyordu. Düşünce de olabilirdi, yıllanmış bir anı da. Yardıma geldiği kulu, tam hayal kırıklığının bataklığında debelenirken aklına sızıp, bir düşünce suretine bürünerek ona kendini daha iyi hissettirebilirdi. İnsanların aksine Tanrı, merhametli biriydi.

Esmâ, Beyoğlu'ndan Balat'a doğru ağır adımlarla ilerlerken Şuara da dükkân camının yanına çektiği iskemlesine oturmuş, cellâdın anlattıklarını düşünmekle meşguldü. Gerçek şu ki cellâdın yaşam hikâyesinden çok kendi yaşamını düşünüyor, başından geçen hadiseleri bir bir gözünün önünde canlandırarak, kader yolunda payına düşen sıkıntıların ağırlığını tartıyordu. Kendi kendine bir takım kıyaslamalar yapıyor ve kimin daha az ya da daha çok acı çektiğini hesap etmeye çalışıyordu. Terazinin bir

yanına cellât Ali'yi, diğer yanınaysa kendini ve kardeşini koyuyordu. Eşitti kefeler. Ali'nin acısıyla kendi acıları bir çekiyordu terazide. Demek ki kara sarı tenli Çingenelere özgü bir şeydi bu. Zaman, mekân fark etmeksizin yeryüzündeki her Çingene'nin acısı denkti birbirine. İnce elleriyle gözlerinde biriken yaşları eski zaman kadınlarına özgü bir zarafetle sildi Şuara. Kalkıp kendine bir bardak çay doldurdu. Yeniden camın önündeki iskemlesine oturduğunda avucunda kalan ıslaklığı hüznünlü bir tebessümle ovuşturdu. Bu kadar sulu gözlü bir kız olduğu için haz etmezdi kendinden. Ama elinde değildi. Olur olmadık her şeye zırlı zırlı ağlayabiliyordu. Henüz küçücük bir kızken teyzesi Perihan ona, her çocuğun gözbebekleri üzerinde, dünyaya ışıldayan gözlerle bakmasını sağlayan kristal avizelerin asılı olduğunu söylemişti. Şuara da tüm çocukluğu boyunca bu kristal avize uydurmasına bütün kalbiyle inanmış ve gözbebeklerindeki avizeleri kırmamak için haddinden fazla bir çaba harcamıştı. Ta ki teyzesini ölümün kucağına teslim edip de adına İstanbul denen şu derya denizde kardeşiyle baş başa kaldıkları o korkunç güne dek.

Draman Yokuşu sakinleri, Perihan'ın soğumuş bedenini lime lime olmuş kareli bir battaniyeye sararak, yıkamak üzere Balat Camii'ne götürdükleri sırada Şuara da gözlerinde biriken yaşları daha fazla tutamayacağını anlamış ve kendini temelli koyuvermişti. Başlangıçta gözlerinde zuhur eden birkaç damla yaş gitgide çoğalmış ve sonunda yatağını yırtan taşkın bir nehir gibi durdurulamaz bir hâl almıştı. İşte tam da o anda, eski bir çocuk-

luk masalından yadigâr kalan avizeler de büyük bir güm-bürtüyle parçalanıvermiş ve gözbebeklerinden dökülen kristaller, ruhundaki çocuksu saflığı da yanlarına alarak sonsuza dek kaybolup gitmişlerdi. O günden sonra dünya, Şuara'nın gözlerinde bir daha asla eski parlaklığında olmamıştı.

“Bütün bunlar bir kâbus,” diye söylenirdi kimi zaman içinden. “Bütün bunlar çok, çok kötü bir kâbus.”

Yatağına uzandığı sırada, tavandaki yuvarlak pence-reden İstanbul'un yaldızlı göğünü seyrederken kendi kendine konuşup dururdu. Gördüğü bu bitimsiz kâbusun anlamını çözmeye çalışırdı bazen de. Yalnız hissedirdi kendisini, yapayalnız. Sokaktaki başıboş köpeklerin dehşet verici ulumalarını dinlerken yanı başında uyuyan kardeşi-ne sıkı sıkıya sarılır, gözyaşlarını onun tombul, esmer yanaklarına da bulaştırırdı. Esmâ'nın da en az kendisi kadar yalnız olduğu hissine kapılarak ağladıkça ağlamak isterdi. O zamanlar insanları en çok ağlatan şeyin de yüreklerine sinsice zerk olan yalnızlık hissinden ileri geldiğine inanırdı. Hele ki söz konusu çocuklar olduğunda... Bir çocuğun göz pınarlarını oluk oluk kanatabilirdi yalnızlık. Şuara, kendini yalnız hisseden çocukları bakışlarından tanırırdı mesela. Yalnız çocuklar, başka bir insanla göz göze gelmeye utanırlardı. Affedilmesi mümkün olmayan bir kabahat işlemişçesine bir utançla başlarını öne eğip ve daima yere bakarlardı. Kimsenin onlara dokunmasına, saçlarını okşamasına müsaade etmez, yalnızlığın bulaşıcı bir hastalık olduğunu düşünüp, bir cüzamlı gibi kendilerini herkesten

uzak tutmak isterlerdi. Şuara'nın aksine öyle kolay kolay da ağlamazdı yalnız çocuklar. Sanki gözbebeklerinin arkasında iki kaya parçası varmışçasına dimdik durabilirlerdi hüznün karşısında. Hatta çoğunlukla gülümserlerdi. Kimse anlamasın diye yalnızlıklarını, inadına gülümsemek isterlerdi. Kim bilir belki de gülümsedikleri sırada dudakların kıyısında oluşan o kıvrımların ruhlarındaki yalnızlığı damıtarak incelteceğine inanırlardı içten içe.

Şuara, karşı kaldırımdaki çöp yığınlarının başına üşüşen kedilere bakarken apansız karşısına dikiliveren bütün bu düşünce bulutlarından sıyrılıp, akşam eve döndüğü vakit ne pişireceğini düşünmeye başladı. Evin yemek işi onun üstündeydi çünkü Esmâ yemek yapmak şöyle dursun iki yumurtayı bile birbirine vurup da tavaya akıtmayı beceremezdi. Uzun uzun düşündükten sonra fasulye pişirmeye karar verdi. Hem yemyeşil fasulyelerin kenarlarındaki kılçıkları ayıklayıp da onları parmaklarının arasında kıtır kıtır kırmaya bayılıyordu. Kendini küçük şeylerle mutlu etmeyi öğrendiğinden bu yana taze fasulye pişirmeyi de bu küçük mutluluk listesinin baş sırasına ekleyivermişti. Elindeki ipliği, iğnenin deliğinden tek seferde geçirme oyununa benzer bir şeydi bu. Esmâ'nın, "Şuara'nın küçük mutluluk listesi" adını verdiği bu listede basit ama işe yarar maddeler vardı. Listenin ilk sırasında, "Balat Pazarı'ndan satın alınan ucuz, naylon külotların etrafında birer santim arayla delikler açıp, açılan deliklerin arasından rengârenk saten kurdeleler geçirme"

maddesi yer alıyordu. Tabii bu maddenin gerçekleşmesi, dükkândaki kurdele toplarını Melahat’e çaktırmadan yürütebilmesi ile doğru orantılıydı. İkinci sırada ise “vücudun görünen bölgelerine Hint kınası ile mandala benzeri şekiller çizme” maddesi vardı ki Hint kınasının topu topu iki hafta içinde görünürlülüğünü kaybettiği düşünülecek olursa bu, sık sık yinelenmesi gereken bir maddeydi. Hemen ardından, “kola bağlanan ucu püsküllü uzun bir çubuk yardımıyla tavandaki örümcek ağlarını bozma” maddesi geliyordu. Ve dördüncü sırada da “boğumlu gövdesini sıkıca avuçlayarak, iç tanelerini dışarı saçmadan yeşil fasulye ayıklama ya da başka bir deyişle fasulyeleri ktır ktır kırma” maddesi yer alıyordu. Şuara, bu öğleden sonra şahit olduğu cellât falından sonra döktüğü gözyaşları sebebiyle mutlu olmayı hak etmişti. Oldum olası hoyratça döktüğü her gözyaşının ertesinde kendini gülümsetme ihtiyacı duyardı. Bu nedenle yeşil fasulye pişirmeyi akıl etmiş olması da bir rastlantı sayılmazdı. Böylelikle bir taşla iki kuş vurmuş olacak, yemek olayını halletmenin yanı sıra kendini de mutlu kılacaktı. Elindeki çay bardağını dükkânının arka kısmındaki tezgâhın üzerine bırakıp, dikiş makinesinin yanında duran radyonun düğmesini çevirdi. Bir anda neşeli bir buzuki sesi kapladı içeriyi.

“Hadi Dimitri!” diye sevinçle çınlıyordu şarkıya can veren ses.

“Hadi Dimitri! Bir daha, bir daha çal!”

4

**“Hayır, Ben Aşka Dair
Konuşmamalıyım!” Dedi Üstat,
“Yalnızlık Kuyuma Taş Düşmemeli”**

Kimi zaman içten içe bir şeylerin olmasını beklerdi insan. Hayatın sürgit akışını tümüyle bozacak, cümle âlem perdesini boylu boyunca aralayacak ve yaşanmakta olan bütün huzursuzlukları sonsuza dek ortadan kaldıracak bir şeylerin olmasını umardı. Ne var ki burası dünyaydı ve bu diyarda böylesi mucizelerin olmasını beklemek tam anlamıyla bir saçmalıktı. Hem öyle renkli, hülyalı ve tarçınlı hayaller de evren kentinin gezegen mahallesinde yaşayan “dünya” lakaplı ağır ağbimizin façalı suretine hiç mi hiç yakışmazdı. Çünkü mucize gibi tatlı, şekerli ve pembemsi şeyler delikanlılığın doğasına tersti en başta.

Gözlerini açtığında sabah olmuştu. Ağzının içinde yine o alışıldık küfümsü tat vardı. Yorgundu. Bütün bir gece boyunca hafiften yoklayan baş ağrısına var gücüyle direnmiş, bolca rakı içmiş ve durmaksızın yazmıştı. Çoğu

zaman kendine bile itiraf edemese de aslında yazarken hep içten içe hayatını değiştirecek bir şeylerin olmasını beklerdi Mihran. Ruhuna batan yüzlerce düşünce dike-niyle bir arada yaşamaya çalışmak gün be gün daha da zorlaştırıyordu hayatını. Hâlbuki kimi zaman, özellikle de kalemine sarıldığı anlarda her şeyin daha başka türlü olabileceği hissine kapılır ve usulca beklemeye başlardı. Yazı yazmak, belki de bir bakıma tanrılaştırıyordu insa-nı ve yazarken can verilen bütün o karakterlerin hayatını, cihetini, düşüncelerini değiştirmek mümkün olabiliyor-du. Söz gelimi bir kâğıt üzerinde önüne gelen karaktere mucize dağıtmak kolay işti. Her şey, kalemi elinde tutan kişinin ne hissettiğine ve dahası neyi istediğine bağlıydı. Hayatta böyleydi. Yukarıda, göğün yedi kat tepesindeki çalışma masasının başında oturan bir yazar vardı ve ka-lem onun parmakları arasındaydı. Bir dokunuşla her şeyi baştan yaratabilir, dilediğine daha çok acı ve dilediğiney-se daha çok sevinç biçebilir, yeryüzündeki karakterlerinin kaderini siyah beyaz bir fotoroman hızında değiştirebi-lirdi. Bunu iyi bilen Mihran da bazen birbirine karışmış kâğıt tomarları ile ziftleşmiş kahvesini bir tarafa bırakıp gözlerini kapardı ve hayatını değiştirecek bir mucizenin gelmesini soğukkanlılıkla beklemeye koyulurdu.

Günler var ki içinde kızgınlığa benzer bir duygunun varlığını hissediyordu. Bu duyguyu daha yoğun olarak hissettiği dönemlerden birinde -hiç üşenmeyerek- kalkıp Selimiye'deki halk kütüphanesine gitmiş ve on farklı söz-lüğü karıştırarak sözcüğün özünde hangi anlama geldiğini

iyice araştırıp öğrenmek istemişti. On farklı sözlükte de yazanlar üç aşağı beş yukarı birbirinin aynıydı. *Kızgınlık: Kızgın, ısınmış olma durumu, dişi memeli hayvanların bir takım fizyolojik ve ruhsal belirtiler göstererek erkekle cinsel ilişkiye girme isteği*. Oysa bu anlamların hiçbirisi Mihran'ın içinde apansız beliriveren kızgınlık duygusunu tanımlamaya yeterli gelmiyordu. Çünkü hissettiği şey, sıradan bir öfke nöbetinden çok daha fazlasıydı. Tıpkı patlayan bir tabancaya benziyordu öfkesi. Hiç kuşkusuz nam-ludan çıkan kurşun er ya da geç ya kendisini yok edecekti ya da bir başkasını. Tam bu noktada ağırbaşlıca bir tavırla dışarıdaki dünyayı bir kenara bırakıp, öfkesinin nedenini kendi içinde aramaya çıkıyordu Mihran. Usta bir av köpeğinin hassasiyetiyle ruhuna açılan tünelleri dikkatle arşınıyor, öfkesinin sebebini açığa çıkarmaya yarayacak türden binlerce sorucuk üretmeye başlıyordu. Fakat her defasında eli boş dönüyordu çıktığı bu seferden. Belki de kesrette vahdet vardır diyenler en başından beri yanlı-yordu. Çünkü ne kadar uğraşırsa uğraşsın öfkesinin sebe-bini kendi içinde bulamıyordu Mihran, lâkin iş kendinden çıkıp da başını yerden göğe doğru kaldırmaya geldiğinde ise Tanrı'nın da bu kızgınlık meselesinde bir parmağı ol-madığına kani oluyor, sonra yeniden kendi kozasına dö-nüp, içindeki öfkeden kurtulmanın yollarını arıyordu.

Yatağın yanındaki sandıktan paketi alıp bir sigara yaktı. Beline kadar sıyrılmış olan yorganın altından görü-nen kıllı bacaklarına tiksinererek baktı. Yorganın üzerinde

oynaşan çil kuşları ile korkunç bir zıtlık içindeydiler. Kuşların mor halkalı kanatlarına sirayet eden sevince bakılırsa henüz arasında gezindikleri bu kara, kıllı bacakların iğrençliğini fark etmemiş gibiydiler. Aptal aptal uçuşup duruyorlardı, demek ki aptallığın beraberinde mutluluk getirdiği söylemi gerçekten de doğrudu. Çil kuşlarıyla uğraşmayı bir kenara bırakıp, yanı başındaki cep saatine baktı. Onu on dört geçiyordu. Kesin bir kararla yataktan kalkıp banyoya gitti. Buz gibi suyla yüzünü yıkadıktan sonra uzun uzun işedi. Bu öğleden sonra Metin ile fakültede buluşacak, eksik kalan notları tamamlayacak ve beraberce ders çalışacaklardı. Kendine bir kahve hazırlamak için mutfığa doğru yürürken çalışma masasının lekeli örtüsü üstünde duran kâğıt yığınına gördü. Yine öyle çok içmişti ki, masadaki sayfaları bir kule misali yükseltecek kadar ne yazmış olabileceğini düşündüyse de hiçbir şey hatırlayamadı.

Kendine sert bir kahve hazırlayıp, çalışma masasının başına geçti. Metin’le buluşmadan önce oturup neler yazdığını okumak için yeterli zamanı vardı nasılsa. Üstelik de onca rakının adama neler yazdırdığını merak etmiyor değildi. Roma rakamları ile numaralandırdığı sayfaların ilkini eline alıp, yüksek sesle okumaya başladı.

“MUTLULUK ÜZERİNE YAZILMIŞ HAYLİ MUTSUZ BİR MEKTUP” diye not düşmüştü sayfanın sol üst köşesine.

MUTLULUK ÜZERİNE YAZILMIŞ
HAYLİ MUTSUZ BİR MEKTUP...

*(Ya da başka bir deyişle, mutluluğun emin yolunu
bulma ve hayatın en büyük eziyetleri
içinde bulunsa dahi bundan etkilenmeden o mutluluğu
tadabilme yollarının var olup olmadığı
üzerine bir makale...)*

*Yeryüzündeki zenginlerin bu dünyanın en güzel ni-
metlerine sahip olduklarını görüyoruz. Onlar ki refah
ve bolluk içinde yaşarlar, sanat ve tabiat hazineleri hep
onların etrafında ve onlar için toplanmış gibi görünür.
Bundan dolayıdır ki onlara mutluluğun gözdeleri deni-
lir. Ne var ki tatminsizlik, onların bakışlarını bulandırır;
dert, yanaklarını soldurur ve kederleri, bütün yüz hare-
ketlerinden okunur.*

*Diğer taraftan ekmeğini alın teriyle kazanan fakir
bir gündelikçiği görürsünüz. Etrafını yokluk ve fakirlik
sarmıştır. Bütün hayatı bitmek tükenmek bilmeyen bir
sıkıntı, bir çalışma ve bir fakr-u zaruret gibi görünse de
onun gözlerinde memnuniyet parıldar, çehresinde se-
vinç gülümser, bütün benliği ferahlık ve maddi sefaleti
aşmış olmanın rahathığı içindedir.*

*İşte görüyorsunuz ya dostum, insanların mutluluk ve
mutsuzluk dedikleri şeyler, her zaman onların dedikleri
şeyler olmuyor. Çünkü maddi mutluluktan tamamen na-
sibini almış olmasına rağmen birinci kişinin gözlerinde
yaşları, aynı maddi imkânlardan hiç nasibini almamış*

diğer kişinin ise çehresindeki gülümsemeyi gördük. Eğer mutluluk kural olarak böyle istikrarsız bir şekilde sadece maddi şeyler üzerine bina ediliyorsa, o zaman mutluluk sağlam ve değişmez olarak nerede oluşacak? Sanırım orada dostum, kendisinin tadına varılan ve kendisine ihtiyaç duyulan yegâne mevkide, yani insanın kalbinde...

İnsanın içinde bir yerde oluşmalı bu mutluluk.

Ve bütün nesnelerin tecessümü mutluluğun sebeplerini ve onu oluşturan öğeleri ihtiva etmeli dostum. Zîra Tanrı, kendisinin ruhumuzda uyandırdığı bitmek tükenmek bilmeyen mutluluk özlemini boşa çıkarmayacak ve ümidimizi kırmayacaktır. Üstelik bu ümit sayesinde o, bizim için mahiyetini bildiği muhtemel bir mutluluğa işaret etmektedir. Çünkü mutlu olmak; bedenimizin bütün damar ve sinirlerinden haykırarak seslenen, hayatımızın bütün akışı boyunca bize mihmandarlık eden, daha ruhumuzun ilk çocuksu düşüncesinde bile muğlak bir şekilde bulunan ve sonunda kendisini yaşlı birisi olarak bizimle birlikte kabre kadar götüreceğimiz bütün arzularımızın en başta gelenidir.

Evet dostum!

Aynı zamanda kendisinin tadına varmaya yarayan aletlerin yani duyu organlarımızın da yer aldığı, bütün bedenin kendisine bağlı olduğu ve sonsuz cazibeleri bulunan kâinatın küçük bir modelini içerisinde saklayan yerden başka nerede daha iyi gerçekleşir? Bu arzu ve mutluluk, buradan başka daha iyi nerede oluşabilir? Hem de içimizdeki bu mutluluk yalnız ve yalnız bizim mülkü-

müzdür, hiçbir dış etkene bağlı değildir, hiçbir zorba onu bizden alamaz, hiçbir kötü ruh onu bozamaz ve biz bu mutluluğu bizimle birlikte dünyanın her kıtasına taşıyoruz.

Dostum!

*Eğer mutluluk, yalnızca dış etkenlere yani bir bakıma tesadüfe bağlıysa ve siz bana bu konuda binlerce misal sıralamış olsanız dahi, Tanrı'nın lütuf ve ilmine muhalif bir şey asla gerçek olamaz. Mesela "Tanrı indinde insanlar eşit oranda sevilirler, bununla beraber kader insanların sadece küçük bir kesiminin yüzüne güler, bu ise mutluluğun zevkine ermenin büyük çoğunluk için ebediyen kaybolmuş olması anlamına gelir," diyebilirsiniz. Hayır, dostum, hayır! Tanrı'nın böyle adaletsiz olması mümkün değil. İnsanlar mutlu olmak konusunda aynı haklara sahip olduklarından dış etkenlere bağlı olmayan ve herkes için aynı oranda mümkün olan bir mutluluk mevcut olmalı.**

Elindeki kâğıdı masanın üzerine bırakıp, bir sigara yaktı Mihran. Demek ki bir gece evvel romanının sondan bir önceki bölümü olan *La'nın İntiharı* isimli bölümü tamamlamış ve Heinrich Von Kleist'in intiharını kaleme al-

* H.v. Kleist'in arkadaşı Rühle von Lilienstern'e yazdığı bu mektubunun orijinal başlığı "Aufsatz, den sichern Weg des Glücks zu finden und ungestört auch unter den grössten Drangsalen des Lebens- ihn zu genießen!" dir. (Mutluluğun emin yolunu bulma ve -hayatın en büyük eziyetleri içinde bulunsa bile bundan etkilenmeden o mutluluğu tatma hakkında makale) Kleist'in bu mektubu yazdığı tarih kesin olarak bilinmemektedir. Çev: Mehmet Öztürk.

mıştı. Yazık ki hiçbir şey hatırlamıyordu. Sanki hafızası tümüyle silinivermiş gibiydi.

Eskilerin deyimiyle dünyadaki en iyi iki ilahtan birisi olan rakı *-haricen yakı dâhilen rakı* diyorlardı buna- her zaman fayda vermiyordu insana. Böbrek ve karaciğere verdiği zarardan çok daha fazlasını beyne verdiği kesindi. Unutulmak istenen kötü düşüncelerle beraber iyi olanları da tümüyle yok ediyor; zihni dalgasız, durgun bir denize çevirmenin yanı sıra düşünce kıyılarındaki çakılları, kabukları, kumları ve yosunları da olduğu gibi alıp götürüyordu. Mihran, sigarasını cam tablanın üzerine bırakıp, “MUTLULUK ÜZERİNE YAZILMIŞ HAYLİ MUTSUZ BİR MEKTUP” başlığıyla kaleme aldığı yazıyı bir defa daha yüksek sesle okumaya koyuldu.

Mutluluk üzerine bunca söz söyleyen bu çocuk yüzlü Alman yazar; hukuk, felsefe ve matematik eğitimi görmüş ancak ilk aşkım diye tabir ettiği müzikten asla vazgeçememiş olan bir subay çocuğuydu. Bir dönem kendini fazlaca kaptırdığı Kant kitaplarının ardından ağır bir ruhi bunalım geçirmiş ve her şeyden uzaklaşma isteği içinde, bir çiftlik satın alarak toprakla, doğayla ve hayvanlarla haşır neşir olmaya başlamıştı. Ne var ki bir süre sonra bundan da sıkılmış ve çareyi edebiyata yönelmekte bulmuştu. Tek isteği edebiyat tarihinin en başarılı ve güzel trajedisini yazmaktı. Tabii günün birinde kendi hayatının büyük bir trajediye dönüşeceğinden habersizdi. “Guiskard” ismini

verdiği eserini yazarken, bütün bir hayatı boyunca aklının bir köşesinde hep hazır bekleyen ölüm arzusu yeniden canlanmış ve önüne geçilemez bir nehir gibi çağlamaya başlamıştı. İçine düştüğü bu boşluk duygusu ile hayatını paylaşacağı birinin olmayışı Kleist'in ruhunda derin yaralar açıyordu ve ki bilindiği üzere bazı yaraları iyileştirmenin de mümkünü olmuyordu. Kleist, içinde bulunduğu bunalımdan kurtulmak için seneler boyu bir seyyah misali oradan oraya gezip durmuştu. Lâkin bu süre içinde yazdığı tüm kitaplar yayınevleri tarafından geri çevrilmiş ve yazdığı oyunlar kimse tarafından beğenilmemişti. Besbelli edebiyat da onun ruhundaki acıyı dindirmeye yetmeyecek, hatta daha fazlasını getirecekti. Bir vakit sonra Henriette Vogel isimdeki bir kadınla evlenerek, 1811 yılında Wannsee nehri kıyısında önce eşini, sonra da kendisini vurarak intihar ettiğinde, geride yalnızca “mutluluk” üzerine yazdığı hayli talihsiz bir mektup bırakmış ve bu mektupla birlikte son umudu olan edebiyatın da onu iyileştirmeye yetmediğini evvela kendine, sonra da tüm dünyaya göstermiş oldu.

Eğer ki sıradan bir sözlüğün sayfalarını karıştıracak olursa mutluluğun, bütün özlemlere eksiksiz ve sürekli olarak ulaşılmaktan duyulan kıvanç durumu, ongunluk, kutluk, saadet ve bahtiyarlık anlamına geldiğini görüyordu Mihran. Schopenhauer gibi düşünürlere göre mutluluk, yalnızca mutsuz olmama durumunu ifade etmeye yaran bir sözcükten ibaretti. Oysa yakın dostu Sait Faik'e göre ise mutluluk, bir an için durup da denizin mavisine

şöyle bir bakmak kadar basit ve küçük bir şeydi. Dünyanın keşmekeşinden sıyrılıp da evvela zamandan vazgeçmek, vazgeçtiğini sırtına vurup da şöyle bir yürüyüp gitmekti. Belki de mutluluk, sofraya konan çıtır bir ekmek kadar yakındı insana. Asıl mesele, hissetmeyi bilmektir.

Mutluluktan söz ediyorlar. Mutluluk; ne tuhaf, ne yaban bir kelime... Benim için mutluluk denen şey, hayli alçak bir balkondan ölüme atlamak gibi bir şey aslında. İnsan, sonunda başarılı olamayacağını bildiği hâlde yine de denemek istiyor bunu. Elde edilemeyen mutluluk insanı öldürmüyor belki ama sakat bırakabiliyor. Mutluluk, asla somut anlamda var olmamaya yeminli bir kadının hayaline benziyor. Bazen sabaha karşı ansızın uyanıveriyorum uykumdan. Ölümünü yazdığım şairlerin ruhları giriyor rüyalarım, kaleme aldıklarımın çok daha fazlasını anlatmak istiyorlar bana. Oysa ben hiçbirini dinlemek istemiyorum, ısrarla kendimi uyanıdırmaya ve gözlerimi aralamaya zorluyorum. Hâli hazırda bildiklerim yeterince ağır geliyor zaten, daha fazlasını kaldırabileceğimi zannetmiyorum.

Zaman zaman aklıma takılıyor şu intihar meselesi. "İntihar" sözcüğünü andığım vakit dilim kamaşıyor ve tıpkı kuduz bir köpek misali köpürüyor o an yüreğim. Söylemeye gerek var mı bilmiyorum ama çoğu zaman hikâyesini yazdığım o adamlara benzetiyorum kendimi. Ne yapsam olmuyor işte, ne yapsam dönmüyor akşamlar gündüze. Ne rakı kâr ediyor, ne de cigara... Bir dağı yırtarak çoğalan ırmak gibiyim. Kaç zamandır yü-

*züm tıraşsız, aynalara bakmak gelmiyor içimden. Kır-
piğimde yalnızlığın kırağısı, okuduğum şairlerin acısı
üşüşüyor rüyalarım. Ölüm üstüme üstüme gelirken ya-
şamak, bir ateş çemberinden geçmeye benziyor, en har-
lısından alevler saplanıyor tabanlarıma. Tabanlarım,
yürüyünce çok acıyor.*

Beyazıt Meydanı'na inen tramvayın içerisi yine her zamanki gibi tıklım tıklım doluydu. Mihran, güç bela bir köşeye sinip, tavandan sallanan demir tutamaçlardan birini sıkıca avuçladı. Tutamaçların elinde bıraktığı o tuhaf demir kokusundan oldum olası nefret ederdi, çünkü bu koku ona hep kan kokusunu çağırıyordu nedense ve tutamacı bırakıp da elini burnuna götürdüğü vakit, sanki az evvel bir adam öldürmüşçesine garip bir hisse kapılırdı. Bu nedenle otobüs yahut tramvay fark etmez, her ikisinde de mümkün olduğunca tutamaçlara asılmadan gitmeye çalışırdı. Tramvay, Beyazıt Meydanı'na çıkan kavşağı dönünce arka kapıyı açıp aşağı atladı. Üniversitenin bahçesine girdiği sırada yağmur da iyiden iyiye hızlanmıştı, mavi renkli şemsiyesini açıp iç cebinde duran sigara paketine uzandı ve bir sigara yaktı. Tam o anda gözü, hızlı adımlarla yanından geçip giden esmer güzeli bir kıza takıldı. Bir an için olduğu yerde donup kaldı. Lise yıllarında âşık olduğu Asu'ya benzetmişti kızı. Gür, siyah saçlarını gelişigüzel bir topuzla tutturmuş, başına da örgü bir taç kondurmuştu kız, tıpkı Asu gibi. Üzerinde bebe yakalı, beyaz bir pardösü vardı, aynı Asu'nun pardösüsü gibi. Mihran, geçip giden kızın ardından, ilk aşkın ihanetiy-

le alazlanmış yıllarına çaresizlikle baktı. İçindeki yangın şiddetini kaybedene kadar da olduğu yerde durup öylece bekledi. İki parmağının arasına sıkıştırdığı sigara çoktan küle dönmüş, ezilen izmarit elinden kayıp yere düşmüştü. Haksızlığa uğramış kara yüzlü küçük bir çocuk gibi kaldırımın köşesine oturup bir sigara daha yaktı. Meğer ne çok özlemişti onu... Elini, ceketinin göğüs cebine sokup kalbine dokundu. Göğsünün orta yerinde açılan o delik hâlâ olduğu gibi duruyordu, hiç dolmamış, dahası dolmayı da istememişti. Boşluk bile kendine alışıyordu ya zamanla, insan alışamıyordu işte. İç kaynıyordu da o sinsî yara gene de kapanmak bilmiyordu. Göz yummakla, yok saymakla aşkın küllenip son bulacağını sanmak ne büyük bir yanılgıydı...

“Aşk bittiğinde geride, bu büyümlü sözcükten dökülmüş başka başka kelimeler kalıyor insanın elinde. A: anlamsızlık, Ş: şaşkınlık, K: Kandırılmışlık... Aşk, tıpkı çürük bir diş misali sallanmaya başladığında, bu üç kelime hızla gelip konuyor onun yerine. Neden ilerlemiyor zaman? Neden bittiği yerde kalmıyor hikâyeler? Neden insan kendine acılardan ve anılardan uzak, yepyeni bir hayat biçemiyor? Neden içindeki aşkı, tıpkı eski bir kitap arasında kurutulmuş bir çiçek gibi saklıyor yaralanan, yara alan? Bazen düşünüyorum da Tanrı, biz kullarını bir rüzgârgülüyle karıştırıyor olabilir. Sadece üstümüze esen rüzgârlarla mı dönmeli kalbimiz? Kanatlarımıza çarpan uğultular mı yön vermeli hayatımıza? Ah, kav-

rum ve kurak bir toprak gibi artık yüreğim. Hâlbuki bir zamanlar öyle yeşil ve öyle genişti ki içim, sanki her şey vardı orada. Yeryüzü, gökyüzü... Bütünüyle sığardı kalbime. Sonra bitti. Yer dondu, gök dondu, zaman dondu... An, bitti. Ve ihtimal ki Asu, geride nasıl bir çöl bıraktığımı hiçbir zaman bilmedi. Ne güzeldi oysa, adına “aşk” denecek kadar güzel bir kızdı. Beni alkolden ve sözcüklerden doğma bir denizin ortasına koyup gittiğinde birden çirkinleşti Asu. Gözlerimdeki mührü silindi, ezberimdeki elleri kayboldu gitti. Adı, yağlı bir urgan gibi indi boğazıma. Geceler boyu kendi kendime konuştum karanlıkta. Bir türlü okumayı sökmemiş bir ilkokul talebesi gibiydim, ne yapsam da bir kafiye uyduramıyordum yalnızlığıma. Kalbim, uzak tepelerde bitivermiş bir gecekondur, ha yıkıldı ha yıkılacak diye bekledim durdum. Beklerken büyüdüm, beklerken üniversiteli bir adam oldum, beklerken kitaplara ve şiirlere tutuldum, beklerken intiharı daha çok düşünür oldum. Hani, diyorum bazen. Hani insan, çok mutsuz olduğunda ölebilmeli bence. Öyle intihar etmek gibi bir şey de değil, bazı anlarda kendiliğinden gelmeli ölüm. İnsan, “rest” dediğinde hayata, her şey bitmeli. Esirgeyen ve bağışlayan Tanrı, sahiden de esirgemeli kulunu. Daha fazla acıdan, daha fazla mutsuzluktan ve daha fazla çaresiz kalmaktan esirgeyebilmeli. Çünkü insan, aşka secde eden başını bir defa kaldırdı mı yerden, bir daha iflah olmuyor acısı...”

Asu, son sözlerini acı bir merasim havasında söyleyip

gittiğinde henüz on yedisindeydi Mihran. İlk sigarasını o gün içmiş, ilk sarhoşluğunu o gün yaşamış, akşam karanlığı bastırıp da eve döndüğünde, kapıda büyükannesiyile göz göze gelmiş ve başını Behnane Sultan'ın göğsüne yaslayıp hıçkıra hıçkıra ağlamıştı. Asu'nun onu aldattığını öğrendiği o Salı öğleüstünü hiç unutmamıştı. Meydandaki çay bahçesinde karşılıklı oturmuş çaylarını içerlerken Asu, kulağındaki inci küpeleri sallaya sallaya başka birine âşık olduğunu söyleyivermiş, Mihran ise içinden bu küpelerin ona ne kadar yakıştığını düşünmüş ve artık ne onu, ne de kulağında sallanan küpeleri bir daha görmeyeceği için ağlamak istemişti. Öyle ki Asu'nun anlattıkları aklına da kalbine de sığmıyordu. Gene de öfkesini kusup içini dökceği yerde başını önüne eğmiş ve Asu'ya hayat yolunda bol şans dilemekle yetinmişti. Çünkü aşk, affedilebilir bir şeydi.

Mihran, fakülte kantininden içeri girdiği sırada akında hâlâ dışarıda gördüğü o kız vardı. Huzura ermemiş hikâyelerin ve bir türlü kapanmak bilmeyen hesapların verdiği o boşluk duygusuyla etrafına bakındı. Metin çoktan gelmiş ve duvar dibindeki bir masaya yerleşerek ders notlarını önüne sermişti. Mihran'ı fark edince gülümseyerek ayağa kalktı ve “Sen otur, ben iki çay alıp geliyorum şimdi!” diye seslendi.

“Yarım saattir susuyoruz!” dedi Metin. İkinci çayını da içmiş, üstüne bir sigara yakmıştı.

“Öyle mi!” dedi Mihran. “Hiç farkında değilim.”

“Öyle, öyle. Var sende bir hâl!” dedi Metin, Mihran’ın bütün ciddiyetine rağmen onunla dertleşmek istediği belliydi. Gülümsedi. “Anlatsana ağbi, ne oldu?”

“Şu notlara sıkılıyor canım. Baksana, sayfalar dolusu zıvalık hepsi. Çalış, çalış bitmiyor. Hayır, çalışmaya erindiğimden değil ama bir türlü almıyor kafam.” Sözüünü bitirdiğinde Mihran’ın gözü, Metin’in bıraktığı bıyığa takıldı. O ana dek fark etmemiş olması tuhaftı. Yıllardır tanırdı Metin’i, daha evvel bıyık bıraktığı olmamıştı. Her daim tıraşlı gezerdi oysa. Sevmezdi öyle sakalı bıyığı falan. Mihran, bakışlarıyla Metin’in dudağının tam üstünü işaret ederek, “Hayırdır!” diye sordu. Nereden çıktı bu bıyık?”

Metin’in bu sorudan hoşlanmadığı her hâlinde belliydi. Bir an bakışlarını kantinin girişindeki masaya kurulmuş oturan adamlara doğru çevirdi ya da Mihran öyle olduğunu zannetti. Göz ucuyla arkasına dönüp baktı. Metin’in bıyığı da tıpkı adamlarınki gibi yere bakıyordu. Hakikaten de aynı elden çıkmış gibilerdi. Mihran, bu işlerden anlamazdı ya, gene de bu bıyığın dokuz ışığın yolunda giden ülkücülerin bir simgesi olduğunu az çok biliyordu. Biraz sonra, Metin’in masaya bıraktığı kitaplar içinden bir tanesi özellikle dikkatini çekti. Kitabın kapağında işlemeli bir daktilo yazısıyla, “Milli Mefkûre” yazıyordu, Ziya Gökalp’in kitabıydı. Mefkûre sözcüğü şimdilerde, kendine Türkçüler diyenlerin dilinden düşmez olmuştu.

“Ziya Gökalp mi okuyorsun?” diye sordu Miran, masanın üzerindeki kitabı eline almış, sayfalarını karıştırıyordu.

“Evet, yeni başladım,” dedi Metin. Sesi tedirgindi.

“Bu kitap sana on numara büyük gelir be oğlum, sen kitap bile okumazsın ki... Kitaplara alışman için daha hafif bir şeylerle başlamalısın okumaya. İstersen ben sana birkaç kitap tavsiye edebilirim.”

“İstemez,” diyerek bir hışımla çekip aldı kitabı Metin. “İşimize bakalım mı artık. Sen şu notlara bir göz gezdir, alacaklarını al. Fazla vaktim yok benim,” dedi.

Metin’in tavrından ziyade bakışlarına sirayet eden tedirginlikten rahatsız olmuştu Mihran. Konuyu geçiştirmek istemiyordu. “Ben hiç Ziya Gökalp okumadım,” diye söylendi. “Ama bu kitabın methini çok duydum, ne diyor içinde?”

“Mefkûrecilik, birlikçilik, millicilik falan filan işte,” diyerek ters ters baktı Metin. “Dedim ya, daha yeni başladım okumaya. Henüz ne anlattığına dair yeteri kadar bilgim yok. Öğrenince sana da anlatırım dert etme.”

“Şu günlerde pek ihtiyaç duyar olduk birliğe, ne dersin?” diye sordu Mihran. “Sen nasıl bakıyorsun bu son olaylara?”

“Biz gençleri büyük bir savaş bekliyor. Bunu görmek zor değil. Şu dakikadan sonra her şeye hazırlıklı olmak lazım! Ortalık gitgide karışıyor. Memleketin kurtuluşu öyle Fransa’dan, Rusya’dan ithal fikirlerle olmaz. Sahici bir birlik ve sahici bir beraberlik gerekiyor bize.”

“Nasıl olacakmış o?” diye sordu Mihran.

“Hükümete kalsa bir bok olacağı yok tabii. Davalarını-
mızın çözümünü kendimiz bulacağız,” dedi Metin. İyiden

iyiye öfkeleniyordu. Ses tonu, bakışları, usul usul titreyen elleri, öfkesini kolaylıkla ele verir olmuştu.

“Dava?” diye şaşkınlıkla söylendi Mihran. “Senin bir davan olduğunu bilmiyordum. Böyle işlere kafa yormazdın sen. Görüşmeyeli ne çok şey değişmiş meğer, baksana.”

“Bugünlerde olaylara tarafsız bakabilmek mümkün mü artık,” dedi Metin. “Önümüzde büyük bir savaş var diyorum, öyle eli kolu bağlı oturup bekleyecek değiliz elbet. Hepimizin yapacak bir şeyleri olmalı. Bunca yıllık düzen, bunca yıllık birlik böyle Marksist safsatalarla çözülecek iş mi? Ne diyor Bilge Kağan, Ey Türk! Üstte mavi gök çök-medikçe, altta yağız yer delinmedikçe, kim bozabilir senin ilini ve töreni! Biz de bozulmasına müsaade vermeyeceğiz.”

Mihran, anlamıştı anlayacağını. Haklıydı Metin. Şu günlerde olaylara tarafsız kalmak mümkün değildi artık. Fakat bunca yıllık arkadaşının bir anda kendine seçtiği bu yol, geçtiği taraf, atladığı eşik, okuduğu kitap... Bütün bunlar endişelendiriyordu Mihran'ı. Saf çocuktu Metin, üstelik de fazla meraklıydı. Bu gözü açık Turancılar bir lokmada yutuverirlerdi adamı. Kim bilir onu da kendi taraflarına çekmek için neler yapmış, ne türlü vaatlerde bulunmuşlardı. Hepsini üç hafta olmuştu görüşmeyeli. Üç hafta evvelki Metin başka, şimdiki Metin bambaşkaydı. Üstelik de bu yeni Metin'den hiç haz etmemişti Mihran. Gerekli bulduğu not kâğıtlarını ayırıp, kalanını geri verdi. Kolundaki saate baktı. “Az sonra Orhan Hoca'nın dersi var,” dedi. “Geçelim mi artık dersliğe?”

“Ben kalamayacağım,” dedi Metin. Önündeki kâğıtları aceleyle toplayıp çantasına doldurdu. “Orhan Hoca'nın

dersinden daha önemli işlerim var.” Cümlesini bitirir bitirmez de şaşılacak bir hızla arkasını dönüp gitti.

Metin'den sonra kendine bir bardak çay daha aldı Mihran. Başını duvara yaslayıp düşündü. Metin'i değil, Asu'yu düşündü. Düşündükçe zihni kamaştı, anıları onu çok, çok eskilere götürdü. Nice sonra kendi kendine bir şeyler mırıldanacak gibi olduysa da vazgeçti. Sustu. “Bizim gibiler aşka dair konuşmamalı,” derdi üstat, “Yalnızlık kuyumuza taş düşmemeli...”

5

**Adalet, Bir Ağacı Sulamaksa Şayet,
Zulüm de Bir Dikene Su Vermek
Gibidir**

“Bugün size Musa’nın hikâyesini anlatacağım,” diye başladı söze Orhan Hakkı. Anlatacağı konu ne olursa olsun, onu hikâyelerle süslemeyi severdi. Duvarları mitolojik tanrı ve tanrıça tasviriyle bezenmiş evine çekildiği saatlerde de durmaksızın okur, Mısır’dan Çin’e kadar yeryüzünün bütün efsanelerini inceler, içlerinden adalete ve zulme aksan yapanlarını ise özellikle not ederdi.

“Günün birinde Hz. Musa, ibadetini bitirdikten sonra bir ağacın altına oturur ve yakınlardaki bir çeşmeyi seyrederken atlı bir savaşçının çeşmeye doğru yaklaştığını görür,” diye devam etti sözlerine.

“Savaşçı, su içmek için çeşmeye eğildiğinde boynunda asılı duran altın kesesini de ıslanmasın diye çıkarır ve çeşmenin yanına bırakır. Ne var ki suyunu içtikten sonra altın kesesini yanına almayı unutarak aceleyle yola koyulur. Savaşçının hemen ardından hoplaya zıplaya bir çocuk

yanaşır çeşmenin başına. Tam avucuna doldurduğu suyu içecekken yerde duran altın kesesini fark eder ve çocukça bir cesaretle bir an bile durup düşünmeden keseyi cebine attığı gibi hızla oradan uzaklaşır. Çocuğun arkasından mahcirine kan oturmuş bir ihtiyar iner çeşmenin başına. Tabii bu arada altın kesesini çeşmenin yanında unuttuğunu fark eden savaşçı da bir hışımla gerisingeri döner ve keseyi bıraktığı yerde göremeyince de hınçla yapışır karşısındaki ihtiyarın boğazına. “Nereye soktuysan çabuk çıkar ver kesemi!” diye avaz avaz bağırmaya başlar. Zavalı ihtiyar, daha ne olup bittiğini bile anlayamadan, “Ben hiçbir şey almadım,” diye acı acı inleyerek kendini temize çıkarmaya çalışsa dahi gözü dönmüş savaşçıyı masum olduğuna ikna edemez ve nihayetinde savaşçı, kılıcını çektiği gibi bir solukta ihtiyarın başını gövdesinden ayırır. Olan biteni uzaktan seyreden Hz. Musa, şaşkınlık içinde, “Ey Tanrım!” diye söylenir. “Bu nasıl bir adalet böyle?” Bu isyana benzeyen haykırış karşısında Tanrı dile gelir ve “Ey Musa!” diye seslenir. “Ey benim gafil kulum! Ben sana benim işlerimi anlayacak kadar akıl vermedim ki, sen kim oluyorsun da benim adaletimi sual ediyorsun? Lâkin mademki dayanamayıp da sordun, öyleyse sana istediğin cevabı vereceğim. Az evvel gördüğün savaşçı, o küçük çocuğun babasının malını yağmalamıştı, öldürülen ihtiyar ise gençliğinde pek kuvvetli bir adamdı ve haksız yere bir köylünün canını almıştı, ihtiyarı öldüren savaşçı da işte o köylünün evlâdıydı.”

Orhan Hakkı, başını yeniden amfideki kalabalığa doğru çevirdiğinde, “İşte!” diye seslendi kendinden emin, onurlu bir sesle.

“İnsanoğlunun olmasa da Tanrı’nın adaleti bu kadar açıktır. Adalet dediğimiz şey, özü itibariyle bir ağacı sulamaya benzer. Zulüm ise adaletin aksine, bir dikene su vermek gibidir. Ve diken büyüyüp de serpildiği vakit, damarlarında sakladığı zehri, evvela kendisine su veren ele tükürecek kadar da zeki ve kincidir.”

Dersten sonra, karnını nerede doyurabileceğini düşünürken koridorda Mihran’la karşılaştı Orhan Hakkı. “Ooo, genç adam! Nasılsın bakalım?” diye seslendi. “Gene amfinin arkalarına oturarak gizlemeye çalışıyordun kendini,” dedi gülerek.

“Ne derler bilirsiniz hocam. Ya sıranın önünde olacaksın ya da arkasında. Malum önde olmak bana göre değil, ortalarsa bizim gibileri bozar hocam.”

Sevecen bir kahkaha attı Orhan Hakkı. “Eh, doğru söze ne hacet!” dedi. Mihran’ın omzuna uzanıp dostça sıktı. “Bak ne diyeceğim sana, ne zamandır göremiyorum seni. Konuşacaklarımız birikti. Gel de şöyle karşılıklı bir yemek yiyelim seninle ha, ne dersin?”

Söz konusu Orhan Hoca olunca Mihran için akan sular dururdu. “Olur, tabii yiyelim hocam,” dedi gülümseyerek. Bu adamın babacan yüzüne baktıkça içi ısınıyordu. Beraberce ayrıldılar fakülteden. Orhan Hakkı’nın beyaz, Anadol marka otomobiline binip Çukurcuma’daki bir restorana geçtiler.

“Yaratmaya yalnızlık içinde başlanırmış, diyor Camus. Bunu sana sormak lazım, kitap ne âlemde? İyice kapattın gene kendini,” dedi Orhan Hakkı. Tam bu sırada kır saçlı garson yemekleri getirdi, başka bir isteklerinin olup olmadığını sorduktan sonra yeniden diğer masalara yöneldi.

“Yaratmaya yalnızlık içinde başlanır, doğru,” dedi Mihran. “Ve bunun zor olduğu sanılır. Ama daha sonra, başkalarının eşliğinde yazılır ve yaratılır. O zaman bu girişimin tuhaflığı ve mutluluğun önceki dönemde olduğu anlaşılır. Benimki de o hesap işte. Belki bu kadar içkin ve yalnız bir adam olmasaydım, yazamazdım. İnsanlığın tuhaf ülküsü; ne olursa olsun şu hayatta yalnız kalmamak... Hâlbuki kimi zaman iyi geliyor yalnızlık, iyileştiriyor insanı. Siz de yalnızsınız hocam, siz de benden farklı bir manzaraya bakmıyorsunuz yani.”

“Doğru. Aynı manzaraya bakıyoruz ama ayrı yerlerden. Fakat nasıl desem, senin kendine biçtiğin o yalnızlık daha başka, bir tür tinsel komünizm sanki. Yaşamak için onun varlığını şart koşuyorsun kendine. Hâlbuki pek âlâ da başka türlü mümkün olabilir. Benim yalnızlığım bile isteye seçilmiş bir yalnızlık değil. Karımı kaybetmeyi ben istemedim. Kim ister ki böylesini? Keşke, keşke hayatta olsaydı. Görsen Mihran, öyle neşeli, öyle cıvıl cıvıl bir kadındı ki... Onun gidişiyle her şey alt üst oldu hayatımda. Oysa sen daha genceciksin. Bir yol arkadaşın olmalı. Bu kadar kapatma kendini yaşama. O manzaraya bak, bakma demiyorum ama insan, bir manzarayı tek bir kez fakat

uzun uzun seyrederek de tedavi edebilir acılarını, bunu unutma.”

“Peki bu söz kimden hocam?” dedi Mihran alayla karışık bir tebessümle.

“Camus,” diye cevap verdi Orhan Hakkı. Elindeki şarap kadehini havaya kaldırıp, “Hadi öyleyse,” diye seslendi. “Bu akşam bütün içkiler Camus’e.”

Yemeklerini yedikten sonra restorandan ayrılıp İstiklâl’e çıktılar. Dışarıda yumuşak bir hava vardı. “Biraz yürüyelim,” dedi Orhan Hakkı. “Açılırız.” Tünel tarafına yaklaştıklarında, “Hani senin bir arkadaşın vardı yanında, neydi adı?” diye sordu.

“Metin mi?” dedi Mihran.

“Hah, evet. Metin’di galiba. Nerelerde o hayta, bu ara asıyor dersleri. Çocuğu da kendine mi benzettin yoksa?”

“İşleri varmış,” diyerek geçiştirmeye çalıştı Mihran. Metin ile aralarında geçen konuşmayı hatırlayınca yüzü asıldı.

“Saf, iyi bir çocuğa benziyor o. Ama tuhaf bir hâli var, uçacağı yöne bir türlü karar veremeyen kuşların çaresizliğiyle bakıyor dünyaya.” Başını sıkıntıyla iki yana salladı Orhan Hakkı. “Yazık, böylelerini kolay harcarlar. Hele ki şu zamanda...”

“Ülkücülere karışmış galiba hocam,” dedi Mihran birdenbire. Olduğu yerde durdu, başını çevirip Orhan Hoca’nın yüzüne baktı. “Bugün öğleden sonra beraberdik, abuk sabuk konuşuyor. Bilge Kağan’dan alıntılar yapıyor falan. Elinde de Ziya Gökalp’in kitabı... Nasıl oldu bu iş hiç anlamadım.”

“Ziya Gökalp sağlam bir yazardır Mihran. Ciheti her ne olursa olsun mutlaka okunmalı bence. Ama onu ve kitaplarını bir ideolojinin simgesi olarak kullananlar var tabii, bunda haklısın. Gene de sen, sen ol, bu yanılgıya düşme. Şu günlerde gençlik ikiye bölündü, sanki iki düşman kamp, iki düşman karargâh... Ha saldırdı, ha saldıracaklar birbirlerine. Hatta alttan alta başladı olaylar. Birbirleri ile her an, her yerde kavgaya tutuşmaya hazırlar. Ama bu öyle bir çarpışma olacak ki, tıpkı iki devin vuruşması gibi sallayacak memleketi. Metin gibiler ise ne demokrasiyi, ne komünizmi ne de faşizmi bilirler. Onların tek ülküsü, hayatlarına hükmeden sefillikten şu veya bu şekilde kurtulmak... Bu yüzden de kolayca kandırılmaya açıklar. Metin için üzüldüm. Solcular, dava ile pişmemiş adamın eline silah verip de işlerine koşmazlar. Fakat sağ için aynı şeyi söylemek zor. Besbelli kendilerine yeni bir maşa bulmuşlar. Yol yakınken Metin ile konuşmayı dene. Şu saat-ten sonra vazgeçer mi bilmem ama sen gene de bir dene.”

“Onu bir daha ne zaman görürüm bilemiyorum hocam,” dedi Mihran. “Herhalde ikmallerde karşılaşırız. Ama görürsem mutlaka konuşacağım, tabii beni dinlerse...”

“Hadi bakalım genç adam!” diyerek gülümsedi Orhan Hakkı. “Geç oldu. Seni evine bırakayım artık. O pek sevgili manzarandan fazla uzak kalamazsın sen. Yalnız şunu unutma, eğer âlemin mayasında salt yalnızlık olsaydı, bu devranda tek bir can dahi ayakta kalamazdı.”

6

**Madam Paparuşka ile
Romen Gelinciği**

Uyandığında ter içindeydi Esmâ. Üzerindeki mavi-beyaz örtüyü bir hışım ile fırlatıp attı. Gördüğü rüyanın etkisiyle yüzü sapsarı kesilmişti. Badem karası gözlerinin içinde korkudan çok öfke vardı. Susamıştı. Oysa yatağından kalkıp da kendine bir bardak su alacak kadar bile mecali yoktu. Başını yeniden yastığa bırakırken, “Lanet Minceşkre!” diye söylendi.

Minceşkre, dokuz hastalık cininden biriydi. Oldum olası Esmâ’yla uğraşıp onun rüyalarına sinsice sızdırmaktan büyük bir haz alırdı. Diğer adı “bokböceği” olan Minceşkre, sırtında koyu kestane renkli tüyleri bulunan ve geceleri uyuyan kadınların bacak aralarından sızarak onları vajinalarından zehirleyen bir cindi. İçine daldığı bedenlerde frengi ile cerahatlı yumurtaların oluşumuna yol açar ve böylelikle kadınların üreme organlarının doğal dengesini bozarak onların çocuk sahibi olmalarına engel olurdu. Onun doğumuna diğer sekiz kardeşinden biri olan Mela-

lo vesile olmuştu. Öbür adı “Kirli” olan Melalo, koyu gri tüyleri ve kesin pençeleri ile iki başlı bir kuş biçiminde yaratılmıştı. Uçarken etrafına zehirli, uyuşturucu bir sis yayar ve böylelikle insanların üstüne hastalık, yokluk ve kederin çökmesine yol açıp, kişiöğlunu çılgınlık, cinayet ve hırsızlığa sürüklerdi. Mincekre’den hemen önce dünyaya gelen kardeşi Lolimiso’nun ardından ailelerinin git-tikçe kalabalıklaştığını fark etmiş ve annesine dokuz gün boyunca bir gübre yığınının içine dizlerine kadar gömül-mesini tavsiye etmişti. Periler âleminin ecesi olan Ana ise en gözde evlâtlarından biri olan Melalo’nun dediğini ay-nen yapmış ve daha sonra da Melalo tarafından zehirlene-rek uyutulmuştu. Bunun üzerine gübre yığınlarının arası-na gizlenen bokböceğinin ufak bir kurtçuğı olan Minc de Ana’nın rahmine sinsice sızıvermiş ve böylece tam yirmi sekiz gün sonra Ana, tüm hayatı boyunca insanoğlunun soyunun devamını engellemek üzere çalışacak olan seki-zinci hastalık cini Mincekre’yi doğurmuştu.

Sık sık kendisine musallat olan bu iğrenç cinden nef-ret ederdi Esmâ. Adına “yedinci kadın” denilen o büyücü soyuna mensup olduğundan, hiçbir hastalık cini ona zarar vermeye cüret edemezdi fakat Mincekre, zaman zaman rüyalarına girip de sırtındaki koyu kestane rengindeki ya-pış yapış tüyleri ile onun vajinasına sürtünmekten büyük bir zevk duyardı. Gırtlaktan gelen pürüzlü sesiyle, “Unut-ma Esmâ!” diye fısıldardı kulağına. “Aynı özden yaratıldık biz. Her ne kadar cismimiz farklı olsa da geldiğimiz yer aynı. Ben ateşin oğluyum, sense toprağın kızı. Ama ikimi-zin de geldiğı yer diğerlerinden çok farklı.”

“Asla!” diye haykırırdı Esmâ, nefret dolu bir sesle. “Ben Tanrı’nın soyundan geliyorum, sen ise İblis’in nefretinden yaratılmışsın. Aynı olmamız mümkün değil. Benimle uğraşmaya devam edecek olursan Tanrı’nın gazabına uğrayacaksın bilmiş ol! Yazık ki o pek güvendiğin iblis de koruyamayacak seni.”

Bambaşka bir âlemde şu cinler diyarı. Zarafeti ve edebi ile yaşayan cinler de vardı orada, bütün emeli kan dökmek ve fesat çıkarmak olanlar da. Yüreğini cennet suyuyla yıkamış olanlar da vardı, ruhunu cehennem alazına bulamışlar da. Mincekre ise nefsi ile kabarıp, kibri ile bü yüklenenlerdendi. Oldum olası kendini Tanrı’nın yarattığı tüm canlılara eş koşar, hatta çoğu zaman onlardan bile üstün vasıflara sahip olduğunu ileri sürerdi. Tabii bununla da kalmayıp, üstünlüğünü kanıtlamaya yarayacak her türlü yola da hiç çekinmeden başvururdu. Zulüm ve bela ateşinin girdabına kapılarak alevlerin hıncı ile yoğrulmuş bütün cinlere has bir egoydu bu. Ego denen illet yalnızca insan mahlûkuna özgü değildi ne de olsa. Neticede mizacı safi ateş olan her varlık, fitratında egonun dört temel elementi olan kin, öfke, gaflet ve bencillik duyguları ile yaratılmıştı.

Söylemeye gerek var mı bilmiyorum ama Mincekre’den ölesiye tiksiniyorum. Bacaklarıma sür tündüğü vakit kalın, kıvamlı, sümükümsü bir madde bırakıyor geride. Yıkanmadan geçmiyor bu şey. Sanki bedenimden çok ruhumu kirletiyor o lanetli cin. Rüyala-

rıma girdiği gecelerde ardı ardına binlerce kırbaç darbesi yemişçesine bir acıyla uyanıyorum uykumdan. Dehşetle büyüyor gözbebeklerim. Elimde olsa onu bir kaşık suda boğuvermek isterdim. Fakat Tanrı buna müsaade etmiyor. Her ne olursa olsun, yaradanın yarattığı hiçbir varlığa zarar verebilmem mümkün değil. Bu kişi, Mincekre olsa bile. Bazen oturup hıçkıra hıçkıra ağlamak geliyor içimden. Mincekre'yi gebertemediğim için değil, şakaklarımda böylesi bir kaderle yaratıldığım için ağlamak istiyorum. Çünkü başıma gelen hiçbir şeyin nedenini sormaya hakkım yok benim. Sual edemiyorum, baş kaldıramıyorum, öyle ki ağız tadıyla öfkelenemiyorum bile. Sanki her şey yasak bana. Kör bir bıçakla oyup çıkarmak istiyorum bazen yüreğimi. Tanrı'dan evvel ben yaralamak istiyorum kendimi. Hem cehennemi hem de dünyayı bir arada yaşamaya çalışıyorum. Hata yapma, yanlışlığa düşme, sıradan bir can sıkıntısının içinde debelenme gibi lükslerim yok. Dışarıdan bakıldığında ben de herkes gibi görünüyorum, diğer insanlarla aramda hiçbir fark yokmuş gibi, sanki birbirimizin aynıymışız gibi. Oysa içeride her şey bambaşka... İçeride, yani kalıbımın içinde o kadar yalnızım ki ben... Yazık ki kimsenin bunu görmesine ve anlamasına imkân yok. Tanrı bile bir kerecik olsun durup da sormuyor mutsuzluğumun nedenini. Kim bilir belki de o bile okuyamıyordur içimi yahut okumak istemiyordur. Sözümün daha başında tıkanıyor nefesim. Kelimeler boğazıma diziliyor, anlatamaz oluyorum kendimi. Bu kaza belâ ortasına düşüvermiş yapayalnız bir kazazede gibiyim, üstüm başım toz içinde.

Gördüğü rüyanın ardından yeniden uykuya dalmak istemedi Esmâ. Yatağından kalkıp pencereye yakın bir iskemleye çöktü. Haki renkli hırkasının cebinden bir sigara çıkarıp yaktı. Başı zonkluyordu. Zihnini ele geçiren düşünceler öylesine şekilsiz ve dağınıktı ki bir türlü derleyip toplayamıyordu onları. Tıpkı içinde bulunduğu bu odaya rastgele yerleştirilmiş olan eşyalar kadar birbirlerinden uzak ve alakasızdılar. Sadece içine gömüldüğü düşünceler değil, etrafını saran bu karmakarışık eşya yığını da fena hâlde canını sıkıyordu. Başını kaldırıp şehrin ışıklarının aydınlatığı gökyüzüne doğru baktı. Koyu gri bulutların kapladığı göğün yüzeyinde tek bir yıldız bile yoktu. Gözlerini karşı evin bahçesine doğru çevirince dalları buz tutmuş cılız kavak fidanını fark etti. Fidanın yere vuran gölgesi tıpkı çömelmiş bir adama benziyordu. Bu sırada ana caddeden geçen bir otomobilin tekerleğinden çıkan kuvvetli bir çığlık sesi onu yerinden sıçrattı. Başını yorgun bir hâlde pencerenin pervazına yaslayıp gözlerini kapattı ve gözünün önünde annesinin yüzünü canlandırmaya çalıştı. Zihnini zapt eden bütün düşünceler bıçak gibi kesilivermişti. Karanlığın uğultusu içinde annesinin sesini hatırlamaya çalıştı. Züleyha öldüğünde küçücük bir kızdı, ne ki hayal meyal anımsardı annesinin yüzünü. Kapı önlerinde çekirdek çitleyen kadınların bakışlarına sirayet eden yergi dolu pırıltılar bile annesinin ne denli büyük bir kabahat işlediğini ele vermeye yeterdi ama gene de Esmâ, içten içe sevmeye devam ederdi onu. Yumruklarını sıkarak “O, benim annem!” diye mırıldanırdı kendi kendine. Hemen he-

men her üç ayda bir mezarı başına gidip uzun uzun dertleşirdi annesiyle. Eve geri döndüğünde ağlamaktan gözleri şişmiş, çenesi aşağı sarkmış ve konuşmaktan yorgun düşmüş olurdu. Ama sonra, geceleyin yatağına uzandığında o yangın akşamını aklına getirerek Züleyha'nın neden böyle bir şey yapmış olabileceğini düşünmeye başladılar. İşin aslı, yaşanan bu hadise hiç de mantıklı gelmezdi Esmâ'ya. Güzel bir kadındı Züleyha, hatta haddinden bile fazla güzel olduğu söylenirdi. Karşısına çıkan onlarca talibini geri çevirmiş ve göz göre göre yalnızlıktan kabuk bağlamayı seçmişti. Çocuklarına karşı her zaman anlayışlı ve yumuşak bir anne olmuştu, bir fiske dahi vurmuşluğu yoktu. Öyle ki kocasını bile çocuklarına kötü davrandığı için terk etmiş bir kadındı o. Perihan, kardeşi Züleyha'nın kocasını terk ediş hikâyesini tıpkı mitolojik bir efsane gibi ballandıra ballandıra anlatmıştı yeğenlerine.

“Eşref, çoğunlukla eve uğramazdı geceleri. Agora Meyhanesi'nde çaldığı akşamların devamında işi biter bitmez mahallenin ucuz meyhanelerinden birine gider ve çinkodan yapılmış bir damın altında, birbirine bitişik masalarda oturan küp gibi sarhoş heriflerin arasına karışarak sabaha kadar içerdi. Anneniz ise çengilik ettiği düğünün bitiminde dakika atlamaz, koşa koşa gelirdi eve. O yokken ben bakardım size. Çok ufaktınız o zaman, nereden bileceksiniz bu hadiseleri. İyi ki de ufaktınız ve iyi ki de hiçbirini hatırlamıyorsunuz. Bazı geceler Züleyha sizleri uykuya yatırınca evden çıkıp doğruca meyhaneye kocasını bulmaya giderdi. Eşref, onu görünce başını sıkıntıy-

la öne eğer ve utanıp masadan kalkacağı yerde kendine bir içki daha söylerdi. “Son bir tane daha!” diye inlerdi, önüne koyduğu kadehi sessizce kafasına dikerken. Ama bu sessizlik, adeta fırtına öncesinin sessizliğine benzerdi, öyle ki eve gelir gelmez avaz avaz bağırmaya, rastgele küfürler savurmaya ve eline ne geçerse fırlatmaya başladılar. Bir keresinde hınçla fırlattığı cam küllük, Şuara’nın tam omzuna isabet ettiydi. Allaha şükür ki bir şey olmadı fakat olabilirdi de. Zira olmaması için hiçbir sebep yoktu çünkü Eşref, günden güne daha da kötüye gidiyordu. Bir kocanın çekilmez huyları bağışlanabilir, kimi kusurlarının üstü örtülebilir ama Eşrefinki bambaşka bir şeydi. Görmezden gelinecek gibi değildi artık. Züleyha ise kendinden çok sizin için endişelenirdi zavallı. O kadar küçük ve savunmasızdınız ki... Ana yüreği işte, ne yapsın garibim. “Ya evlâtlarıma bir şey yaparsa,” diye paralanıp dururdu. En nihayetinde dayanamadı işte. Eşref’i terk etti. Her daim fırtınada yaşamaktansa, denize gömülü bir hayatı tercih ederek, kendini yalnızlığa gömdü. Tabii Eşref öyle kolay vazgeçmedi ondan. Defalarca kapısına dayandı, bıçkın havalarda tehditler savurdu, üzerine yürümeye hatta dövmeyle kalkıştı. Sizi kaçırıp öldürmekle tehdit ettiğini bizzat kendi kulaklarımla duydum. Ne menem, ne kara günlerdi onlar. Düşe kalka zorbela ayakta kalmaya çalışıyordu Züleyham. Sonra, birdenbire kayboluverdi Eşref. Sanki yer yarıldı da yerin dibine girdi. Koca adam, sır olup gitti. Öldü mü kaldı mı bilen yok gayrı.

Bazen düşünüyorum da, yürekli kadını Züleyha. Gö-

zünü kırpmadan bıraktı kocasını. Hem de ne için... Herkes bilir ki bütün Çigan herifleri zil zurna içmeyi severler. Hâlbuki o, sadece sizi düşünürdü. Size bir zarar gelecek diye aklı giderdi zavallının. Yazık ki büyüyüp serpildiğinizi bile göremedi. Allah şahit, hiç inanasım gelmedi o olayı işittiğimde. Kardeş dediğin can yarısı... Kolay mı kendi ellerinle toprağa koymak... Hele ki böylesi bir ölü mü kabullenmek, bilemiyorum. Düşündükçe, hâlâ da inanasım gelmez. Benim kardeşim, kendinden bile sakındığı bebelerini bir herif için evde koyup da oynaşmaya falan gitmez. Hem de o kart horoz için... Dünyada inanmam. Amma kime anlatacaksın bunu, dinlemezler ki. İnsanın üstüne leke çalmak kolay iş elbet... O gece ne oldu, ne bitti bir Allah bilir.”

Teyzesi gibi Esmâ da bir türlü kabullenmek istemezdi bu hakikati. Çocukluğundan beri, dilden dile dolaşan söylentilerin üzerine düşünüp dururdu. Evlâtlarını bu denli seven, bu denli koruyup kollayan bir kadının böylesi bir trajedinin başkahramanı olabileceğine ihtimal vermiyor, veremiyordu. Üstelik de kendisine talip olan onlarca adam varken, kendini evli bir ihtiyarın kollarına atması da hiç mantıklı gelmiyordu. Söylenenlere göre pek çirkin bir adamdı Terzi Kani. Ayrıca huysuzun da tekiydi. Kadınlardan pek haz etmez, özellikle de kadın müşterilere karşı oldukça kaba davranırdı. Züleyha gibi neşeli, hareketli ve güzel bir kadının Kani gibi bir adamla ne tür bir gönül bağı olabilirdi ki? Mesele yalnızca cinsellikten iba-

ret olsaydı ki Esmâ bunu aklına getirmeye bile utanırdı, öyleyse Züleyha kendine talip olan adamların arasından Kani'ye nazaran daha hoş ve çekici birini bulup, onunla birlikte olabilirdi. Seneler var ki Draman Yokuşu'nu etkisi altına alan bu felaketin izlerini sürebilmeyi çok isterdi Esmâ. Fakat görünen o ki çözmesi pek güç bir düğümdü bu. Şayet kendi falına bakabiliyor olsaydı belki, o zaman her şey çok daha kolay olurdu.

Dışarıda incecik bir yağmur başlamıştı. Esmâ, başını pencerenin pervazına yasladı ve yorgun gözleri ağır ağır kapandı. Kolunu başının altına koydu. Birkaç dakika sonra, oturduğu iskemlenin üzerinde derin bir uykuya dalmıştı. Hırkasının iç cebindeki fesi renkli fal kesesinin yarı aralık ağzından yere düşüveren bakla tanesini fark etmedi bile. Bakla tanesi olduğu yerde hafifçe kımlılandı, bir o yana, bir bu yana doğru ağır ağır yuvarlandı. Nice sonra cılız, solgun, öksürüklü bir ses, “Esmâ!” diye fısıldadı. “Hadi, uyan Esmâ!”

Esmâ, yeniden gözlerini açtığı anda ilkin karanlığın etkisiyle bakla tanesinin varlığını fark edemedi. Bir zaman sonra, gözleri odanın alacakaranlığına alışınca, gördüğünün fal kesesinin içinden çıkmış bir bakla olduğunu anladı ve gözleri dehşetle büyüdü. Esmâ çağırmadıkça bakla taneleri dile gelemezlerdi. Öyleyse yerin üzerinde kımlıdanıp duran bu şey de neyin nesiydi?

“Merhaba Esmâ!” diye fısıldadı aynı cılız, solgun, öksürüklü ses. “Benim adım Madam Paparuşka. Senin-

le daha önce tanışma fırsatımız olmadı, zira o çok bilmiş ruhların anlattığı zırvalıklar yüzünden bana bir türlü sıra gelmedi. Ben de çareyi kaçmakta buldum. Uykuya daldığının sırada usulca atıverdim kendimi cebindeki kesenin içinden. Pek hoş bir davranış olmadığını biliyorum ama beklemekten çok sıkıldım. Bilirsin işte! İnsanlar, anlatmayı severler. Benim de anlatacaklarım var sana. Bu çok, çok tuhaf bir hikâye... Biliyor musun, bir zamanlar aynı senin gibi bir falcıydım ben de. Bir yedinci kadın... Fakat şimdi bir kelebeğim, Romen Gelinciği adı verilen bir kelebeğin bedenine hapsedildim.”

Esmâ, elini uzatıp yerde duran bakla tanesini avuçlarının arasına aldı. Bu başıbozuk ruhun anlatacaklarını merak etmişti. Uyuşan dizkapaklarını gönülsüzce hareket ettirmeye çalışarak, oturduğu iskemleden kalktı.

“Bana biraz müsaade eder misin?” diye sordu avucunda duran bakla tanesine bakarak.

“Tabii, benim vaktim bol! Bir kere çıktım artık, kolay kolay da girmem içeriye,” diye söylendi Madam Paparuşka.

“Pekâlâ öyleyse,” dedi Esmâ. “Fazla uzun sürmez, merak etme. Kendime ballı bir çay hazırlayıp döneceğim. Besbelli bu gece uyku yok bana.” Hemen sonra da bakla tanesini iskemlenin üzerine bırakarak hızlı adımlarla mutfağa geçti.

7

**Herkesin Tutulmaktan Mutlu Olduğu Dert,
Pandora**

Benim adım Madam Paparuşka.

1805 yılı Aralık ayının üçüncü Cuma'sı, saat sabahın üçünü on beş dakika yirmi iki saniye geçe bu dünyadan ayrıldım. Öldüğümü söyleyemiyorum, zira tam anlamıyla ölmüş sayılmam. Çünkü ruhum hâlâ yaşamaya devam ediyor.

Ruhun insana hayat veren ölümsüz bir varlık olduğunu söylerdi büyükannem. “Şu dünyadaki hiçbir cisim -canlı ya da cansız- ilk şeklini yitirmeden yeni bir şekle kavuşamaz Paparuşka!” derdi. “Mesela bir cisim aynı anda hem üçgen, hem de çember olamaz. Talih, karşına en uğursuz yüzüyle dikildiğinde, onun oyununu bozmak için kendini kendinde yok etmesini bileceksin ki feleğin seni bir akbaba misali kapıp kaçmasına izin vermeyeceksin. Daima ama daima kendi sonunu kendin yazacak ve her sonun yeni bir başlangıca doğru uzandığını da asla unutmayacaksın.”

1805 yılı Aralık ayının üçüncü Cuma'sı, büyükanne-min söylediklerini harfiyen yerine getirdim ve dahi o günden beri bir kelebeğin bedeninde yaşıyorum. Altı eklemli bacağım, bir çift antenim ve alı pullu dört kanadım var. Bütün vücudum küçük duysal kıllarla kaplı. Eğer bulunduğum bölgede sıcaklık yirmi sekiz derecenin altına düşerse uçabilmem mümkün değil. Sıcaklığın tekrar yükselmesini beklemek zorundayım. Serin havalarda ancak kanatlarımı güneşe doğru çevirerek ısınabiliyorum. Yaşlandıkça kanatlarımın rengi de gitgide soluyor ve en nihayetinde yıkana yıkana yıpranmış eski bir fanilaya benziyorlar. Havanın güzel olduğu zamanlarda şayet kendimi iyi hissediyorsam, saatte elli kilometre hızla uçabilirim. Öte yandan yeryüzündeki tüm kelebekler gibi, ben de sık sık ölüyor ve yeniden dünyaya geliyorum. Bu tuhaf ve kısa yaşam döngüsünün en eğlenceli tarafı ise bir tırtıl olmak. Çünkü tırtıl olduğum zamanlarda tıpkı haylaz bir gonzales faresi gibi önüme çıkan her yaprağı doyasıya dişleyip duruyorum. Hem zaten eskiden de oldukça obur ve şişman bir kadındım ben. Bir kelebeğe dönüşmem hiçbir şeyi değiştirmedir yani. Özümde ne idiysem, hâlâ da öyleyim.

Otuz sekizimdehydim. O dönemin İspanya'sında bütün bir halk olarak gözümüzde fer ve yüreğimizde bir dirhem kuvvet kalmadığı günler geçiriyorduk. Ülkenin dört bir yanında adına "engizisyon" denilen dehşet malikâneleri kurulmuştu. Kızgın kerpetenler, çivili sandalyeler, parmak kırmaya yarayan özel kelepçeler, buzla kaplı odalar,

tabanları dağlamaya yarayan demirler... Ölüme mahkûm ettikleri insanları korkunç işkencelerle katlediyorlardı ve bu ağır cezaya çarptırılmak için de öyle matah bir suç işlemiş olmaya gerek yoktu, öyle ki öldürülenlerin çoğu zaten suçsuzdu. Ben, cadı avına kurban giden isimlerden biriydim. “Büyücülük” suçundan hüküm giydiğim vakit evvela suçumun ispatlanması için bir takım testlere tâbi tutuldum. Beni hayli derin ve çamurlu bir suyun içine atıldılar. Babam çok iyi bir yüzücü olduğundan ben de neredeyse bir fok balığı kadar iyi yüzebiliyordum. Oysa aklanmam için boğulmam gerekiyordu. Çünkü boğulmayıp da sağ kalırsam şeytanla iş birliği yapmış sayılıyordum ve böylelikle hüküm giydiğim suç da bütünüyle ispatlanmış oluyordu. Elbette ki suya düştüğüm an can havliyle yüzmeye başladım ve bu sayede boğulmaktan kurtuldum. Sonuçta ölümlerin en fenası ile cezalandırdılar beni. Adına “böğüren boğa” denilen bir işkence yöntemiyle gebertilecektim. Sıram geldiğinde beni metalden yapılmış bir boğanın karnına bağlayacak ve diri diri yakacaklardı. Bir anda değil; ağır ağır, damla damla gelecekti ölümüm.

İdam edilmeden bir gece evvel hapsedildiğim zindanda oturmuş ağlıyordum. Ürkünç dalgalar çarpıyordu yüreğime. Tüm insanlar gibi ben de ölmekten korkuyordum çünkü. Aslında ölüm değil de, ölümden sonra çıkacağım o belirsiz yolculuktan beni korkutan. Bir falcının kendisi için fal bakması ve kendi geleceğini öğrenmeye çalışması Tanrı nezdinde affedilemez bir suçtur. Etrafınızda kendi adına fallar açıp da büyüler yapan bir insana rastlayacak

olursanız şayet, bilin ki o kişi sahici bir falcı değil, kelimenin tam manasıyla iflah olmaz bir şarlatandır. Öyle ki Tanrı tarafından ruhuna fal ve büyü kuvveti zerk edilmiş olan hiçbir insan evlâdı değil böyle bir şeyi denemek, aklından geçirmeye bile cesaret edemez. İtiraf ediyorum ki ben, bu suçu kendi rızamla ve başıma gelebilecek olan her şeyi göze alarak işledim. Bir âdemoğlu tarafından işkenceler içinde öldürülmektense, yaradanım tarafından cezalandırılmayı tercih ettim ve o gece, o zindanda, adına Romen Gelinciği denilen bir tür kelebeğe dönüştüm. Tanrı, hâlime acımış olacak ki o yüce adaletini benden esirgemedi ve ruhumu bir kelebeğin bedenine mühürledi. Neticede bir damla balığı ya da yıldız burunlu bir köstebek de olabilirdim. Bütün bu ihtimalleri düşününce, bir kelebeğe dönüşmüş olmak ceza değil, aksine bir mükâfat gibi geliyor insana.

Henüz küçük bir kızken, büyükannem bana bir hikâye anlatmıştı. Tam anlamıyla bir efsaneperdazdı. Her gün yeni bir masal uydurur ve uydurduğu masallara da herkesten önce kendisi inanırdı. Fakat bu hikâyeyi o uydurmamıştı, bu hikâye Pandora'nın hikâyesiydi.

Prometheus ateşi Olympos'tan çaldıktan sonra, Zeus insanları cezalandırmak istemiş ve Iapetos'un oğlunun bu armağanını birçok felaketle dengelemeye karar vermişti. Örneğin Hephaistos, yine tanrılar hükümdarının buyruğu üzerine, kili su ile yoğurarak ve ateşi de kullanarak kadını yaratmıştı. Ortaya çıkan imge sıkılğan bir kız imgesiydi güzeldi, zarifti. Güzelliği ve zarafeti tanrıçaların-

kine benziyordu. Tüm tanrılar Hephaistos'un yontusuna armağanlar verdi. Athena ona görkemli bir kemer taktı, çok güzel giysiler giydirdi. Başına tüller doladı ve Demirci Tanrı'nın örsünde üretilmiş değerli bir taç oturttu. Bu çok güzel tacın üzerine manzara ve hayvan figürleri oyulmuştu. O ince kakma işler dayanılmaz derecede çekiciydi. Athena kıza ayrıca, sanatları ve kadın erdemlerini öğretti. Aşk Tanrıçası Afrodit'e düşen görevse, kızı çekici kılmak, kâh tembel kâh ateşli istekler uyandırmasını sağlamaktı. Olympos'un postacısı Hermes de ona yalanın sinsiliklerini ve düzenin ikiyüzlülükleriyle birlikte, dilin inceliklerini öğretti. İş bitince Zeus, kıza can versinler diye dört rüzgâra esmeleri buyruğunu verdi. Adını Pandora koydu. Pandora, yani "tüm yeteneklere sahip dişi." Yeryüzüne göndermeden önce de ona sihirli bir sandık verdi. Ancak, bunu açmasını kesinlikle yasakladı.

Pandora, dünyanın sadece ilk kadını değil aynı zamanda en güzel kadınıydı. Zeus, onu Hermes'e teslim edip Prometheus'un saf kardeşi Epimetheus'a armağan diye götürmesini tembihledi. Düşüncesiz Epimetheus, ağabeyi Prometheus'un kendisine Zeus'tan hiçbir armağan kabul etmemesi yolundaki öğüdünü tümünden unutmuş, Hermes'in getirdiği armağanı görünce kendini insanların en mutlusu kabul etmişti. Zaman, insanların henüz kötülüğü, yorgunluğu, sıkıntıyı bilmedikleri zamandı. İlk ölümlü çift de tasalara, mutsuzluklara yabancıydı. Fakat Pandora, yeryüzünde iyi olarak ne varsa hepsini allak bulak etmek, yok etmek üzere yaratılmıştı. Akılsız ve kötü

doğası, kendini ortaya koymakta gecikmedi. Kocasının uzakta bulunmasından yararlanıp onun yasakladığı bir şeyi yaptı. Zeus'un kapalı tutması tembihiyle verdiği sandığı açtı. Açtı ve anında insanlığın tüm kötülükleri dışarı fırladı: Yaşlılık, Kıskançlık, Hastalık, Delilik, Ahlaksızlık, Tutku, Kuşku, Açlık... Kutudaki uğursuzluktan düş kırıklığına uğrayan fakat bundan çok, dünyanın başına patlayan bu işten korkan Pandora sandığı yeniden kapattı. Ne var ki o anda sandığın içinden, "Lütfen!" diye inledi cılız bir ses. "Lütfen, beni dışarı çıkar! Çünkü dışarıdaki kötülüklerle ancak ben baş edebilirim."

Pandora sandığın kapağını usulca dışarı kaldırdı. Sandığın içinde bir kelebek vardı. Sandığın içindeki kelebeğin adı Umut'tu ve insanoğlunu tüm kötülüklere rağmen ayakta tutabilecek tek şey de oydu.

Şimdi durup dururken bu hikâyeyi neden anlattığımı merak ediyor olabilirsiniz. 1805 yılı Aralık ayında içine atıldığım o zindanda bir kelebeğe dönüştüğümde, birdenbire Pandora'nın hikâyesini ve sandığın dibindeki o kelebeği hatırlayıverdim. Tanrı'nın balçığıyla yoğrulmuş olan bedenimi tümüyle kaybetmiş olsam da hiç olmazsa beni avutmaya yarayacak bazı özelliklerim hâlâ bakıydı. Bu yüzden de kendi adıma bir zamanlar yeryüzüne saçılmış olan bütün kötülüklerin peşine düşmeye karar verdim. Yüreğimdeki büyü ve şifa kuvvetini insanlara umut vermek için kullanacaktım. Ne burnum vardı artık, ne de dudaklarım. Ne yüzümdeki ifadeler yerli yerindeydi, ne

de beni ben yapan bütün o çizgiler... Hepsini yitirmiştim. Bütün uzuvlarım birer birer yok olup gitmişti. Ama hislerim hâlâ yerli yerindeydi, hem de zerre eksilmeden.

O günden sonra bir an bile durmadım. Apansız gelişiveren bu yeni hayata ve başlangıca hızla alışmaya başladım. Eşsiz bir arzudan besleniyordum artık. Kirlenmiş pencere camlarına konuyor, alçak taş evlerin basamaklarına sınıyor ve gizli gizli insanları seyrediyordum. Her evin çatısı altında dokunaklı bir hikâye görüyor, zemine çöken acıları rahatlıkla okuyabiliyordum. Tek niyetim, insanlara yardım etmek ve onlara biraz olsun umut verebilmektir. Çünkü ihtiyaçları olan tek şey buydu:

Yaşamının adıyla başlayan bir umut...

8

**Azizim, Güzel Atlar Güzel Şiirler Gibidirler,
Öldükten Sonra da Tersine Yarışırılar
Vesselam!***

Mihran, elindeki gazetenin üçüncü sayfasında yer alan cinayet haberini defalarca okuduğu hâlde neden bahsedildiğini bir türlü anlayamamıştı. Göğsü süratle inip kalkıyor, elleri titriyordu. Kudurmuş bir köpek misali var gücüyle dişlerini sıkıyor ve herkesten evvel kendi etini koparışıya dişlemek istiyordu. Nihayet elindeki gazeteyi bir kenara fırlatarak pencerenin önündeki iskemleye çöktü ve yıllar sonra ilk kez hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı.

“İstanbul’da Üniversite Binası Önünde Cinayet!” başlığıyla vermişlerdi haberi. “İstanbul’da üniversite önünde elli bir yaşındaki Orhan Hakkı isimli Hukuk Profesörü, yanından geçen bir aracın içerisinden sıkılan üç el kurşunla olay yerinde hayatını kaybetti. Görgü tanıklarının verdiği ifadelere göre cinayet, Hukuk Fakültesi üçüncü sı-

* Ece Ayhan, “Zambaklı Padişah”

nıf öğrencisi Metin Yılmaz tarafından işlendi. Polis şimdi olayın ardından kayıplara karışan zanlıyı arıyor.”

Mihran, bir an için hayata, insanlara, onu dünyaya getiren anne ve babasına, herkese, her şeye ağız dolusu küfürler yağdırmak istedi. Ne var ki düğüm düğümdü boğazı. Rüzgârda savrulan bir dal parçası gibi titriyor, söyleyecek tek söz dahi bulamıyor ve sadece baş döndüren bir süratle yuvarlandığını, hayatın bir noktasından başka bir noktasına doğru hızla devrildiğini hissediyor ve bu hâliyle tıpkı az sonra infilak edecek bir mayına benziyordu.

Gözleri tekrar yerdeki gazeteye iliştiğinde hıçkırıkları da kesilmişti. Yüzünün tek bir çizgisi dahi oynamadan öylece durmuş, kilimin üzerindeki gazetenin buruşturulmuş sayfalarına bakıyordu. “Metin! Ah, Metin... Ne yaptın be oğlum! Nasıl yaptın...” diye inledi. Onu en son gördüğü günü anımsamaya çalıştı. Handiyse iki hafta geçmişti üzerinden. İki hafta... Sadece iki haftada nasıl bu hâle gelmiş olabilirdi, bir türlü almıyordu aklı. İnanamıyor, inanmak istemiyordu. İçinde yetim bir boşluk vardı şimdi. Kocaman, derbeder bir boşluk... Müthiş bir çırpıntı ile atıyordu kalbi. Kusmak istiyordu.

Sadece midesindekileri değil, ruhundaki tüm yanılgıları, tanıyamamışlıkları, nedenleri, nasılları, sebep ve sonuçları söküp atmak istiyordu içinden. Yalnızlığa tutunma çabası içinde kadim bir kaleydi Orhan Hoca. Yıllar var ki çepeçevre kuşatmıştı Mihran’ın mutsuzluğunu, kimsesizliğini. Ne olursa olsun düşmesine izin vermez,

uzaktan da olsa koruyup kollardı onu. Güven duygusunun canlı bir kanıtıydı sanki. Erken yaşta yitirilen bir babanın seneler sonra uzattığı eli gibiydi. Oturup uzun uzun dertleşirlerdi. İstanbul'un kenar mahallelerinden söz ederdi Mihran'a. Hayal kapısı olmayan çocukları anlatırdı. Bazı kadınların dışarıya hiç bakılmayan pencereler ardında yaşadıklarını söylerdi. O kadınların kirpiklerine düşen acının tarifini yapmaya çalışırdı. Eve geri dönüş saatinde gelmeyip de sır olan babaların hikâyesini anlatırdı, "Bu hayatta yalnız değilsin," demek istercesine. Mutsuzluktan söz ederdi kimi zaman da, aşkın açtığı kesiklerden ve kendi yaralarına bastığı küllerden bahsederdi. Doğu'nun تنها köylerinden birinde geçen çocukluğunu kesif bir hüznle anlatırdı.

"Doğu insanı eksiktir biraz," derdi, "Işık yoktur oralarda. Köyler, evler hep gölgeliktir. Hastaneler, okullar yok denecek kadar azdır. Sanki her gün biraz daha uzar yollar, hele bir de kara kış inmişse köylülerin üzerine, hiç bitmez yollar. Bir sinema çıkışının mutluluğunu bilmez oradaki çocuklar. Bir mısır tanesinin yağda patlayıp da renginin sarıdan beyaza dönebileceğine dünyada inanmazlar. Mayınların belirsizliğini seksek oyununa benzetirler, taş yerine canlarını fırlatırlar yerdeki çizgilerin üzerine. İnsanın, insanı boş vermişliğidir doğulu çocuklar. İnsanın, insanı hiçe sayışıdır. Hem bilir misin doğulular "gelecek" kelimesini ağızlarına bile almazlar; sanki lanetli, melun bir cinmiş gibi muamele ederler ona. Geldi mi felaketiyle birlikte gelecek; yahut gelecek denen şey, onlar

için zaten hiç gelmeyecek. Kadınlar vardır bir de; hayatın arka cebinde unuttuğu geçmiş bahar çiçekleri. Avucuna alıp koklasan olmaz, bir saksıya dikip de güneşe bıraksan olmaz. Ne yapsan bir daha yeşertemezsin onları. Daha en başından ölü doğum demektir kız çocukları. Varla yok arası bir hayat yaşamaya mahkûmdurlar. Böyle bir köyde dünyaya geldim ben. Annemi insandan saymaz, babamı adam yerine koymaz, kız kardeşlerimin yüzüne bile bakmazlardı. Kayıtsız şartsız bir unutulmuşluktan bizimkisi, hiçbir şeyle yatışmayan bir yalnızlıktı, bin yıllık bir hiçlik. Sanki kendi üstümüze kapanır da öyle yaşırdık o zamanlar. O kadar hiçtik yani, o kadar yoktuk biz. Batıdan gelen biri oldu muydu yamalı ceketlerimizin önünü ilikleyip, selam dururduk. Batılı olmayı matah bir şey zannederdik. Sınırsız bir daralmayla burulurdu yüreğimiz. Onlara benzemiyoruz diye utanırdık belki de, ne bileyim. Göz gözü görmez bir sisteydik, yanlış yapma korkusuyla adım atamazdık. Yükleme olmayan öznelere gibi öylece kalakalmıştık olduğumuz yerde. Susardık. Ne kadar susarsak, o kadar insanız sanırdık. İnsanlığı, düzgün bir telaffuzla kurulan cümlelerden, yerli yerine oturmuş sözcüklerden ibaret bellemiştik. Yahut bize öyle öğretilmişti. Yattığımız döşeklerin ucunu bile bulmazdı hayallerimiz. Tek yaratıcı gücümüz yüreğimizdeki acıyla bin bir şekil verebildiğimiz gözyaşlarımızdı. Sabretmek en büyük sığınağımızdı öyle ki ektiğimiz ağaçlara en çok sabır adını verirdik, daha ilk rüzgârda devrilivermesinler diye. Böyle böyle büyüdük biz, mihrabımızdı Batı. Hukuk Fakültesi'ni kazandığımı

öğrendiğim gün babamın gözünden dökülen yaşları hiç unutamam. “Var olacaksın,” demişti bana sıkı sıkı sarılarak. “Sen artık var olacaksın oğul! Seni görecekler, sesini işitecekler. Adımı soracaklar, belki yaşımı, doğduğun yeri, memleketini. Anan baban kim diyecekler. Ne yer ne içersin, neyi seversin merak edecekler. Hep bakıp durduğumuz o uzaklar yeni evin olacak. Daraldıkça daralan dünya bundan böyle ardına dek açacak kapılarını sana. Ve hayat asıl şimdi başlayacak!”

Çok şeyi başarmıştı Orhan Hakkı. Zulmün kör kuyularına düşmeden yürümesini becerebilmiş, haksızlık filizlerinin başını cesurca kırabilmişti o. Ya şimdi... Kaderi bile ters yüz edebilen o adam nasıl olup da bir cinayete kurban gitmişti. Bayılacak gibiydi Mihran. Düşündükçe işin içinden çıkamıyor, kulakları uğulduyor, gözleri kararıyordu.

Merak ediyorum da acaba Orhan Hoca, kendi yetiştirdiği bir öğrencisi tarafından öldürüleceğini bilseydi, şimdi her şey başka türlü olur muydu? Delik deşik yüreği ve acıdan morarmış bedeniyle bir tabutun içinde uyuyor olur muydu gene? Yapacağı onca iş, yetiştireceği onca öğrenci varken, Nemrut’un putlarını bile kıskandıracak bir sükûtle çekip gitmeyi yedirebilir miydi kendine? Hey gidi Orhan Hocam! Senin ölüm haberini veren gazetenin üçüncü sayfasında, üç beş sütun boyunca ve koca koca harflerle, “Nihayet cemre toprağa düştü!” diye yazmış namussuzlar. Oysa bilmiyorlar ki bu sabah güneş bile doğmadı. Gökyüzü de öyle sonsuz, sınırsız masmavi bir

deniz falan değil. Bu sabah tüm dünya dört köşe... Hayat, kirli bir sakal suretinde... Acımdan ulumak istiyorum adeta. Avazım çıktığı kadar bağırarak istiyorum. Canım yanıyor. Yanıtı olmayan sorularda boğuluyorum. Saatler durdu sanki, her şey usul usul bir sessizlik içinde. Ne kadar eksildik bugün bir bilsen... Öyle bir yılgınlık ki bu kelimelere sığmıyor. Ama biliyorum, biliyorum ki adına kader denilen bir şey var. Kimine ölmek, kimine öldürmek, kimine yaşamak ve kimineyse yaşatmak var. Zaman zaman şeytanın da kendini temize çekebilmesi için senin gibilerin ölmesine ihtiyaç var.

Duruyorum ben şimdi. Hareketsiz, kımıltısız. Öyle bir durmak ki benimkisi, peşin sıra gelmek gibi... Çekilmiş bir yıldızın göğre küsmesi gibi. Sadece duruyorum. "Gitme!" diye haykırmak istiyorum. Gitme be Hocam! Bari sen kal! Bak, üç kulaç ötede bekliyor hayat. Bir denesen, belki dönersin geriye. Sonra her şey yeniden çıkıp gelir. Bir şeyler kopuyor sanki tam şuramda. Ne has bir hüznü varmış meğer yokluğunun. Damla damla dökülüyor gözlerimden. Gözlerim, çok acıyor hocam...

"Cinayet" sözcüğü Mihran için çok yeni bir kavramdı. Söz konusu bir intihar vakası olsaydı şayet, üzerine söyleyecek pek çok sözü olabilirdi fakat ortada bir cinayet vardı. Kendini biraz daha iyi hissettiği vakit ilk işi, saatlerdir oturduğu iskemleden kalkıp kitaplığın üçüncü rafında duran kırmızı kapaklı sözlüğü eline almak oldu. "Cinayet: Bir kimsenin başka bir kimseyi bilerek öldürmesi eyle-

midir,” diye yazıyordu sözlükte. Yapılan araştırmalarda cinayet işleyen suçluların beynindeki lobların bozulduğu ve bunun sonucunda doğru kararlar veremedikleri gözlenmişti. Bir fıkıh terimi olarak ise mala ve cana yönelik hukuka aykırı fiiller ve hacda ihram veya harem sebebiyle yapılması yasak işler bütünüydü. Anormal kişilik bozuklukları sonucu adam öldüren canilere ise *katil* adı veriliyordu. Eğer bir insan otuz günden daha uzun bir zaman diliminde ve arada bekleme dönemleri de olacak şekilde üç veya daha fazla insanı öldürürse, bu kişi *seri katil* oluyordu. Bu gibi bir durumda ağır basan psikiyatrik tanı ise psikopatiydi. Psikopatlar, empati ve suçluluk duygusundan uzak bir hâlde, benmerkezci ve itici; sosyal, ahlaki ve hukuki kabullere uymayan kişilerdi. Diğer bir deyişle “hayalperest”, “görev güdümlü”, “zevk düşkünü” ya da “güç ve kontrol odaklı” kişilerdi. Mihran anlık bir düşünme sonucu Metin’in de görev güdümlü katiller sınıfına girdiğine kesin olarak karar verdi. Çünkü bu tip insanlar kendilerini, istenmeyen ilan ettikleri kişilerin bu dünyadan temizlenmesine adanmış olan gönüllülerdi. Besbelli Metin de fena hâlde kandırılmıştı. Zira apansız geliveren bu değişimin de başka hiçbir açıklaması olamazdı. Öyle ki birkaç hafta kadar kısa bir zaman yetmişti. Katildi artık Metin, hem de en azılısından. En iğrenç, en sefil olanından... Bir maşa gibi kullanmışlardı onu. Aptallığının ve merakının kurbanı olmuştu sonunda. Hak ettiği yer darağacıydı. Onun gibilerin yaşaması, insanlığın başına gelebilecek en büyük kötülüktü.

Kırmızı kapaklı sözlüğü raftaki yerine geri koyduktan sonra yatak odasına geçip yattı Mihran. Başını yastığa koyar koymaz deliksiz, rüyasız derin bir uykuya daldı. Uyan-
dığında saat dörde geliyordu. Yanağına değen ıslaklıktan uykusunda ağlamış olduğunu fark etti. Gözyaşları yastığa akmıştı. Üzerindeki yorgana sarınıp, bir vav misali kıvrıldı. Bütün uzuvları ağrıyordu. Canı yataktan çıkmak istemedi. Gözlerini kapattı ve tekrar uykuya daldı.

Rüyasında büyükannesini gördü. Sırtında örgü yeleği ve başında sümbülteber renginde bir yemeniyle, İskenderun'daki evlerinin salonunda bir başına oturuyordu Behnane Sultan. Bütün ev halkı ona daima böyle seslenirdi; Behnane Sultan. İsmi; güzel huylu, gülümseyen kadın manasına gelen ve ismiyle birebir benzerlik gösteren bu güler yüzlü kadın aynı zamanda da pek azametli ve heybetli bir görünüşe sahipti. Bu sebepten onu gören herkes, adının yanına heybetini de ifade etmeye yarayacak bir de “Sultan” lakabı ilıştırıverirdi. Bir başına oturduğu sofa-
da, bembeyaz dişlerini boylu boyunca açığa vuran bir te-
bessümle önüne serdiği tarot kartlarına bakıyordu şimdi Behnane Sultan. Bu kartlar onun ayrılmaz bir parçası gibiydiler. Bir an olsun yanından ayırmazdı onları.

Mihran, salonun girişinde duran camlı dolabın yanına sinmiş, büyükannesini özlemle seyrediyordu. Behnane Sultan, köşedeki semaverin altını yakmış, kendine de incecik bir tütün sarmıştı. Tarot destesini yavaşça eline aldı. Evirdi, çevirdi. Sırtını sofadaki minderlere yaslar-
ken sigarasından da derin bir nefes çekip gözlerini yumdu. Elin-

deki desteyi yerde duran ipek eşarbın üzerine bir yelpaze misali serdi. Hemen sonra da destenin farklı köşelerinden dört kart çekip çıkardı ve her birini ağır hareketlerle açtı. İlk kartın üstünde, on kılıcın kuşatması ile karanlık bir gökyüzü altında yere yığılmış hâlde yalnız başına yatan bir adam resmi vardı. Adamın sırtına tam on kılıç saplanmıştı. Behnane Sultan'ın yüzündeki neşeli tebessüm hızla dağıldı ve kalın, dövmele kaşlarını sıkıntıyla çattı. Şüphesiz ki yetmiş sekiz karttan oluşan destenin en tüyler ürpertici kartıydı kılıç onlusu. Çünkü bu kart beraberinde yıkım, ölüm, felaket ve cinnet getirirdi. Kişinin kendini bir amaç uğruna feda etmesi ya da kaderin getirdiği belalara çaresizce razı gelmesi demekti. Öte yandan yerde yatan adamın sırtına saplanmış hâlde duran on kılıç, bu kişinin artık geri dönüşü olmayan bir yola girdiğinin ve o andan sonra başına gelecek olan hiçbir şeyi değiştiremeyeceğinin simgesiydi. Resmin üst kısmında gökyüzünü boylu boyunca sarmış olan kuzgunî renkli bulutlar ise söz konusu yıkımın yaşanması gereken bir durum olduğunu ve kişinin başına gelecek felaketten ders alması gerektiğini anlatırdı. Ve bütün kılıç kartlarında olduğu gibi kılıç onlusu da özünde sert, acımasız ve aldatıcı bir karakterle yaratılmıştı.

Behnane Sultan, iki dudağının arasına sıkıştırdığı sigarasını söndürüp, destenin içinden çıkan ikinci kartı eline aldı. Bu kez kartın üstünde tek bacağından T şeklindeki bir ağaca asılmış hâlde duran genç bir adam resmi vardı. Asılan adam, insanı süründüren fakat öldürme-

yen bir tarot kartıydı ve arafta kalmayı sembolize ederdi. Resimdeki adamın arkasında kavuşturduğu elleri ile başı bir üçgen şekli çizirken, bacakları ise düzgün bir haç biçimindeydi. Üçgen üzerindeki haç; kişiliğin, nefsin ve şuuraltı durumlarının asılarak alt bedendeki ihtirasların gün yüzüne çıkarılmasına işaret etmekteydi. Bir bakıma insan kişiliğinin kozmik hayat ağacına mutlak bağımlılığı olarak da yorumlanabilirdi. Bu kartta da tıpkı güneşin on iki burçtan geçerken aldığı değişik tesirler gibi, her insanın da önünde geçmesi gereken on iki spiritüel basamak olduğundan söz edilirdi. Balık burcu ile İsa'yı simgeleyen asılan adam kartı, kimi zaman dünyevi açıdan hayal kırıklığı yaratabilse de manevî yönden başka hiçbir kartın veremeyeceği kadar büyük bir huzur ve tatmin verirdi insana. Ego, nefis ve tüm dünyevi arzular bir kenara bırakıldığında kişiye ruhsal selametın yolunu açan bu kart aynı zamanda kutsal aşka giden kapının da anahtarıydı. Bu nedenle Behnane Sultan'ın yüzü, açtığı ikinci kartın ardından biraz olsun aydınlanmıştı. Oturduğu sofadan kalkıp, semaverden bir çay doldurdu. Bir tütün daha sardı. Akşam karanlığı çöküyor olacaktı ki, köşedeki lâmbanın fitilini açtı. Bu sırada Mihran, hâlâ olduğu yerde duruyor ve gözlerini bile kırpmadan büyükannesinin her hareketini dikkatle izliyordu. Geçen zamanda onu ne kadar çok özlemiş olduğunu fark etti. Acı bir tebessüm geçti yüzünden. Başını onun heybetli omuzlarına bırakıp öylece kalmak istedi. Kıvrık dudaklarının kenarına yerleşen aşikâr hüznüyle tıpkı küçük bir oğlan çocuğuna benziyordu. Bir

boşluğun içinde yuvarlanır gibi düşüyordu geçmişe. Koskocaman bir düğüm vardı boğazında. Bir türlü diline varmayan sözcükleri gerisingeri yutmaya mecbur kalıyordu. Adeta siyah beyaz bir film karesi gibi gözlerinin önüne serilivermişti çocukluğu, gençliği. Sadece büyükannesini görmek değil, içinde bulunduğu bu ev de acıyordu canını. Aklından pek çok şey geçti. Demek ki insanlar, rüyalarında da düşünmeye devam ediyorlardı. Üstelik bir de kokular vardı. İnsan rüyadayken koku alma yetisini kaybetmiyordu besbelli. Büyükannesinin teninden kolonya ile karışık bir sabun kokusu yayılıyordu. İşte en çok da bu kokuydu Mihran'ı kahreden. Burun direğinin sızım sızım sızladığını hissetti. Neden sonra duvardaki bir fotoğrafa takıldı gözleri. Büyükannesi ile büyükbabası Kunduracı Beyzavi Efendi'ye ait olan tek kareydi bu. Kendini tüm dünyayı köşe bucak gezmeye adanmış olan Fransız bir seyyah tarafından tesadüfen çekilmişti. Kimse bu fotoğrafın hangi tarihte çekildiğini tam olarak hatırlayamazdı. Fotoğraf sözcüğüne bir türlü dili dönmeyen Behnane Sultan, “Evlendiğimizin ikinci senesinde çekildiği bu resim,” derdi kesin bir tavırla. Beyzavi Efendi ise, “Olur mu hiç Sultan Hanım,” diye çıkışırdı karısına. “Emir'in doğduğu seneydi o. Fransız adam yolunu şaşırıp da kapımızı çaldıydı, sen içerideki odada Emir'i emziriyordun o sıra. Sonra oğlanı yatırıp yanımıza gelmiştin. Adam, boynundaki nal gibi makineyle resmimizi çekiverdiydi,” diyerek inat ederdi. Hâlbuki ikisi de yanılıyordu. Çünkü fotoğraf, rengârenk çiçeklerin olduğu geniş bir bahçe içinde çekil-

mişti ve Behnane Sultan'ın üzerinde oldukça şık bir tayyör vardı. Uzun, siyah saçlarını iri bir kurdele ile ensesinde sıkıca toplamış, gözlerine de koyu renk sürmeler çekmişti. Bu hâliyle, az evvel çocuk emzirmekten gelmiş bir ev hanımı imajı çizmiyordu bakanların gözünde. Ayrıca her ikisinin de yüzüne düşen orta yaş çizgilerine ve Beyzavi Efendi'nin yeni yeni büyümeye başlayan kamburuna bakılırsa, henüz evlenmiş genç bir çift olmaları da ihtimal değildi. Yazık ki fotoğrafın sırrı, onu çeken seyyahın belleğinde saklı kalmıştı.

Büyükannesi kadar olmasa da büyükbabasına da gönülden bağlıydı Mihran. Onun mesafeli tavırlarına, dirayetli bakışlarına ve derin bir kuyuyu anımsatan suskunluğuna şahit oldukça kendini daha güçlü hissedirdi. Tunç bir nehir gibiydi adeta Beyzavi Efendi. Akmayı unutmuş ama nehirliğinden de vazgeçmemişti. Koy vermemişti sularını, çekilip de dibe çökmelerine müsaade etmemişti. Ellili yaşlarına geldiğinde apansız ortaya çıkıveren kifoza hastalığı, zaman içinde diğer insanlar gibi soluk alıp vermesine engel olmaya başlamış ve adına “kambur” denilen bu illet onu kısa sürede ölüme götürmüştü. Ne var ki Behnane Sultan, kocasının kifoza yüzünden değil, gururdan öldüğünü iddia ederdi. “Taşıyamadı oğlum,” derdi hüznle.

“Sırtına binen o kamburu kendine yakıştıramadı büyükbaban. Küheylan gibi adamdı gençliğinde... Dertten, kederden kısa zamanda çöktü zavallı. Boşuna dememişler duvarı nem, insanı gam yıkar diye. O hesap işte, küt diye girdiverdi dağ gibi adam. Toprağı bol olsun, çok çekti, çok...”

Behnane Sultan yeniden sofadaki yerine kurulduğunda, Mihran da bakışlarını duvardaki fotoğraftan ayırıp büyükannesine doğru çevirmişti. Hiçbir hareketini kaçırmak istemiyordu. Çayından büyük bir yudum aldıktan sonra ince belli bardağı sedirin üzerine bırakıp, destenin içinden çekip çıkardığı üçüncü kartı eline aldı Behnane Sultan. Evirdi, çevirdi, baktı. Bu kez sırlar dünyasına yolculuk eden şair, sanatçı, mistik, deli ve dâhilerin sembolü olarak bilinen Ay kartı açılmıştı şansına. Bu kartı destedeki diğer kartlardan ayıran öyle bir özelliği vardı ki, o da kartın diğer kartların aksine karşısındakine hiçbir kehanet ya da tavsiyede bulunmamasıydı. Kartın üstünde yer alan ay resmi, gecenin huzursuzluğu ile onun ardından doğacak olan günün aydınlığını anlatırdı insana. Resmin tam ortasına yerleştirilen kurt, vahşi yaratımı ifade ederken, onun yanında duran köpek ise insanla birlikte gelen uyumu temsil ederdi. Ay kartı aynı zamanda istem dışı güçlerin, düşlerin ve değişimin kartıydı. Söz konusu ay olduğunda iyi ya da kötü her şey mümkündü. İnsan, istediği her duyguyu sonuna dek yaşayabilir, dilediği yolu seçebilir, korkuyla inine çekilebilir, aç kurtlar gibi öfkeyle uluyabilir, divaneler gibi gezebilir yahut yıldızlarla sarhoş olup da dağa taşla şiirler yazabilirdi. Tabii bu özgürlüğün bir bedeli de olmalıydı, tıpkı doğacak sonuçların belirsizliği gibi. Çünkü karanlığa gömülü olasılıkları bir hamur misali yoğurarak kaderini dilediğince şekillendirmek insanın kendi elindeydi.

Behnane Sultan, son kartını eline aldığı sırada Mih-

ran, kulaklarını sağır edecek kadar kuvvetli bir uğultuyla sarsıldı ve büyükannesinin büyük bir şaşkınlıkla baktığı dördüncü kartın üstünde yer alan resmi bile göremeden İskenderun'daki evlerinin salonundan ayrılıp İstanbul'a, yatak odasına doğru hızla sürüklendi. Behnane Sultan'ın seçtiği dördüncü kart, başının üzerinde kırmızı güllerle donanmış bir gül asması bulunan Büyücü kartıydı.

Günlerden bir gün üstat, elindeki rakı kadehini havaya doğru kaldırarak gülümsedi ve "Bir kıydan baktım dünyaya!" diye seslendi. "Ellerimde tuz, avucumda se-def... Bir mavilik, bir açıklık... Özgürlük hasreti vuruyor yüreğime. Nerede, nerede insanlık? Biliyorum, dünyayı güzellik kurtaracak ve her şey, bir insanı sevmekle başlayacak." Umutla baktım gözlerinin içine. "Sahi, öyle mi olacak dersin üstadım?" diye sordum. Önündeki rakıyı bir dikişte deviriverdi ve ağlamaklı bir sesle şöyle dedi: "Ben böyleyim işte azizim! Kederimi unutmak için sanki kedersizmiş gibi yaparım. Sen boş ver benim söylediklerimi. Ne var ne yok, hepsini bir kalemde boş ver. Yalnızlık; yalnızlık bütün dünyayı doldurmuş. Yalnızlık, güzel şey be mirim!

Mihran, yeniden gözlerini açtığı anda saat 5.40'ı gösteriyordu. Akşam karanlığı çoktan inmiş, sokaktaki lâmbaların ölü ışıkları yanmıştı. Az evvel rüyasında işittiği uğultu aynı şiddetle devam ediyordu. Bir süre gözlerini kapayıp, yorganının içinde dertop olmuş vaziyette kaldı.

Nice sonra kulaklarını tırmalayan uğultunun sokak kapısından geldiğini fark etti. Sanki birkaç kişi aynı anda sıkı bir boks maçına tutuşmuştu kapıyla. Zira böyle devam edecek olurlarsa, kapıyı nakavt etmeleri an meselesi gibi görünüyordu. Mihran, uyku sersemi yataktan kalktı ve koşar adım gidip kapıyı açtı. Gelen, polisti.

Kapıda dikilen biri uzun boylu esmerce ve diğeri kısa boylu sarışın iki polis memuru, Orhan Hakkı cinayeti ile ilgili ifadesini almak üzere kendileriyle birlikte emniyete kadar gelmesi gerektiğini söylediler. Mihran, bunun olacağını tahmin etmişti. Hem Orhan Hakkı hem de zanlı Metin Yılmaz ile yakından tanışıyordu ne de olsa. Dolayısıyla vakit kaybetmeden onu da sorguya çekecekler, özellikle de Metin ile ilgili soru yağmuruna tutacaklardı. Polis memurlarına, “Tamam, geliyorum,” dedi. “İzninizle üzerimi değiştireyim. Bir iki dakika kadar bekleyebilirsiniz değil mi?”

Diğerine göre hem boyca, hem de yaşça daha büyük olan adam, Mihran’ın uyku mahmuru gözleri ile yanağındaki yastık izine alaycı bir tebessümle baktı ve “Tamam,” diye söylendi. “Burada bekliyoruz. Yalnız biraz çabuk olun!”

Mihran, kapıyı kapattıktan sonra yatak odasına dönüp, kendisine ciddi bir hava vermeye yarayacak türden giysiler seçmeye çalıştı. Lacivert bir pantolon, gri bir gömlek ve üzerine de siyah bir ceket. Hatta bir ara kravat takmayı bile düşündüyse de hemen sonra vazgeçti. Kapıdaki memurları fazla bekletmek istemiyordu. Üzerini

giyindikten sonra koşar adım banyoya gidip yüzünü yıka-
dı, dağınık saçlarını aceleyle düzeltti. Birkaç dakika sonra
polis otosunun camından şehrin puslu suretine bakarken,
bir anda sırtından buz gibi bir ter boşandığını hissetti.
Orhan Hoca'nın artık olmayışını hatırladı yeniden. Bir
daha hiç olmayacaktı Orhan Hakkı. Bütün bunların ger-
çek olamayacak kadar korkunç olduğunu düşündü. Olsa
olsa bir kâbustan ibaretti yaşananlar. İki yanında oturan
polis memurlarına aldırış etmeksizin başını öne eğdi ve
küçük bir oğlan çocuğu gibi hıçkırıklara boğuldu. Gene
koyuvermişti kendini. Emniyete vardıklarında kendisine
yöneltilecek olan sorulara ne yanıt vereceğini düşünmeye
çalışırken aklında tek bir cümle vardı:

*“Sararmak limon gibi ve mum gibi erimek... Devril-
mek kof bir çınar gibi ansızın...”**

* Nazım Hikmet Ran

9
**Ölmek Ya Da Öldürmek,
İşte Bütün Mesele Bu!**

Saat sabahın sekizi olmuş. Neredeyse yirmi dört saattir kime ait olduğunu bile bilmediğim bu evde saklanıyorum. Herkes gitti, bir tek ben kaldım. Dünden beri tam dört paket sigara içmişim ve şimdi de beşinci paketin ilk sigarasını yakmak üzereyim. Sigara yerine kendimi tutuşturamıyorum. Tüm dünyaya sağlam bir hastır çekip buralardan çok uzaklara kaçmak istiyorum. Gerçi başka bir memleket de paklamaz ya beni şu saatten sonra. Yeni bir dünya, yeni bir zaman, yeni bir bilinç ve yeni bir zihin lâzım... Yarabbi! Ne zor, ne ürpertici şeymiş adam öldürmek. İtiraf etmeliyim ki bu cinayeti hiç de sanıldığı gibi soğukkanlılıkla falan işlemedim. Hatta korkudan donuma sıçmama ramak kalmıştı diyebilirim. Otomobilin camını aralayıp da namluyu Orhan Hoca'ya doğrulttuğum vakit bu işi yapamayacağımı düşünüp vazgeçmek istedim. Elim değil ama yüreğim titredi bir an için. Fakat Hasan ağbi direksiyonun başından, "Çabuk bitir şu işi yoksa Allahı-

ma kitabıma o kurşunları senin beynine boşaltırım,” diye haykırınca anlık bir korkuyla basıverdim tetiğe. Her şey saniyeler içinde oldu. Orhan Hoca’nın bir çınar misali yere devrilen bedenine bakarken ölmemiş olması için dualar ediyordum içimden. Hâlbuki ölmesi gerektiğine dair nasıl da inandırmıştım kendimi. Ta ki o ana dek... O an, “Hayır!” diye söylendim kendi kendime, “Hayır hocam, sakın ola ki öleyim deme!” Ne var ki her şey için çok geçti artık. Orhan Hoca oracıkta ölmüş. Şimdi onun cesedi toprağın korkutucu sessizliğine kavuşurken, ben ise burada, bu evde diri diri yanmakla meşgulüm. Bundan böyle beni gözleyen, koruyup kollayan ve günahlarımı bağışlayan bir Allahım da olmayacak yanımda. Ne peygamberim var artık, ne de kitabım. Hiçbir din kabul buyurmaz beni. Bu günahın affı yok, biliyorum. “Kim bir mümini kasten öldürürse onun cezası, içinde ebedi olarak kalacağı bir cehennemdir.” diye yazar kitapta. “Allah ki ona gazap ve lanet etmiş, onun için büyük bir azap hazırlamıştır.”

Neredeyse yirmi dört saattir, ayette sözü edilen o cehennemin yedi kat dibinde bir yerdeyim ben. Bu lâzâ, bu saîr, bu hâviye ağır ağır öldürüyor beni. Kendimi bir cehennem zebanisi gibi hissediyorum, dört bir yanı ateş. Ellerimde taze, toprak toprak kan kokusu var. Vatan millet davasına kahraman olacağım diye acı içinde damla damla geberen bir katil olup çıktım sonunda. Oysa biliyor musunuz, ben daha yirmi iki yaşındayım.

Beşinci paketin dördüncü sigarasını içiyorum şimdi.

Bir yandan nasıl olup da bu tuzağa düştüğümü düşünürken, diğer yandan da köyümüzdeki vişne bahçelerini hayal etmeye çalışıyorum. Mis gibi vişne kokuları çalınıyor burnuma. Annemi görüyorum sonra, ayakları gene çıplak, elleri vişne lekelerine bulanmış, gülümsüyor. Eteğine doldurduğu vişnelerden bir avuç uzatıyor bana, “Ye Metinim, ye benim kara oğlum!” diye sesleniyor. “Bak nasıl da kan kırmızı vişneler, iri iri, tazecikler.” Yiyorum. Kusana kadar vişne yiyorum hayalimde. Elim boğazıma gidiyor, boğulacak gibi oluyorum ama sonra geçiyor. Boğulmuyorum, kusmuyorum da. Vişnelerin kırmızısından tiksiniyorum sadece. Pencerenin önüne gidip, aşağı mahalleden gelip geçen insanlara bakıyorum. Hepsinin yüzünde tuhaf, sebebi anlaşılmaz bir huzur var sanki. Belki de hayatlarında hiç cinayet işlememiş olmanın verdiği bir huzur bu. Çünkü herhangi bir nedenden dolayı ellerini kana bulamış olsalardı şayet, o zaman yüzleri de tıpkı benim yüzüme benzerdi. Derileri yanar, gözleri kanar ve dudaklarında çıban boyutunda uçuklar biterdi.

Saat sabahın on buçuğu olmuş. Hâlâ kimseden ses yok. Hâlbuki Hasan Ağbi ile Yusuf, kapıdan çıkmadan evvel birkaç saat içinde geri döneceklerini söylemişlerdi. Tam on bir saat oldu ama geri gelmediler. Kim bilir belki de çoktan yakalanmışlardır ve polis az sonra gelip beni de alacak, işlediğim bu iğrenç cinayetin hesabını sormadan önce bir güzel pataklayacaktır. Orhan Hoca’yı öldürdüğüm tabancanın nerede olduğunu da sorarlar herhalde. Bilmiyorum ki. Vallahi de billahi de bilmiyorum.

Yusuf'un arabasında kalmış olabilir. Şimdiye mutlaka yok etmiş olacaklar o silahı. Varsın polis istediği kadar arasın üstümü, hiçbir şey bulamaz. İçinde on altı tane sigara kalmış olan paketim, iki kutu kibrit, bir tane tarak, üzeri yeşil çizgili bir mendil. Sadece bunlar var yanımda.

Zaman geçmek bilmiyor, çok sıkıldım burada. Sanki duvarlar üstüme üstüme geliyor. Bir an evvel dışarı çıkmam lazım, ama nasıl? Bu evden dışarı adımımı atmayacağıma dair yeminler ettim. Hasan Ağbi, allahına kitabına bu sefer çeker vurur beni vallahi. Hiç acımaz. Acıma duygusu yoktur onda. Zaten olsaydı beni bu hâle getirmezdi. Orhan Hoca'dan bir vatan haini gibi söz edip de beni bir din militanına dönüştürmeye çalışmazdı. Lâkin akıllı adammış, amacına ulaştı. Hem de kolayca, hiç zorlanmadan.

Bir katilim artık ben. Gözü kara bir katil. Geri dönüşü olmayan yollara sapacak kadar kör bir katil. Acıya mıhlanmış bir katil. Peşim sıra faşist düşlerin kırbağı, kavimsiz bir katilim şimdi ben. Ne memleketim var, ne de toprağım. Yangınların ortasında üşümeye mahkûm bıraktıldım. Ölümçül bir tozum şehrin yüreğinde. Kurtuluşum olmadığını biliyorum. Kesin asacaklar beni. Boy boy sallandıracaklar gazetelerde.

Koşarak iniyorum merdivenleri, şu andan sonra kimse umurumda değil. Yanımdan geçip giden insanların yüzlerine bakmadan doğruca yürüyorum. Siyah ve beyaza boyalı iner kalkanları görüyorum uzakta. Evet, bir tren yolu bu... Hızlı adımlarla ilerliyorum. Soğuk taşların üzerine uzanıyorum ve başımı kaldırıp göğe doğru bakıyorum.

Bahar gelmiş, havada mis gibi çiçek kokuları. Gökyüzü, berrak masmavi bir deniz sanki... Tepemde pırıl pırıl bir güneş... “Hayat, ne güzel şey” diye düşünüyorum, “Hayat, güzel şey vesselam!”

Tren geliyor!

Tren, beni de alıp buradan çok uzaklara, bambaşka bir hayata ve zamana doğru götürüyor.

10

Ey Büyücü!

Sana Hiçbir Efsanenin Hikmeti Gizli Değildir

Esma balkona çıktığında Ay, Boğaz'ın üzerine doğru eğilmiş ve gece, tatlı bir tebessüme bürünmüştü. Sokaklar sessizleşmiş, Draman Yokuşu sakinleri evlerine çekilmişti. Az sonra Şuara da kardeşinin peşi sıra balkona geldi. Bir tabure çekip Esma'nın yanına oturdu. İki kardeşin de dudaklarının kaytanında hafif bir tebessüm belirdi. Koca bir yaz geçmiş, hazan yağmurları çoktan başlamıştı. İstanbul'un puslu silüetine bakarken her ikisinin de aklından geçen şey aynıydı. Bu masal şehrinde rahmete, merhamete dair en ufak bir umutları kalmamıştı artık. Şehrin orta yerinde yaşamalarına rağmen yine de uzaktılar ona. Öyle bir uzaklıktı ki bu, asla kapanmayacak gibi görünüyordu aradaki mesafe. Şehirle hiç yüz yüze gelmemişlerdi sanki. Hafıza mazisinin kalabalığından olacak, eteklerine sığan Çingeneleri hepten unutuvermişti İstanbul. Denizin tuzlu kokusu, boğazdan geçen gemilerin sesi, rüzgârın uğultusu... Hiçbiri ulaşmıyordu Balathılara.

Sokakları gibi hayatları da daima yokuş aşağı iniyordu. Hep dik, hep kıvrımlı ve eğri büğrüydü yollar. Köşe başlarından yabanî otlar fışkırırdı. Şuara ile Esma, şehrin unutkanlığını birbirlerinin yüzünden izliyorlardı adeta. İki kardeş birbirinin aksi, aynası gibi olmuşlardı zaman içinde. Kendilerine ne olduğunu da birbirlerinin yüzünde görüp anlıyorlardı. Pek çok şeyi fikretmekten vazgeçmişlerdi artık. Tek gayeleri hayatta kalmaktı. Kendilerini emanet edebilecekleri hayalleri hiç olmamıştı zaten. Uzaktan, iyice uzaktan bakar olmuşlardı dünyaya. Kimi zaman Şuara, şu hayatta kaç acıyla daha imtihan edileceklerini düşünür, aklına varan ihtimallerin hesabını tutmaya çalışırdı. Aynı sükûnetle yürüyüp gidebilecekler miydi acaba? Ne kadar daha dayanabilirlerdi? Başlarına gelecek acıları kendi elleriyle seçmeleri mümkün olabilir miydi? Ya da bütün bunlardan uzaklaşabilmek için bir kaçış planı yap-salar, sahi kaderden kaçılabilir miydi?

Sadece ten renkleri değil, yalnızlıkları da koyu oluyordu Çingenelerin. Tüm insanlık için tıkr tıkr işleyen zaman onlara gelince durup kalıyordu. Her dakikayı, her saniyeyi didik didik ediyor ve inadına durup beklemeye devam ediyordu. Kırılmıştı bir kere zemberekleri, artık ne yapsalar boştu. Yok etmeye yetmiyordu hiçbir şey zamanda açılan ön yargıları. Kendilerine biçilen bu ezeli yalnızlığın ötesine geçemeyeceklerini gayet iyi biliyorlardı. Bu yüzden ölü midyeler gibi topluca vurmuşlardı Haliç'in kıyısına. İtildikleri coğrafyalardan sel olup akmış ve kafileler hâlinde gelip bu yosunlu semte yerleşmişlerdi. İnsanın

insana ettiğinin en gerçek kanıtıydı onlar. Çünkü Şuara'ya göre Tanrı, kendi yarattığını lanetlemezdi. İnsanı insana düşüren yine insanoğlunun ta kendisiydi. Fakat zaman zaman da şeytanın kendi günahlarını temize çekmek için kullandığı âdemoğullarının, kurban olarak neden Çingeneleri seçtiğini de düşünmüyor değildi. Bunun bir imtihan olduğunu biliyordu bilmesine ama gene de neden bu denli acı bir biçimde sınanmak zorunda olduklarını anlayamıyordu. Belki de Tanrı, onları tüm kullarından daha çok seviyor olmalıydı. Onlara tekâmülsüz bir son biçtiğinden olacak bütün acıları aynı anda vermeyi seçmişti, zira bütün Çingenelerin berzahı bu âlemde ibaretti. Ne var ki sevgisinin bedelini pek ağır ödetiyordu Tanrı.

İşte bu gece de, önünde uzanan şehrin puslu karanlığına dalıp giderken tüm bunların bir imtihan olduğuna bir kere daha iman etmişti Şuara. Elbet geçip gidecekti hepsi. Hem ne diyordu Şirazlı Sadi: Kesme nevanı, içine salsalar da keder. Kırılrsa da gönül meddü-cezir ile, gün gelir hepsi geçer, hepsi geçer.

Başını çevirip, kardeşinin yüzüne muzip bir gülümsemeyle baktı. “Farz edelim ki şu an elinde sihirli bir lâmba var,” diye söylendi. “Ve içinde de senin dileğini yerine getirmeyi bekleyen bir cin. Fakat masaldaki gibi üç dilek hakkın yok. Sadece tek bir şey dileyebilirsin. Ne dilerdin söyle bakalım!”

Bir an durup düşündü Esmâ. Gecenin buğusunu içine çekti. Uzaklardan görünen denizin karanlığına baktı. Sanki koca şehir küçülüp, boğazın tam üzerinde toplan-

mişti. Dilinin ucunda duruyordu sözcükler. Dudaklarında buruk, hüznü bir tebessüm belirdi. Büyük, büsbüyük bir dilek tarlasının içine doğru ağır ağır süzüldüğünü hissetmişti. Bir an tereddüt ettikten sonra Şuara'nın gözlerinin içine baktı ve dilinin ucunda bekleyen bütün sözcükleri hızla dışarı doğru bırakıverdi.

“Yaz, çok çabuk bitti,” dedi. “Sevmiyorum hazan mevsimini ben. O yüzden sonbahar göz açıp kapayıncaya kadar geçip gitsin isterdim.”

Gülümsedi Şuara. Kardeşinin verdiği cevabın ardından gizlenen gerçeği apaçık biliyordu. Yaz dediği, onların çocukluğuydu. Hazan ise erkenden bitivermiş bir çocukluğun ertesinde gelen yalnızlık günleriydi. Hâlâ devam ediyordu sonbahar.

“Ya sen?” diye sordu Esmâ ablasına. “Sen ne dilerdin?”

“Galiba ben de aynısını dilerdim,” diye yanıt verdi Şuara. “Sonbaharın bir an önce geçip gitmesini temenni eder ve mümkünse hayatım boyunca dört mevsim yaz olan bir ülkede yaşamak isterdim, tabii dünya üzerinde öyle bir yer varsa eğer.”

İki kardeş dokunaklı bir sesle bırakıvermişlerdi dillerinin ucundaki dilekleri. Genlerine bulaşan kâhin becerisiyle baktılar birbirlerinin yüzüne. Başı sonu belirsiz bir sonbahar vardı onları bekleyen. Geleceğin tekinsiz bir yer olduğunu biliyor, hayallere sığınmak yerine hakikatin gizli inine sinerek yaşamayı tercih ediyorlardı. Her şey ol-

ması gerektiği gibiydi belki. Zaman olması gerektiği gibi işliyordu. Damı çökmek üzere olan bu metruk evin gölgesinde nasıl olması gerekiyorsa öyle yaşıyorlardı. Gece yarısına değin balkonda oturmaya devam ettiler. Yılankavi sokaklarında şuur kaybına uğramış yüzyıllık sır kabilelerinin kol gezdiği Balat semtini sessizce seyrettiler.

Seneler evvel bir kitap okumuştı Esmâ. Okullu bir kız olamamanın verdiği eziklikle kendi kendine okuma yazma öğrenmiş ve heceleri birbirine ekleyerek sözcükler oluşturmayı, sözcükleri sözcüklere iliştirerek cümleler kurmayı başarmıştı. Yazı diline sahip olma hakkı bulunmayan tek milleti Çingeneler. Kimi zaman kendi aralarında Çiganca sözcükler ile konuştukları olurdu. Fakat kurdukları cümleler asla yazı diline aktarılamazdı. Onların başlıca lanetiydi yazısızlık. Bu eksikliklerini kapatmak içinse hikâyelere sığınmış, Çingenelere özgü geniş bir mitoloji dünyası yaratmışlardı. Esmâ'nın eline geçen o kitap ise, Yugoslavyalı bir Çingene tarafından kaleme alınmış mitolojik bir eserdir. Her şey vardı içinde. Tanrılar, cinler, melekler, periler, iri gözlü çekirgeler, sihirli böcekler, üç gözlü devler, cadılar, büyüler, ruhlar, lanetli ağaçlar, açılmayı bekleyen gizli kilitler, tabii bir de mitoloji âlemlerinin ecesi kabul ettikleri kadın büyücüler, diğger adıyla yedinci kadınlar.

Kitaba göre Transilvanya'daki Çingeneler tarafından Covali ya da Lace Romni yani iyi kadın olarak bilinen bu büyücüler doğaüstü bir soyun devamıydılar. İçlerinden

bazıları sahip oldukları güçleri miras yoluyla devralıyor, bazıları ise annelerinin peş peşe yedi kız çocuğu dünyaya getirmesi sonucunda sıradan ölümlülerin asla erişemeyeceği bir vakf-ı esrara kavuşuyorlardı. Züleyha da Esmâ'dan evvel altı kız evlât getirmişti dünyaya. Bunlardan üçü ölü doğmuş ve ikisi de dünyaya geldikleri günün ertesinde ölüvermişlerdi. Netice geriye yalnızca Şuara ile Esmâ kalmış ve Esmâ, kendinden evvel doğup da hızla ölüme giden ablaları sayesinde bir Covali kızı olarak açmıştı gözlerini dünyaya. Büyüye lanetli bir hayattı onunkisi. Zamanın bilmem kaçınıcı Lace Romni'si olarak sözüm ona ruh göçünü gerçekleştireceği güne dek insanlara şifa ve iyilik dağıtmakla yükümlüydü. Yugoslav bir Çingene'nin kaleminde çıkma bu kitapta kelimesi kelimesine böyle yazıyordu. Esmâ, başkası tarafından yazılmış bir yazıyı yaşamaya mahkûm bırakılmıştı sanki. Hakkında ne yazılmışsa onu yaşayacaktı. Bu cümlelerin devamında ise şöyle bir şekil çizilmişti:

Adına Majikal Daire denilen bu şey, güçlü ve tılsımlı bir çemberi sembolize etmenin yanı sıra yeryüzünde var olan tüm enerjileri birbiri içine geçmiş bir biçimde yansıtıyordu. Bu tür güçlü dairelerin kullanım nedeni ise gayp âlemine ait varlıkları yeryüzüne davet etmektir. Çemberin içine üç tane isim yazılmıştı. Bunlar Tanrı'nın İbranice sıfatlarıydı. Adonai, Elahim ve Tetragrammaton. Esmâ, ömründe ilk kez duyduğu bu isimlere şaşkınlıkla bakmıştı. Kitabın yazarına göre bu tür majikal daireler, büyücü kadınların en büyük yardımcısıydı. Sırf merakından kendi de kitaptaki şekle benzer bir çember çizmiş ve içine de üç tane isim yazmıştı. Bunlar Allah'ın Arapça sıfatlarıydı. Kelâm, Tekvin ve Hayat...

Kelâm, Tanrı'nın hiçbir harfe ve sese muhtaç olmadan konuşabilmesiydi. Ezeli ve ebedi bir sıfattı bu. Tanrı'nın peygamberlerine bildirdiği vahiyler, onlara verdiği ilahi kitaplar ve cümle mahlûkatına gönderdiği bütün ilhamlar, onun Kelâm sıfatının bir tecellisiydi. Tekvin ise icat ve yaratma anlamına geliyordu. Tekvin-i Mâdum olan bir şeyi yokluktan çıkarmak ve vücuda getirmek demektir. Öte yandan zatî ve sübûtî sıfatlar grubuna dâhil olan Hayat, Tanrı'nın mahlûkatta görülen ve maddenin ruh ile birleşmesinden doğan geçici ve maddi bir hayata sahip olmayışının bir temsiliydi. Tanrı, bütün hayatların kaynağı olan hakiki yaşama sahipti. Hayat sıfatının zıttı ise memâtı, yani ölü olmak.

Esmâ, bu üç sıfatı çemberin içine özenli bir el yazısıyla yazmış ve hayatında ilk defa çizdiği bu resme gururla

karışık bir tebessümle bakmıştı. Kitaptaki daireye de oldukça benzetmişti doğrusu. En eski büyücü efsanelerinin yer aldığı sayfaları hızla çevirmiş ve bu majikal çemberi canlandırmanın ipuçlarını veren bir metin bulmayı ümit etmişti. Ne var ki hepsi bu kadardı. Yugoslav yazar daha fazlasını yazmadığı gibi tılsım çemberi konusunu da verdiği bu kısa bilgilerin devrisinde kesinkes bir tavırla kapayvermişti. Böylelikle Esmâ, elindeki kâğıdın üzerinde duran bu çember içre kareyi nasıl kullanacağını da hiçbir zaman öğrenememiş ve onu beceriyle çizilmiş bir resim olarak haki renkli bir kutunun içinde ara sıra çıkarıp bakmak üzere saklamayı seçmişti. Fakat sayfaların arasında adeta silik bir tayf misali gözden kaçırdığı önemli bir nokta vardı. Yugoslav yazar, majikal dairenin hemen iki sayfa ilerisinde şöyle bir cümle zikretmişti:

“Ey büyücü! Sana hiçbir efsanenin hikmeti gizli değildir. Ne ki bir büyücü kadın, büyü yapmak için yola bir ayna ile tarak bırakır ve yüreğindeki efsunla o yolu bağlar. O vakit felek, ayna ile tarağı bulur ve birinden dağ, ötekinden koca bir orman hâsıl olur.”

Şayet Esmâ, Yugoslav yazarın Doğulu bir söz sarrafı olan Nizameddin İlyas Bin Yusuf’tan alıntıladığı bu cümleleri okumuş olsaydı, belki de majikal dairenin bütün sırlarına da vakıf olabilecekti. Çünkü bu cümlelerle anlatılmak istenen bir büyücü kadının herhangi bir daire yahut benzeri bir şekle ihtiyaç duymadan da gayp âlemine dala-bileceği ve dahası yüreğindeki efsunla feleğin dönüşünü bile durdurabileceğiydi. Zira ihtiyacı olan tüm enerjiler

kendi dimağının berraklığında saklıydı. Hâlbuki Esmâ, farkında olmadan bizzat kendi ruhunu koymuştu çemberin içine. Korkuları, telaşları, mutsuzlukları, sevinçleri hepsini ama hepsini bilmeden hapsetmişti bu belli belirsiz çizgilerin arasına. Haki renkli kutuda sakladığı küçük kâğıt parçasının üzerine de kendi belleğindeki yansımaları işlemişti.

Şimdi gecenin güne döndüğü bu saatlerde, sırtını balkon demirlerine yaslamış vaziyette Yugoslav Çingene'nin kitabında sözü edilen mitolojik efsaneleri düşünüyor, ufunetle dolan ruhunu yeniden aydınlığa çıkarmanın bir yolunu arıyordu. Soğuktan ayakları uyuşmuştu. Gitgide şiddetlenen rüzgârın sesi Esmâ'nın iç sesini boğuyor, maruz kaldığı keskin soğuk onu bütünüyle canlandırıyordu. Bir süre öylece durup uzaktan gelen dalgaların sesine dikkat kesildi. Tepesinde ay, ardında rüzgâr; sallandıkça sallanıyordu deniz. Şehrin tenhalığı ürperti vericiydi.

Şuara da ansızın bastırıveren soğüğün ve rüzgârın etkisiyle titredi. Eprimiş hırkasının yakasını ilikleyip, kollarını çekiştirdi. Rüzgârın şiddetiyle hallaç pamuğuna dönen çöplerin kesif kokusu bütün mahalleyi sarmıştı. Sokak kedileri pembe burunlarını çöp yığınlarının arasına daldırmış, birbirlerine aldırış etmeksizin etrafa saçılan yiyecek artıklarını afiyetle mideye indiriyorlardı. Eğri kuyruklu Topaç ise tüm kedilerden ayrı bir köşeye çekilmiş, bir sfenks edasında zarafetle oturduğu duvar dibinde yarı aralık gözlerle çevresini süzüyordu. Aynı anda Draman Yokuşu'nda hafif bir melodi işitildi. Az ötede, el örgüsü

perdeleri kuvvetle havalanmış bir pencerenin tam dibinde kemanını omzuna yaslamış ihtiyar bir çalgıcı, yaklaşan fırtınanın karanlığını bastırmak istercesine neşeli ve aydınlık bir şarkı çalıyordu.

“Hadi artık içeri geçelim Esmâ!” diye söylendi Şuara. “Fırtına yaklaşıyor. Böyle giderse üşütüp hasta olacağız.”

Esmâ, itiraz etmeden ayağa kalktı ve iki kardeş beraber içeri geçtiler. Pencereleeri sıkı sıkıya kapatıp, pervazların eşiklerini eskimiş tülbent parçaları ile örttüler. Gök yüzünü saran gri renkli bulutlara bakılacak olursa, fırtınanın devamında yağmur gelecekti. Her yağışta pencere ya da kapı altlarından bir şekilde sızmayı başaran yağmur suları zaten nemden ve rutubetten geçilmeyen evlerin dış duvarları gibi iç duvarlarını da gitgide karartmıştı.

“Çay demliyorum!” diye seslendi Şuara, mutfığa doğru giderken. “İçeriz değil mi?”

“İçeriz,” diye yanıt verdi Esmâ. “İyi akıl ettin. Suyuna kekik ile karanfil de koy. İçimiz iyice ısınsın.”

Çayın insan ruhu üzerindeki iyileştirici etkisini defalarca işitmişti teyzesinin ağzından. Efsaneye göre Çin’in ilk imparatorlarından Shen Yung, çay bitkisinin suya düşmesine tesadüfen şahit olmuş ve çay yapraklarının suyun yüzeyinde bıraktığı etkiye kapılarak gördüğü bu manzarayı biteviye tekrarlamaya koyulmuştu. Okuma yazma bile bilmeyen teyzesinin bu kadar çok şeyi nereden ve ne şekilde öğrendiğini daima merak ederdi Esmâ. Her konu üzerine söyleyecek bir sözü mutlaka vardı Perihan’ın. Adeta gitgide yükselen ilahi bir ışık halesi gibi parıldar-

dı anlattıklarıyla. İnsaniyeti, iyiliği, vicdanı ve merhameti ile olduğu kadar, muhabbetiyle de kendine hayran bırakırdı etrafındakileri. Kuytulara kaçmış gözleri ve yarı dökülmüş saçlarıyla bilge bir Tanrıça'yı andırırdı. Kaynayan çay suyunun içine konulan bir tutam kekik ile karanfil otunun ise bünyeyi kuvvetlendirip, her türlü mikrobu uzaklaştırdığını da yine Perihan'ın engin tecrübelerinden öğrenmişlerdi.

Küçük bir kızken, bazı günler teyzemi bir yabancı gibi karşıma alıp konuşmak ve ona başka bir insanın gözünden bakmak isterdim. Her gün biraz daha şaşırtırdı beni. Sabah ayazında başka, akşam serinliğinde başkaydı o. Pek çok insanın öğrenmek için kılı kırk yararak uğruna senelerini harcadığı bütün o bilgiler, onun zihnine ezelden yüklenmiş gibiydi. Kederli gölgesinin altında bilge bir ağaç gibi yükselirdi. İçinden geçen masalların, efsanelerin sayısını bilmek imkânsızdı. Sanki her gün bir yenisini daha ekliyordu belleğine. Hâlbuki okuma yazma bile bilmezdi. Birinin onun kulağına hiç durmadan hikâyeler fısıldadığını düşünürdüm bazen. Kimdi o biri? İlahi bir varlık mı, yoksa acuze bir cin mi? Her kimse iyi biri olmalıydı. Besbelli teyzemle aralarında kimsenin anlayamayacağı türden bir gönül bağı vardı. Bu efsaneperdaz varlık teyzemi seviyor ve ona her gün yeni bir şey daha öğretmek istiyordu. Anlattığı her hikâyenin sonunda coşkun bir sevecenlikle sarılırdım ona. Yıllar sonra bir sabah vakti nemli ya-

tağında ölüsünü bulduğumuzda, teyzemin çok şey bilmekten öldüğünü düşünmüştüm. Ona sarıldığımda buz kesmiş bedeninden içime sızan soğukluğu hâlâ unutamam. Vücudunun bunca bilgiyi kaldıramadığına ve damarlarının tek tek çatlayarak çürüdüğüne inanmıştım. Sırlarla dolu bir kadındı teyzem. Çayın insan ruhunu iyileştirdiğini de bize o öğretmişti. ‘Her şeyin tükendiğini düşündüğünüz anlarda mutlaka bir çay demleyin!’ diye söylenirdi. “Çay, yeniden başlamanın anahtarıdır.” Kendisi de daima öyle yapmıştı.

Şuara, elinde geceye yaraşır bir çay tepsisiyle odaya döndüğünde, Esma da avucuna aldığı fesi renkli fal kesesini evirip çevirmekle meşguldü. Uzun bir duraklamadan sonra elindeki keseyi işaret eden bakışlarla, “Ne dersin?” diye sordu ablasına. “Bir fal açalım mı?”

Merak, yağmuruyla buluşmuş bir gül gibi açılıp katmerlendi Şuara’nın kalbinde. Onun nezdinde bakla falı asla geri çevrilemeyecek bir eğlenceydi. Baklaların, kardeşinin kulağına fısıldadıkları hikâyelerinde uzun soluklu yolculuklara çıkar, geçmişin kumullu mecralarına daldıkça kendi kederinden uzaklaşıp rahatlardı. Elindeki çay tepsisini yere bırakıp, kardeşinin yanına ilişti. “Hadi!” diye seslendi heyecanla, “Bakalım bu sefer kim çıkacak şansımıza.”

Esma, avucuna aldığı bakla tanelerini yere doğru fırlatırken bilge bir büyücü gibi dudaklarını hafifçe araladı ve pürüzsüz sesiyle kısa, uyaklı bir dua mırıldandı.

İçinden bir önceki falda rastlaştığı Madam Paparuşka'yı geçirdi. Tuhaf bir şekilde sevmiştii o kelebek vücutlu kadını. Sıkıca yumduğu gözlerinin ardında onun bir Romen Gelinciğı'nin cismine hapsolmuş olan ruhunu canlandırmaya çalıştı. Çünkü ruhların da bir görünüşü vardı. İnsanın kimyası, ruhunun suretinde renklenip, vücuda gelirdi. Yerin üzerinde debelenen bakla tanesinin sessizliğı yırtan ani çınlamasını duyduğu sırada umutlandı ve "Madam!" diye söylendi. "Sen misin?"

"Hayır!" diye yanıt verdi baklanın içindeki ruh. "Ben o değilim." Kırçillı, kısık bir sestii bu. Odanın içini buram buram sabun ve yağ kokusu sarmıştı.

Şuara bile alabilmişti kokuyu. Kaşlarını çatıp burun deliklerini tıkadı. Kendi kendine, "Ne kokuyor böyle!" diye söylendi.

Apansız, bir kadın beliriverdi Esmâ'nın gözleri önünde. Elleri çatlak, yüzü şişkin ve derisi hayli yağlı bir kadındı bu. Uzun, karışık kaşları ile mavi gözleri arasındaa kalan kirpikleri yok olmuş gibiydi. Koyu bir ten rengi vardı. Etekleri kat kat dökülen, kirden kapkara olmuş jarse bir elbise ile çiğ sarı çoraplar giymişti. Düzgün dişlerinin üst kısmı tümüyle altın kaplamaydı ve gülümsediği vakit insanın gözünü kamaştıracak denli lahuti bir ışıltıya sahipti.

"Kimsin sen?" diye sordu Esmâ, kırçillı sesin sahibine.

"Benim adım Esmâ," diye yanıt verdi kadın. "Lonca Çingeneleri ağası olan Topuklu İspir'in kızı Çakır Esmâ'yım ben."

Ne ki Esmâ, 19. yüzyılın ilk demlerinde yaşamış ve gelmiş geçmiş en iyi “muhabbet tellâli” olduğu söylenen Çakır Esmâ’yı ilk görüşte tanıyamamıştı.

11

**Balatlı Bir Güzel,
Muhabbet Tellâlı Çakır Esma**

İtalyan bir seyyah olan Edmondo de Amicis, günün birinde şöyle demiş:

“İstanbul halkını görmek için, Galata’nın başından Haliç’in karşı sahiline uzanan, büyük Valide Sultan Camii’nin karşısındaki ve çeyrek mil uzunluğundaki dubaların üzerine oturtulmuş köprüye gitmek yeterlidir.”

İstanbul’dan çok, çok uzaklarda, ta Sardinya Krallığı’nda dünyaya gelen bir adamın, İstanbul halkını bu denli yakından tanıyor olması bir tesadüften ibaret olamaz. Öyle ki Edmondo’nun sözünü ettiği köprüde durup da etrafına şöyle bir bakacak olan her milletten ve her tiybetten insan, en nihayetinde aynı şeyi hissedecek ve kendi kendine şöyle diyecektir:

“Bu şehir, yedisinden yetmişine tam bir Asyalı...”

Evet, burada yer alan her iki sahil de Avrupa kıtası üzerindedir lâkin İstanbul’da Avrupalı olan sadece topraktır. Çünkü bu şehirde yaşayan yabancıların bile Asyalı

bir hâli vardır. Köprünün üzerinde durunca, bir saat içinde bütün İstanbul'un geçit yaptığını görebilir insan. Bu, güneşin doğuşundan batışına kadar durmadan dinlenmeden karşılaşp karışan, bitmez tükenmez bir insan akıntısıdır. Öyle ki meşhur Hindistan çarşıları, Nijni-Novgorod panayırıları, Pekin bayramları bile bunun yanında koca bir hiç kalır.

Bir şey görebilmek için köprünün küçük bir köşesini seçmeli ve hep oraya bakmalıdır. Çünkü aynı anda başka başka noktalara bakıyor olmak gözün iyi görmesine engel olur ve zihni bulandırır. Kalabalık, her grubu bir halkı temsil eden, bin renkli kocaman dalgalar hâlinde gelip geçer. Buradaki insan akınına bakarken pek fazla şey düşünmemek gerekir zira yirmi adımlık bir yerde ve on dakikalık bir zamanda orada görülen efsanevi kargaşalık üzerine bir fikir edinmek düşünülecek şey değildir. Koskoca yüklerin altında iki büklüm olmuş, koşarak geçen bir sürü Türk hamalın arkasında, etrafa kaçamak bakışlar fırlatan bir Ermeni kadınının bindiği sedef ve fildişi kakmalı bir tahtirevan ilerler; yanda, beyaz burnuslu bir Bedevi ile ipek sarıklı ve mavi kaftanlı ihtiyar bir Türk'ün yanı sıra, peşinde işlemeli bir ceket giymiş tercümanıyla genç bir Rum, atının üstünde geçer ve önünden sırma şeritli bir vardacının koştuğu Avrupalı bir sefirin arabasına yol vermek için mahrutî koca külahlı, devetüyü hırkalı bir derviş kenara çekilir.

Bütün bunları gözle göremezsiniz belki ama hissedebilirsiniz. Daha geriye dönmeden kendinizi kocaman ast-

rakan kalpaklı bir sürü İranlının ortasında buluverirsiniz. Bunların arkasından da iki yanı yırtmaçlı harar gibi sarı bir cübbe giymiş bir Yahudi, Beyoğlu hastanelerinden birinin rahibesi, kucağında maymunuyla fakir bir Afrikalı ve falcı kılıklı bir lâfazan çıkagelir. Ashında her zaman olan bir şeydir bu ancak İstanbul'a yeni gelen birine çok acayip görüneceği kesindir. Birbirinden bu denli farklı olan bu insanlar burun buruna geldikleri hâlde birbirlerine bir an bile durup bakmadan geçip giderler. Yüzlerce insandan bir tekinin bile tebessüm ettiği görülmez. Beyaz etekli, kuşağı piştovlu bir Arnavut, koyun postuna sarınmış bir Türk'ün yanından telaşla yürür. Bazen de kırmızı şapkalı, siyah örgülü bir Rum, haki renkli faldettasını başından geçirmiş bir Maltalı, eski Yahuda kıyafetinde bir Musevi, alacalı bulacalı bir Kahire şalına sarınmış bir zenci, hayalet gibi baştan aşağı kapkara giyinmiş bir Trabzonlu Ermeni kadın, sanki ortaya karşılıklı olarak birbirlerini göstermek üzere bilhassa yerleştirilmiş gibi birbirlerinin arkasından öylece ilerlerler. Eğer gözünüzü köprünün döşemelerine dikip de sadece ayaklara bakacak olursanız Âdem Baba ayağından, Paris'in son moda potinlerine kadar yeryüzünde mevcut olan bütün pabuçların buradan geçtiğini görürsünüz. Türklerin sarı, Ermenilerin kırmızı, Rumların mavi, Musevilerin siyah pabuçları ve biz Çingenelelerin ise pabuçsuz, çıplak ayakları vardır.

Erkek çocukları gibi yeşil şalvarlar, pembe veya sarı cepkenler giymiş güzel küçük Türk kızları, kınalı ufak elleriyle insanları yaran bir kedi çevikliğinde koşup sıçarlar.

Yaldızlı sandıklarıyla kundura boyacıları, arkalıksız tahta iskemleleri ve leğenleriyle seyyar berberler, pirinç taşlı meşin ceketli sucular, çiçekli kayık tabaklı, sakız havlulu, nakışlı tepsili, suibrikli, fenerli dondurmacılar, bıçaklı sırtlı ciğerciler, Türkçe ve Rumca bağırarak kalabalığın içinde oraya buraya seğırtip dururlar. Adım başında pırıl pırıl bir üniforma görülür; fesli, kızıl pantolonlu, göğsü nişanlarla kaplı zabitler, paşa zannedilebilecek seyisler ve silah deposuna benzeyen zaptiyeler... Hepsi ama hepsi beraberce o köprünün üzerindedirler.

Sözünü ettiğim bütün bu insanlar, benim çocukluğumda ve ihtiyarlığımda görüp seyrettiğim kişilerdir. Şimdi burada, bir baklanın cismine hapsolmuş hâlde yaşarken bir zamanların meşhur köprüsü nasıldır, oradan gelip geçen insanlar neye benzer hiç bilemiyorum. Ne garip! Ben, sizin bilmediklerinizi biliyorum ve siz de benim bilmediklerimi. Lanet gibi bir şey bu... Zamanın laneti diyorum ben buna. Zaman zaman yaşadığım bir özlem duygusu var içimde. Tam geçip bittiğini sandığım sırada yeniden yakalıyor beni. Çünkü geleceği özlemek diye bir şey yok. İnsan, yaşamadığı bir anın hasretini duyamaz. Özlem duygusu yalnızca geçmişe ait bir şey ve sadece yaşanan anları özlemek mümkün... Hakkında hiçbir şey bilmediğimiz birine karşı özlem duyamayacağımız gibi, ne getireceği belli olmayan bir günü de özleyecek olmamız söz konusu bile değil.

Şu arzın sathından göçüp gitmiş olan bütün ruhlar,

-di’li geçmiş zamanda ve -di’li geçmiş bir mekânda yaşarlar. Bizim gibiler için *Ölüyorum, Öleceğim, Ölmeliyim* türü sözcükler bir hayli geride kalmıştır artık. Burada yalnızca *Öldüm, Geberdim, Tükendim, Bittim, Vazgeçtim* ve *Özledim* türü sözcükler kullanılabilir. Hâlbuki bir vakitler ben de tıpkı sizin gibi kanlı canlı bir insandım. Şimdiki zamanın büyüünde yaşar, gelecek zamanın bilinmezliğine dair cümleler kurardım. Modern zamanlarda adına “pezevenk” ya da daha kibarca söylemek gerekirse “çöpçatan” denilen az bulunur ve zor vazgeçilir türden bir mesleği icra eder, insanları birbirine yakınlaştırmada ciddi bir görev üstlenirdim. Biz buna “Muhabbet Tellâllığı” yahut “Sevgi Çığırkanı” derdik o zamanlar. Kimileri bizim gibi insanların paradan başka bir imparator tanımadığını düşünür, bu işi yalnızca cebimizi şişirmek için yaptığımızı iddia ederlerdi. Oysa açık yüreklilikle söyleyebilirim ki muhabbet tellâllığı, sadece para kazanmak için yapılabilir bir iş değildir. Zira iki insanı birbirine yakınlaştırmak, kimi zaman yara ile tuzu bir araya getirmek kadar meşakkatli ve acıtıcı olabilir.

Bu işi yapmaya başladığımda henüz on dördümde gencecik bir kızdım. Fal bakmak ya da sepet örmek gibi konularda diğer Çingeneler kadar becerikli olamadığımdan kendime yapacak daha iyi bir iş bulmak zorunda kalmıştım. Raks etmek, şarkı söylemek, düğünlerde çengilik etmek benim için oldukça zordu çünkü ben, kalçaları yerine dilini kıvrabilen bir kadındım. Bu sebepten de muhabbet tellâllığı benim için biçilmiş bir kaftandı adeta. O zaman-

lar İstanbul'da son derece renkli bir gece hayatı vardı ve özellikle de bohem âlemleri pek meşhurdu. Bu âlemlerde bir araya gelen şehrin zengin insanları, kendi gelenek ve görenekleri içinde yoğrulmuş olan Çingenelere karşı büyük bir ilgi duyar, kendilerini eğlendirecek olan “saz ve söz” takımlarını, Balat ile Sulukule civarından seçmeye özen gösterirlerdi. Günlük yaşamda mekânları yalnızca kahvehane ile meyhaneden ibaret olan çalgıcılar için bu tür geceler fevkalade eğlenceli geçerdi. Gittikleri bohem âlemlerinde patlayana kadar yiyip içer ve ömrü hayatlarında göremeyecekleri şıklıktaki kadınların güzelliğini ise pipilerini kaşıya kaşıya seyredereklerdi. Kimi zaman bu tür eğlencelere katılan şehrin kalantör bir beyefendisi, gönlünü geniş kalçalı, koca memeli, tefli zilli bir Çingene rakkasesine kaptırır ve ertesinde de vakit kaybetmeden Balatlı muhabbet tellâllarının yaşadığı sokağın yolunu tutardı. Hiç kimse beğendiği bir kadının yanına yanaşıp da onu direkt olarak bir sevişmeye davet etme cüretinde bulunmazdı. Çünkü her işin olduğu gibi bu işin de bir usulü ve karşılığı vardı ne de olsa. Hanende Gülistan ile Çengi Sa-finaz, bana en çok para kazandıran rakkaselerdi. Namları bütün bir şehri sarmış olan bu iki ateşli Çingene güzeli-görenler sık sık kapıma dayanır ve onlarla bir gece olsun geçirebilmek uğruna dünyanın parasını sayarlardı.

Şimdilerde Haliç'in eski yakasına, Balat'a doğru gidecek olursanız şayet, hiçbir şeyin eskisi gibi olmadığını göreceğinize eminim. Öyle ki ben henüz hayata gözlerimi

yummadan önce, bu semt eski güzelliğini kaybetmeye başlamıştı bile. Bir zamanların meşhur Bağçeli Meyhanesi ile o meyhanenin yüreği olan Fıstıkçı Nesim, Çengi Safnaz ve son âşığı Akbıyık İdris çoktan yok olup gittiler mesela. Sadece onlar mı; Kaço Kalfa, Hacı Mişon, Gümüş Endaze, Şerbetçi İsak, Pehlivan Parpul, Fırlak Hasan, Şarapçı Bohoraçı, Kemanî Bülbül Salif Efendi, Kara Naile, Kuşçu Arif, Cümbüş Rahmi... Hepsi ama hepsi çoktan sırra kadem basarak, özellikle kâhin ve büyücülerin kullandığı, Yerebatan Sarayı'ndan Kınalı Ada'ya dek uzandığı iddia edilen yerin yedi kat altındaki o gizli dehlizlerde karanlığa gömüldüler. O zamanlar Balat, Loca Çingeneleri ile ünlü bir semtti. Koloniler hâlinde neredeyse bütün semti köşe bucak doldurmuştuk. İstanbullular bu durumdan pek memnun görünüyordu. Özel eğlenceler, nişanlar, düğünler düzenleyen kimseler, kadın toplantılarında çengiler bulundurmak isteyenler ilk iş Balat'a gelir ve keselerine göre Lonca kolbaşlarından en ünlüsünün veya bir diğerrinin evine gidip pazarlığa girişir, ücrette uyuşma olunca da kolbaşı heyetini de yanlarına alarak geldikleri yere geri dönerlerdi. Kolbaşı kadın çengi ile yardımcısı, başlarına yaşmak, ayaklarına sarı çizmeler giyerler ve ellerinde de mutlaka bir yelpaze bulundururlardı. Çengiler ise ince ipek yaşmaklar tutunurlar, allı morlu rengârenk feraceler giyerlerdi. Bir çengi kolunun sokaklardan geçişi bütün İstanbulluları keyiflendirirdi.

Ben ve benim gibi muhabbet tellâllığı yapan diğerleri;

Badem Gülizar, Kumru Fatoş, Kanlı Naco ve Fidan Ay-yuş, aynı sokakta kavga dövüş beraberce yaşar giderdik. Bizi görenler simamızın, kıyafetlerimizin, tavır ve edaları-mızın birbirine ne kadar çok benzediğine şaşar, bu duru-mun yaptığımız işten ötürü geldiğini anlayamazdı. Sadece Kanlı Naco, görünüşü itibariyle bizden oldukça farklıydı. Gelişigüzel yanlara sarkmış, kirden alaca bulaca, eprimiş başörtüsü, ömrü hayatında arınma taranma görmemiş gür siyah saçları, alaz taraz zifiri kara kâhkülleri, tunç ren-gindeki fıldır fıldır gözleri, sırtında kanarya sarısı, kavunî pembe, havai mavisi, filizî basma gömleği, altında bombol şalvarı ve çıplacık ayakları ile kendisine bakanların gözle-rini acıttırdı. Geçinmesi pek zor bir hatundu. Bu sebepten de fazla müşterisi çıkmazdı. Gene de toprağı bol olsun, görünüşüne nazaran yüreği temiz bir kadındı.

Bahar geldi mi Balat bize dar gelmeye başladıldı. Ne de olsa bizler göçebe bir ırka mensuptuk ve Nisan ayı geldi miydi takım takım İstanbul'a doğru çıkardık. Her kafi-lede yüzlerce Çingene ile yanlarında da başıboş atlar, kısraklar, eşekler, taylar ve sıpalar olurdu. Bu hayvanlar yürümeye takatsiz ihtiyarları, gebe kadınları, çergelerin sıriklarını ve sırtımıza vurmaya üşendiğimiz pılyı pırtıyı taşıma-ya yarardı. En geriden gelen anaç eşeğin üzerine kafi-le-nin çeribaşısı binerdi. Etrafında tabana kuvvet, şarkılar türküler eşliğinde giden cemaatin omuzlarında torbalar, bohçalar... Topkapı civarına geldik miydi çergeleri atar, hayvanları kırlara salar ve tencere kaynatmaya yarayacak ocakları bir bir kurardık. Izgara, maşa, ateş küreği yapan

herifler tezgâhlarını ve körüklerini yayar, sepet örenler ise takım taklavatlarını bir güzel açarlardı. Bacak kadar kızdan, yetmişindeki acuzeye kadar heyhey türküler söylerdik. Uzun uzun Kâğıthane havası çalar, Kıpti sirtosuyla göbek atardık. Hele bir de yanımızda Kantocu Peruz ile Zurnacı Yakomi varsa değmeyin keyfimize! Birkaç ayı böylece geçirdikten sonra yeniden geldiğimiz yere, Balat’a geri döner ve çatısı yampiri, kaplama tahtaları kağsamış, delik deşikli yassı tenekeler ile hasırlarla kapatılmış hak kuran kafeslerimizde, kulübelerimizde neşe içinde yaşamaya devam ederdik.

Bilir misiniz insan bir Çingene ise, yani ruhu doğuştan özgürlüğe meyyalse, ömrü boyunca denizin dibinde yüzen alı pullu küçük bir balığinkine benzer bir hayat yaşayacak demektir. Her an kendisinden büyük bir balık tarafından afiyetle mideye indirilme ihtimali yüksek bir yem misali, gene de sevinçle denizin diğer ucundaki mavilikleri görmek üzere durmaksızın yüzmek, yedi iklim yedi bucak gezerek özgürlüğün kâbesini tavaf etmek ve vardığı her toprakta onları “öteki insan” kabul eden âdemoğullarına yanıt olarak rengârenk bir mutluluk çadırı kurmak isteyecektir. Varsın insanlık bizi lanetli bir ırk olarak görmeye devam etsin! Günün birinde içlerinden bazıları fikirlerini değiştirecek ve er ya da geç bizleri sevmeyi öğrenecektir. Yazık ki insan, yazgısını kendi elleriyle seçemiyor. Üzerine çöken acıları, kurumuş bir çamur misali tırnaklarıyla kazıyıp atamıyor ve şüphesiz ki kader, Çingeneler için tıpkı bir daktilo kadar hızlı işliyor.

Ben, Lonca Çingeneleri ağası Topuklu İspir'in kızı Çakır Esmâ, sizlere bir baklanın cisminden sesleniyorum şimdi. Bugün, Haliç'in eski yakasına, Balat'a doğru gidecek olursanız eğer, dik bir yokuş hâlinde uzanan Fodlacı Sokak sona erdiğinde karşınıza çıkan ilk camiinin avlusunda durup, ellerinizi nurun yaratıcısına doğru açın ve gelmiş geçmiş tüm Çingenelerin ruhuna değmesi için şu sözleri mırıldanın;

Çingene ölür gider, gözü geride kalır. Onun tenine kazınan renk, özünde yağlı bir urgandır ve ki her Çingene, yüreğindeki özgürlüğü yitirdiği gün kendi ipini kendi elleriyle çekmek suretiyle yaratılmıştır.

12

**Şu Dünyandan da Biraz Bahsetsene...
Hadi! Ne Olur?**

Mihran, sorgudan döndüğünde saat çoktan gece yarısını geçmiş, gökten siyah bulutlar silinmiş ve ay, bin bir çeşit yıldızdan oluşan haremmini de yanına alarak kendi otağını sermişti. Yüzüne bakınca gayet sakin gibi görünen hâline rağmen her an patlamaya hazır bir sinir krizinin izlerini okumak pekâlâ mümkündü. Gözlerinin karası, adeta bağbozumu sarartısına benzer bir sarılığa dönmüştü. Eve girer girmez, ağzına hemen sigarasını dayadı ve kendine bir duble rakı doldurdu. Aldığı ilk yudumla beraber midesi fena hâlde ekşidi, tuhaf sıkılğan homurtulara boğuldu. Acıkmıştı. Saatlerdir ağzına bir lokma bile koymadığını hatırlayarak, mutfak bölümüne geçip kendine bir parça eşkina balığı kızarttı. Ter kokusuyla kararmış bedenine bir de balığın tütsülü kokusu eklenince, kendinden tiksindi ve kızarmış balığı, tavanın içinde bırakarak koşar adım banyoya gidip, aceleyle yıkandı. Fakat anladı ki üstüne sinen bu koku, su ve sabunla temizlenecek gibi de-

ğildi. Bedeninden çok ruhunun ufunetini hissediyor, içine düştüğü bu kâbus, teninden evvel dimağını çürütüyordu. Banyodan çıktıktan sonra gür siyah saçlarını itinayla taryıp üstünü giyindi. Alnı, boynu, elleri ateş gibi yanıyordu. Dereceyi alıp ateşine baktı: 38.

Yeniden odaya döndüğünde soğumuş balığını gönül-süzce yemeğe koyuldu. Büyükbabası, eşkina balığının beyninde her türlü hastalığa iyi gelen mucizevî bir taş bulundurduğundan söz etmişti. Bıçağı eline alıp balığın pullu kafasını ufak parçalara ayırdı. Beyaz zarlı gözün arkasındaki etleri didik didik etti. Uzun, kıvrık kirpiklerinin ucunda düştü düşecek kocaman bir gözyaşı yalp yalp ışıldıyordu. Çatık kaşlı, esmer yüzünde ince bir ter tabakası birikmişti. Artık ağlayacak takati kalmamıştı. Gözyaşını gerisingeri itip gözlerini hızla kırıştırdı. Orhan Hoca'nın ölümünü her anımsayışında tıpkı önündeki balığın kaygan derisi gibi pullanıyordu içi. Ölümün devcileyin karanlığından hızla uzaklaşmak, içini kemiren düşünceleri bütünülle başından savuşturmak istiyordu. Çatalını elinden bırakıp, “Bir bağra nasıl sığar bu acı?” diye söylendi. Sahi, nasıl unutacaktı bu felaketi?

Öyle ya da böyle, her şey gibi bu da geçecekti elbet. İnsanoğlu, unutmaya mahkûmdu. Unutulmasa da hafifliyordu acılar. Her yara er ya da geç kabuk bağlıyordu. Yoksa karanlığa boğulurdu insan. Bir başkasının yansı-sından, yokluğundan ibaret bir acıyla yaşayamaz, varlığı kanıksanmış bir kederle başa çıkamazdı. Unutacaktı. Günü geldiğinde bu olayı da hafıza mazisinin kuytularına

gömerek, bir antikacı titizliğiyle kırk yılda bir gün yüzüne çıkarmak suretiyle saklamasını öğrenecekti Mihran. Başka çaresi yoktu.

Eşkına balığından arta kalan kılçıkları çöp poşetine tıktırıp çalışma masasının başına geçti. Isınmış rakısından koca bir yudum alıp, masanın üstüne saçılan kâğıt tomarlarına göz ucuyla baktı. Aylar var ki aynı sonla biten hikâyeleri yineleye yineleye yazıyordu. Yineleye yineleye boğuyordu kendini intihar denizlerinde. Sanki her defasında başka bir şairin kimyasında kendi yalnızlığını eritiyor, her defasında bile bile kendi sonunu yazıyordu. Kötü bir düşün içinde debelenmeye devam ediyor, bir yandan kaleme aldığı romanın sonuna yaklaşırken, öte taraftan kendi sonunu hazırladığını da gayet iyi biliyordu. Zihninde ölümcül bir sıcaklık hissediyor, gitgide alazlanan ateşin harıyla kavruluyordu. Henüz küçücük bir çocukken ruhuna sirayet eden yabaniliğiyle birlikte adeta bir çamur deryasına dönmüştü içi. Onlarca yanıtsız soru vardı aklında. Ne için yaşıyorum? Neyin uğruna ayakta kalıyorum? Kimin uğruna savaşıyorum? Neden bu kadar yalnızım? Neden dönüp dolaşıp hep aynı yere varıyorum? Neden sevdiğim herkesi birer birer yitiriyorum? Niçin durmadan düş kırıklığına uğruyorum? Niçin ruhumdan karanlık sızdırıyorum? Neden yeniden âşık olamıyorum? Ve daha-sı neden bu sessizlikten kurtulamıyorum? Kendi ekşimiş havamda boğulmaya daha ne kadar devam edebilirim?

Nedenler, niçinler, nasıllar listesi böylece uzayıp gidiyordu. Her sorunun yanıtı aynı kapıya çıkıyordu; hiçlik.

Hiçlik, kimsesizlikten geliyordu ve ki bütün sözlüklerde yazdığına göre, bir varlığın hiç olma durumunu tanımlamaya yarayan bir kelimeydi. İnkâr sonucu, gerçekteki özelliklerinin, durumlarının ortadan kalkması ile bir şeyin var olmayışı yani diğer bir deyişle yokluğuuydu. Özünde salt bir yalnızlık hamuruyla biçimlenmişti hiçlik. Nizami ise kendini hiç hisseden birinin, ruhundaki hiçliği yer kabuğunun maddiyatında eritip, yalnızlığını bile hakkıyla yaşaması gerektiğini savunuyordu. “Toprağın koynuna girip öyle bir uykuya dalacaksın ki, şu fırl fırl dönen fellekler bile unutacak seni!” diyordu. Mademki bir hiçsin, öyleyse hiçliğini tüm âlemlere ispat edeceksin demenin ezcümlesiydi bu.

Aferin sana ey zaman! Aferin sana ey insanoğlu! İçine düştüğüm şu acı çemberinde nihayet kıskıvrak sıkıştırırmayı başardınız beni. El birliğiyle ruhumu gam deryalarına atıp, üzerime seller yağdırdınız. Yüreğimi toz toprak içinde bıraktınız. Biliyorum ki geceler ve gündüzler devam ettikçe ruhumdaki bu feveran da sürüp gidecek. Bu huzursuzluğun, bu yalnızlığın sonu bir türlü gelmeyecek. Adımı bir mezar levhasına kazımaya ant içmiş olacaksınız ki yeryüzünde bulunan bütün belaları bir araya toplayıp da üzerime yağdırdınız. Bu fenalık, bu can alma isteği niye? Ey hayat, dilin varsa konuş! Ey gece, ağzın varsa bir şeyler söyle! Ey kader, azıcık gururun varsa öldür beni bu gece! Hemen burada, bu köşecikte öldür. İster ateşler yağdır üzerime, ister kılıçlar sapla böğrü-

me, yeter ki öldür! Öldür ki artık sen de kurtulasın, ben de. Yüreğime daha fazla düğüm vurma müsaade etmeyeceğim. Yaşattığın şu karanlığın sonunda bir hayır, bir aman göstermeyeceksen şayet, öldür beni de hiçliğin ebedi nuruna kavuşayım. Varlıkta bulamadığım huzuru, hiçliğin ebediyetinde arayayım.

Mihran, gözlerinde biriken yaşları silerken, yakın dostu Sait Faik de usulca yanına yanaşıp, “İstediğin şey bu mu evlât?” diye sordu genizden gelen kalın, kılçıklı sesiyle.

“Evet, bu,” diye mırıldandı Mihran. “Artık ne istediğimi biliyorum.”

Garip bir boşluk peyda oldu aralarında. Kelimelere çevrilemeyecek türden sanrılı bir sükûttu bu. Sait Faik kısa, sarışın kirpiklerini hırsla birbirine vurdu ve “Bunun kolay olduğunu mu sanırsın?” diye sordu. “Bunun neleri, ne garip cilveleri vardır. Bilmezmiş gibi yapma!”

“Neymiş onlar?” diye sordu Mihran, kadehteki rakıyı boğazına boca ederken. “Hadi, onları anlat bana üstat!”

“Belki başka bir gün,” diye söylendi Sait Faik. “Hem ben sana doğrusunu söyleyeyim mi? Ben ne istediğini adamakıllı bilen birisi değilim. Yalnız bildiğim bir şey varsa o da, başkaları iyi şeyler yaparsa derhal anlıyorum, iyiyi kötüyü tefrik ediyorum; bu bana yeter! Sen iyi birisin azizim! İyi işlerle uğraşıyorsun. Ruhunun karanlığını yazdıklarıyla aydınlatıyor, günahlarını bu yolla temize çekiyorsun. Senin merhemini kaleminin ucunda duruyor.

Sımsıkı sarıl ona genç adam! Zira kalemi elinden bırakacak olursan, temelli düşeceksin. Çünkü hakiki hiçlik budur.”

“Ben artık kendime mahsus daha iyi ve daha temiz bir dünya kurmak istiyorum,” dedi Mihran. “Sen, bunu nasıl anlayabilirsin ki?”

Vakur bir tebessümle aydınlandı Sait Faik’in yüzü. “Arkadaş, beni hafife alıyorsun!” diye söylendi babacan bir tavırla. “Bir şair olduğum kadar, bir feylesofum da aynı zamanda. Benim de kendime mahsus bir dünya hayalim var. Fakat bu hayal, var olmayan bir dünya üzerine değil, aksine yalnızca şimdinin dünyası ile ilgili. Bu dünya, er ya da geç, hatta benim bile ümit etmediğim şekilde, insanı hayretlere gark edecek şekilde düzelecektir. Ben daima daha güzel, daha yepyeni bir dünya tahayyül eder, yarattığım o hayali dünyada mutlu mesut yaşar giderim.”

“Şu dünyandan da biraz bahsetsene üstat,” dedi Mihran. “Hadi! Ne olur?”

“Bahsetmesine bahsederim,” dedi Sait Faik. “Ederim amma pek şairane olur kardeşim. Hâlbuki bu hiç de şairane bir dünya değildir. Gece yatağımda yatarken o dünyayı düşünürsem elle tutuyormuş gibi oluyorum. Bahsetmeye kalktım mı şairaneleşiyor. Kabahat bende galiba... Mademki pek istiyorsun öyleyse biraz bahsedeyim. Benim dünyamda boş laflar bitmiştir. Büyük laflar söylenmez. Kimse kalkıp da, “Şöyleyim, böyleyim, şöyleyiz, böyleyiz, böyle yapacağız” demez. Yapar. Hiç kimse şaraplı, av etli, meyveli yemekten sonra çıktığı gezintide ağzının kokusu-

nu burnunun dumanını yüzüme üflemez. Yahut bizimle aynı kötü elbiseleri giyip aynı cigaraları içiyor görünerek evine saadetler, ocağını bin sene tüttürecek erzak, refah yıgmaz. Muhabbetler ne ana, ne baba, ne de çocuğa matuftur, insanoğluna. Böyle bir dünyanın açısı yoktur. Su kıyısında serseri değil, şair gezer. Yozgat'a deniz, İstanbul'a Yozgat gündüzleri karışmıştır. Memleket şu veya bu avantajından dolayı özlenilmez. Deniz seyretmeye gidilebilir. Çalışmak hesaplıdır. Ekilmeyen yer yoktur. Beyhude ormanlar, beyhude göller yoktur. Mevsimler beyhude gelmez.”

“Sahi, yaşanası bir dünyaymış seninki!” dedi Mihran. “Fakat benim hayalim daha bencilce. Daha sınırlı. O dünya, yalnız bana mahsus olacak üstat!”

“Nasılmış, anlat o hâlde!” diye mırıldandı Sait Faik. “Bir de senin dünyanı dinleyelim bakalım!”

“Benim dünyamın rengi beyaz, bembeyaz olacak,” dedi Mihran. “Üstüne basılmamış karların beyazlığında. Sessizliğin sessizliği dolduracak orayı, bir de ben olacağım. Başka kimse olmayacak yanımda. Otomobiller, gemiler, insanlar, sokaklar, köşeler, kahvehaneler, Pazar yerleri, sahiller, iskeleler... Hiç birisi giremeyecek bu yeni dünyaya. Ruhumdaki hiçlik duygusuyla bir başıma gülümseyeceğim. Yapayalnız bir cennet kuytusı gibi olacak içim. Derin bir soluk alıp, geride bıraktığım her şeyi hızla unutacağım. Hep yokuş aşağı uzanacak yollar. Bir mengene misali yüreğimi daraltan tırmanışlarla vakit kaybetmeyeceğim o zaman. Böbürlenecek acılarım, ağrı-

larım kalmayacak artık. Hatta kendimi iyileştirmek için yazı yazmaya da ihtiyaç duymayacağım orada. Kokuşmuş ruhumu, misk-i amber sularla yıkayıp aklayacağım. Babama öfkelenmekten vazgeçeceğim mesela. Hiçbir zaman yanımda olmamış bir babanın piçliğinden kurtulacağım. Onun zürriyetine hiç düşmemiş gibi davranıp, adını bilmezden geleceğim. Gözümün önünden bir türlü gitmeyen ölüleri de unutacağım. En başta da annemi... Onun paslı bir çengelin ucunda sallanan morarmış bedenini hiç ama hiç hatırlamayacağım. Büyükbabamın kamburunu sileceğim hafızamdan, büyükannemin tarot kartlarını bir bir ateşe vereceğim. Geçmişim olmayacak o dünyada. Hele Asu, o hiç olmayacak. Gittiği uzaklarda yapayalnız kalacak. Bir daha asla yaklaştırmayacağım onu kendime. Göz göre göre benden vazgeçmesine şahitlik etmeyeceğim. Bu yeni dünya güzel olacak üstadım! Bu dünyanın kapıları, yepyeni bir başlangıca açılacak. Mavi, masmavi bulutlar akacak tepemde. Ve güneş hiç batmayacak orada, basılmamış karların beyazlığında olan bu diyar daima ama daima aydınlık olacak.”

“Ya kadınlar?” diye sordu Sait Faik. “Seviştiğin o güzelim kadınlar, onları ne yapacaksın peki?”

“Hangi kadınlar!” diye inledi Mihran. Geniş, derin bir nefes aldı. “Varlıklarıyla içimi ezip yüreğimi sertleştiren o kadınları mı soruyorsun? Birdenbire gelip, sonra birdenbire kaybolan bütün o kadınlar... Onların hepsini şu kartlaşmış şehir zamparalarının bayat dünyalarında bırakacağım. Tepe tepe kullansınlar. Bir vampir gibi etlerini lime

lime edip, bütün dişilik sınırlarını kana kana içsinler. Bir mezar kazıcı misali ruhumu eşeledi onlar. Toprağımlı kirlettiler. Kokuşmuş gübrelerini üstüme saçtılar. Uyumadığı hâlde uyumuş gibi yapan çocukların yapmacıklığıyla kandırdılar beni. Çoğunun yüzünü bile hatırlamıyorum.”

Susmuştu Sait Faik. Söyleyecek bir sözü yoktu artık. Dakikalar geçtikçe karşısında duran delikanlının öfkesi de çoğalıyordu. Besbelli karmakarışıkta Mihran'ın aklı. Bıkkındı. Yaşamaktan yorulmuş, bu dünyadan yana hayal kırıklığına uğramıştı. Hiçbir şey söylemeden öylece durup bekledi. Çok geçmeden, “Şimdi, müsaadeni istiyorum üstat!” diye söylendi Mihran.

“Bu gece yazmam gereken son bir bölüm daha var. Bir an evvel yazıp bitirmek istiyorum. Fazla vaktim kalmadı. Biliyorsun, her şeyi anlattım sana. Yarın gün doğduğunda hayalimdeki yeni dünyaya doğru yola çıkacağım ben. Emin ol, böylesi çok daha iyi olacak. Bu hayvansı debelenimden kurtulacağım nihayet. İçimi kanırtan huzursuzluğum sona erecek. Gitmek için geç bile kaldım. İntiharın da tıpkı zümrüt bir yüzük, antika bir saat, altın bir vazo misali kuşaktan kuşağa aktarılabilen bir miras olduğunu söylemişim sana. Demek ki ölüm, sahiden de bazı insanları dev bir mıknaş gibi çekiyor kendine. Görüyorsun ya ne alev olabiliyorum, ne de kül. Kirden, pislikten uyuza yakalanmış bir köpek gibiyim. Kıvrandıkça kıvraniyorum. Gitmek, benim için en iyisi olacak üstadım. Kesinlikle, en iyisi bu!”

Mihran, saatler sonra nihayet kendi kendine konuş-

maktan vazgeçerek susmuştu. Usulca veda etti hayali dostuna. Ve dahi yıllardır oynadığı bu keyifli oyunun da artık tadı kaçmış, oynana oynana sıkıcı olmaya başlamıştı. Oturduğu iskemleden hızla kalktı. Başı dönüyordu. Mobilyalara tutuna tutuna banyoya gitti. Yüzünü yıkadı, bir posta kustu. Aynadaki aksine dikkatle baktı. Yüzü sararmış, dili çiğ bir yeşile dönmüştü. Tüyleri diken diken oldu. Esmer, kıllı ellerini soğuk suyun altına sokup uzun uzun sabunladı. Gözlerini kapatsa oracıkta uyuyabilirdi. Gene de tüm gücüyle direndi gözkapaklarındaki ağırlığa. Salıvermedi kendini. Geçen zamanda ateşi de iyiden iyiye yükselmişti. Olduğu yerde bir o yana bir bu yana sallanıyor, dişleri hızla birbirine vuruyordu. Dereceyi alıp, kol-tuk altına koydu, ateşine baktı: 39.

Yeniden çalışma masasının başına döndüğünde evvela rakısını tazeledi. Çekmecedan temiz bir kâğıt tomarı çıkardı ve romanının son bölümü olan *Kelebeğin İntiharı*’nı yazmaya başladı.

Yaşamak, neden bir uçurumun yanı başından geçen daracık bir yol gibi?

“En sevdiğim,” diye başlamıştı mektubuna Virginia Woolf. “En sevdiğim...”

Perde Arası romanını yazdığı günlerde artık kendini yeterince yetenekli hissetmiyor ve yazarlık yeteneğini tamamen yitirdiğini düşünüyordu. Elli dokuz yaşındaydı. Elli dokuz yıla sığdırılmış bir ömrün son çırpınışlarını yaşıyordu. Hayatın bundan böyle kendisine vereceği bir şey kalmadığını, kendisinin de artık hiçbir şey vereme-

yeceğini hisseden bir insanın çaresizliği içinde debeleniyordu. Sesler duyuyor, hayaller görüyor ve sık sık sinir nöbetleri geçiriyordu. Yaşadığı tüm gelgitleri günlüğüne not ediyor, not ettiklerini okuyunca da kendi hiçliğinden bin kere daha utanır hâle geliyordu. Kimi zaman sevdiği adamla ilgili notlar tutuyor, kimi zaman ise geçmişte kalan arkadaşlıklarından söz ediyordu. “Arkadaşlarımı kaybettiğim oldu,” diye yazmıştı bir keresinde, “Kimini ölüm yüzünden, kiminiyse sadece karşıdan karşıya geçemediğim için...”

Geride tam yirmi altı defter bırakmıştı Virginia Woolf. “Yüreğim bir kuş, yuvası diri bir sürgünde. Yüreğim meyve yüklü bir elma ağacı, dalları yerlerde,” diyordu. Yazık ki meyvelerinin hepsini dökmeden göçüp gitmişti. Onu intihara sürükleyen zihinsel ve duygusal dengesizlik, ailesinde dört kuşaktır sürüp giden kalıtsal bir rahatsızlıktan ileri geliyordu gerçekte. İntihar, kaçınılmaz bir sondu.

“En sevdiğim” diye başlamıştı intihar mektubuna.

En sevdiğim;

*Yine delirecekmişim ve bu korkunç günleri atlata-
mayacakmışız gibi hissediyorum. Geçip giden zamanı
geri alabilmem mümkün değil. Sesler duymaya başlı-
yorum. Hiçbir şeye odaklanamıyorum. İşte bu sebeple,
artık yapmam gereken şeyi yapıyorum.*

*Bana verebileceğin en büyük mutluluğu verdin sen.
Kimsenin yapamayacağı şeyleri yaptın. İki insanın*

bundan daha büyük bir mutluluk yaşayabileceğini sanmıyorum. Ben artık savaşamayacağım. Biliyorum, senin hayatını da mahvediyorum. Ama inan ki bensiz çok daha mutlu olacaksın. Görüyorsun işte, şu mektubu bile doğru düzgün yazmayı beceremiyorum. Söylemek istediğim tek şey, hayatımdaki bütün mutluluğumu yalnız sana borçlu olduğumdur. Bana karşı her zaman sabırlı ve iyiydin. Biri beni içine düştüğüm bu durumdan kurtarabilecek olsaydı şayet, o kişi yine sen olurdun. Sahip olduğum her şey beni terk edip gitse de senin iyiliğin ve güzelliğin hep yanımdaydı. Ne var ki senin iyiliğine duyduğum güvenden başka her şeyimi yitirdim ben. Bundan böyle senin hayatını da mahvetmek istemiyorum. Şu dünyadaki kimse, seninle mutlu olduğumuz kadar mutlu olamazdı.

Sevgiler...

V.

Virginia, bu mektubu yazdıktan hemen sonra ceplerini iri çakıl taşlarıyla doldurarak kendini Ouse nehrinin sularına attı. Cesedi, üç hafta sonra nehrin kıyısında oynayan çocuklar tarafından bulundu. Mektubunda “en sevdiğim” diye söz ettiği kocası Leonard Woolf, sevgilisinin küllerini Monks House’daki bahçeye gömdü. Virginia’dan geriye, sadece iç burkan cümleleri ile yalnızlığa bukağılı kitapları kalmıştı.

Ne aradıysam zıddını buldum. Doğruyu aradım, yanlış buldum. Dostumu aradım, düşmanımı buldum.

Aramayı bıraktığımda ise doğruların ve yanlışların ötesinde renklerin zıtlığında resmin bütününe gördüm. Ne doğru vardı, ne yanlış. Ne kötü vardı, ne iyi. Her şey olması gerektiği gibiydi.

Her şey, olduğu gibi...

4. Bölüm

FÜLFÜL BÜYÜSÜ

*Öyle düzeltici, öyle yerine getiriciydi ki sevmek,
Ki Karaköy köprüsünde bıraksalar gökyüzü
kendini ikiye bölecekti,
Çünkü iki kişiydik.*

Cemal Süreya

Canım, Can Birdir Bilmez Misin?

Kader, işleri yoluna koyacağı zaman önce perde arkasından oyunlar gösterir, diyordu söz sarrafı. Şu dünya çerçöple dolu olmasaydı, gülün ve şimşirin kıymetini kim bilirdi? Hicrana müptela olmadan sevinci yaşamak mümkün müydü?

O sabah evden çıktığımda önce etrafıma şöyle bir baktım. Yumuşak bir soğuk vardı. Akşamki yağmur havayı yumuşatmış, tüm şehri tatlı bir serinliğe bulamıştı. Hafif hafif çiselemeye devam eden yağmurun altında Karaköy'den Galata'ya çıkıp, oradan da Beyoğlu'na yürüdüm. Düşler Basımevi'nin bulunduğu sokağa gelince istemsizce duraksadım. Saat yediye geliyordu. Yayınevinin kapıları henüz açılmamıştı. Islanmasın diye ceketimin içine sakladığım dosyayı elime alıp, baktım.

Mihran Azraf Alacan
KIRIK OZANLAR ATLASI

Yüreğim hızla çarpıyordu. Sanki biraz sonra yayınevinin posta kutusuna bırakacağım roman dosyam her şeyi değiştirecekti. Belki de bu kez beğeneceklerdi yazdıklarımı. Tuhaf bir hisse kapılmışım. Neyse ki çabuk geçti. Buraya hiç gelmemeliydim, diye düşündüm bir an için. Beğenilmek, kabul görmek... Bütün bunlar hiçbir şey ifade etmiyordu artık. Yüreğim, kudurmuş bir deniz gibi köpürüyor, her an bana isyan etmeye hazır olan ruhum, anlık bir ümide bile aman vermiyordu. Yarı ölüydüm. Ölüm rüzgârının şaklayışları zihnimi deliyor ve beni geri dönüşü olmayan bir yola doğru hızla sürüklüyordu. Ölüm, diye söyleniyordum kendi kendime. Ölüm; benim biricik, yegâne hakikatim. İçine gömüldüğüm bu sebebi belirsiz ruhi sıkıntıdan beni çekip çıkaracak olan tek şey.

Roman dosyamı yayınevinin posta kutusuna bırakarak geldiğim yoldan gerisingeri Karaköy rıhtımına doğru yürüdüm. Yolda gördüğüm iri taş parçalarını toplayarak ceketimin ceplerine doldurdum. Cebime attığım her taş parçasıyla biraz daha küçülüyordum sanki. Kendimi küçücük bir toz zerresi ile bir tutuyor, her an uçuşmaya hazır bir hâlde sessizce yürümeye devam ediyordum. İçinden geçtiğim caddelere, sokaklara, köşelere dikkatle baktım. Bu, onları son görüşümdü. Geçirdiğim zahmetli gecenin arından kendimi yorgun ve dermansız hissediyordum. Adım atmaya mecalim yoktu. Yine de gitgide hızlanan ve iri damlaları ile adeta insanın çehresini döven yağmura

aldırış etmeksizin hiddetle yürüdüm. Aklımda romanımın son bölümü olan *Kelebeğin İntiharı* vardı. Hiç kimse beni Virginia kadar etkilememiştir. Gideceğim yerde belki onu da görebilirim, diye düşündüm. Virginia... İncecik bir düş, kâğıttan bir ağaç. Topladığı çiçekleri sunacak bir yaşam bulamamanın çaresizliği. Geçmişe yönelik bir keder ve şimdiye duyulan bir kaygı... Tüm korkuların yansıldığı bir ruh. Virginia... Nasıl da büyülemişti beni. Nasıl da aynıydık. Sanki içimden yükselen sesleri duyuyor, her an kırılmaya hazır olan cesaretimi perçinlemek ve ölümün bizim gibiler için kaçınılmaz bir son olduğuna dair ikna etmek istiyordu beni. “Ve benim içimde de dalga yükseliyor,” diye fısıldıyordu kulağıma.

“O dalga, benim içimde de yükseliyor genç dostum! Kabarıyor, sırtını büküyor. Bir kez daha yeni bir isteği, binicisinin önüne mahmuzladığı ve sonra geri çektiği o gururlu at gibi altımda bir şeyin yükseldiğini ayırt ediyorum. Üzerine binmiş sürdüğüm, şimdi bu kaldırım uzantısını eşeleyerek durduğumuzda bize yaklaşan hangi düşmanı seziyoruz? Ölüm o. Düşmanımız ölüm. Mızrağını kaldırmış bir delikanlınıninki gibi, Hindistan’da dört nala at sürdüğümde Pervical’inki gibi saçlarım arkaya uçuşarak üzerine atımı sürdüğüm ölüm o. Mahmuzları batırıyorum atıma. Senin üzerine atacağım kendimi, yenik düşmeden, boyun eğmeden. Ah, ölüm!”

Kalemiyle kâinata meydan okuyan bu ince ruhlu, huzursuz kadın, acı bir rüzgârla savrulan hafif bir bulut tanesi gibi kayboluvermişti ölümün karanlığında. Sahi, zan-

nedildiği gibi karanlık mıydı ölüm? Ölümle daha evvel hiç tanışmamış biri, onun cismini, rengini, şeklini, şemailini nereden bilebilirdi ki? Biz insanoğlu ne getireceği belli olmayan her hadiseye kuyunun dibindeki o çamurlu karanlığın gözüyle bakmaya alışmıştık. Hâlbuki pekâlâ aydınlık da olabilirdi. Belki de çepeçevre güneşlerle kuşatılmıştı ölüm. Öbür dünya diye tabir edilen o müphem âleme gitmeden evvel bunu nasıl bilebilirdik? Kim öğretmişti bize ölümün rengini? Onun diyarına gidenler mi? Yoksa gidenlerin ardından bakmakla yetinenler mi?

Rıhtıma yaklaştıkça ruhumu dalgalandıran rüzgâr, burnuma incir ve limon kokuları getiriyordu. İskenderun'daki evimizin bahçesindeymişim gibi hissediyordum kendimi. Büyükanнем, salonun başköşesinde duran mavi çinili semaverin altını ateşliyor, hemen sonra da sofanın üzerine serdiği tarot destesinden dört kart seçip çıkarıyor ve kartların üstünde yer alan resimlerin gizemini okumaya çalışıyordu. Her zamanki gibi düşünceliydi bakışları. Fakat gene de ismine yaraşır bir tebessüm vardı yüzünde. “Bak Mihran!” diye sesleniyordu içeriden. “Bu defa Kader Çarkı düşmüş şansımıza. Durmadan dönerek insanların kaderini bir aşağı, bir yukarı taşıyan o meşhur çark.”

Koşar adım büyükanнемin yanına gidiyor ve onun tam karşısına oturarak, sürmeli gözlerinin içine bakıyordum. “Behnane Sultan!” diye söyleniyordum keyifle. “Yine gömülmüşsün kartlara. Pekâlâ söyle bakalım, ne anlatıyor bu çark bize?”

“Bu kart, olanın olmaya devam edeceğini söyler ve çark, ilelebet dönmeye devam eder. Kaderin, şansın ve zamanın devinim gösteren doğasını anlatır bize. Şu âlemde hiçbirimizin okumaya kâdir olmadığı gizli yasalar vardır oğlum. Ne ki bunu bilen pek azdır. Yedi parlak göğü ve dünyayı yaratan Allah, kuluna evvela kâmil insan makamına erişmeyi tembihler ve şöyle der; “ Sen hele bir dön bak içine, hele bir bul kendini ve hırs gibi, kin gibi, koşul gibi, şüphe gibi, yenilgi gibi sözcükleri siliver hele can lügatından, işte o vakit ben de senin gören gözün olayım ki sen, her şeyi benim gözümünden gör, senin duyan kulağın olayım ki sen, her şeyi benim kulağımla duy, senin ayağın olayım ki sen, benimle beraber yürü, kalbin olayım ki sen, şu âlemi benim ruhumla anla. Dilediğin vakit koşulsuzca bana sığın ki, seni tüm rahmetimle muhafaza edeyim.” Kader Çarkı, şu âlemdeki her ruhun er ya da geç asıl vatanına kavuşabilmesi için yaratılmıştır oğlum. O ki işleri yoluna koymadan evvel sana perde arkasından türlü oyunlar gösterir. Aklını bulandırmaya çalışır. Öyle ki seni dünyevi bir imtihana tabii tutar; bakalım ağlamadan gülmenin mümkün olmadığını öğrenebilecek misin, der. Hicrana müptela olmadan sevincin de gelmeyeceğini anlayabilecek misin? Talihin karşısında bir menekşe gibi boynu bükük durma, diye tembihler bu kart bize. Kader nelere gebedir bir düşün hele! Yeryüzünün en kıymetli incileri denizlerin yedi kat derininde saklıdır. Evvela dibe dalıp da o inciye bulacaksın ki yeniden yer kabuğuna yükseldiğinde, çektiğin acılara yaraşır bir sedefin olacak avucunda.”

Büyükannemi, İskenderun'daki evimizin salonunda bırakarak yürümeye devam ettim. Yazık ki denizlerin yedi kat dibine yüzecek takatim yoktu. Karaköy köprüsüne gelince adımlarımı yavaşlattım. Etrafta pek fazla insan yoktu. Köprünün orta yerinde durdum ve soğumuş demirleri sıkıca kavrayarak boğaz boyunca uzanan rıhtımdaki evlerin üşüyen yalnızlığına baktım. Ceplerimdeki taşların sivrilmiş uçları kalçalarımın batıyor, kararmış etimi usul usul törpölüyordu. Kader Çarkı'nın devinimi karşısındaki küçülüştümün son durağındaydım artık. Yeni bir başlangıcın rahlesi açılmıştı önümdeki mavilikte. Virginia'nın kendini boğduğu Ouse nehrini hayal ettim. Virginia, ceplerine doldurduğu çakıl taşları ile kıyıda, tıpkı bir kuğu misali zarafetle süzülerek girmişti nehre. Oysa ben bir anda fırlatacaktım kendimi suya. Dünyanın kıyısından düşer gibi, sarp bir uçurumdan aşağı yuvarlanır gibi atacaktım kendimi. Hidetli bir rüzgârla savrulan kül renkli bir yaprak gibi konacaktım boğazın koyu maviliğine. Çırpınmayacaktım. Bütün uzuvlarım felce uğramışçasına kımıltısız, donuk bir hâlde ağır ağır dibe çökecektim. Çamura bulanmış, yosunlu, yemyeşil bir tortu gibi. Kırıla kırıla küçülen bir çocuk gibi dokunacaktım suyun dibindeki kabuğa. Bağırmayacaktım. Susuşum karşısında öfkeyle köpürecekti deniz. Bir zehir misali kusmak isteyecek beni. Devinen çark orta yerinden kırılacaktı o zaman. Bir kuş telaşıyla çırpınacak ve kırılan yerlerini tamir etmeye çabalayacaktı. Boğazın en yaban, en kuytu yerlerinde kaybolacaktım ben. Bir şimşeğin kavı gibi saplanacaktım şehrin çürümüş yüreğine.

Üniversiteye başladığım sene Metin ile beraber bir edebiyat mecmuası çıkarmaya niyetlenmiştik. Fakülteden birkaç arkadaş da bize destek verince çalışmalara başladık. Çoğunluğu kendimize ait olmak üzere çeşitli makale, şiir ve denemelerle dolduracaktık mecmuayı. Neticede yetmiş iki sayfalık bir taslak çıkmıştı ortaya. Sorun şu ki ilk basımın üzerinde yer alacak kapak resmi konusunda ortak bir karara varamıyorduk. Geceler süren hararetli münakaşaların sonucunda, köprüünün üzerinde durmuş ve kendini boşluğa bırakmak üzere hazır bekleyen genç bir adamın siyah beyaz fotoğrafı üzerinde karar kılmıştık. Kimdi o adam, hiç bilmiyorum. Fakat bendeki etkisi büyük olmuştu. O ufacık fotoğraf karesinde gördüğüm korku ve yalnızlığı hiçbir zaman unutamadım. Onun gözlerindeki korku, içimdeki ürkeklikle ne kadar da benzeşiyor, diye düşünmüştüm. Sanki bendim o adam. Yahut günün birinde o uzun ve sarı yüzlü adamın yerinde olacağımı hissetmiştim. Hâlinde henüz üzerinden atamadığı bir çaresizlik ile henüz ikna olamadığı bir ölümün solgun izleri vardı. Hasta ve merhamete muhtaç bir köpek yavrusu gibi endişeli gözlerle bakıyordu şehrin yüzüne. En nihayetinde bizim edebiyat mecmuası bir türlü yayınlanmadı. Her birimiz anı mahiyetinde birer kopya edindikten sonra kapağın üzerindeki adamla beraber mecmua çıkarma hayallerimizi de maziye gömmüştük. Ne var ki ne zaman bir rakı sofrasının başına oturacak olsam, üçüncü kadehten sonra köprüdeki adamı hatırlar ve bir kadeh de onun şerefine devirirdim. Onu düşündüğümde dut yemiş

bülbül misali tutulurdu dilim. Kendimi onun hüznünlü hayaline bırakır, intiharın düşüyle köpürüp taşan duygularıma gem vurmaya çalışırdım. Peki ya şimdi? Bir nefeste indiğim Karaköy Köprüsü'nün üzerinde durmuş ölmeyi beklerken, kimdim ben? O adamdan başka kim olabilirdim? Düşüncelerin şakaya gelir bir yanı olmadığını da ilk kez o gün, o köprüde anlamıştım. İnsan en çok neyi düşünürse, geçip giden zaman içinde süratle evriliyordu düşündüğü şeye. Zihinde parıldayan her düşünce zerresi bir hakikatin yansımasıydı aslında. Ben buna düşüncelerin şeameti diyordum. Çok gülmenin arkası ağlamaksa, çok düşünmenin arkası da düşündüğün şeye dönüşmekti.

“Vakit geldi,” diye söylendim içimden. Karşıdaki dağınık bulutlara doğru baktım. Vakti gelmişti artık.

Bir bacağımı yukarı kaldırmış, köprünün denize uzanan tarafına doğru geçiyordum ki az ötemde bir kımıltı hissettim. Köprünün üzerinde yemlenen güvercinler gürültüyle havalandı o sıra. Yabansı bir bakışla başımı sola doğru çevirip baktım. Görmeye alışık olmadığım bir saflık vardı yanı başımda duran kızın gözlerinde. İşin tuhaf yanı şu ki, onu gördüğüm an olduğum yerde öylece kalakalmış ve gözlerinin fevkaladeliği karşısında şaşırmıştım. Daha önce görmediğim türden bir şey vardı bu kızın bakışlarında. Sanki yaşama davet ediyordu beni yahut ben öyle olduğunu sanmıştım. Sağ bacağım köprünün tırabzanında asılı duruyordu hâlâ. Sıcacık bir gülüşle yüzüme baktı kız. Asu'dan sonra ilk defa bir kadınla göz göze gelmekten mutluluk duyuyordum. İçimi tuhaf bir huzur kaplamıştı. Gözlerimi

ondan alamıyordum. Çekip gitmesinden korkuyor, yüz yıllar boyu yanımda öylece dikilip durmasını arzuluyordum. Her hareketinde yüreğim ağzıma geliyor, yoksa gidecek mi, diye endişeleniyordum. Garip bir hüznün vardı yüzünde. Kaderin amansız bir dönemecine takılmış ve dahi takıldığı o dönemde öylece kalmış bir kumaş parçası kadar eksik, tamamlanmamış bir hâli vardı. Gür, siyah saçlarının hoyratlığa varan iri, başıboş buklelerini mavi bir toka ile başının üzerinde alelade tutturmuştu. Sırtında üzeri menekşe desenli kavuniçi bir hırka vardı. Vişneçürüğü pabuçlarının burunları soyulmuş, tabanları eprimiştii. İnce kemikli narin elleri, az sonra havalanacak bir martı gibi göründü gözüme. O an, o köprünün üzerinde, adım adım ölüme yürürken hem de, gülümsemenin pek münasebetsiz kalacağını bile bile gene de kendime engel olamayarak gülümsedim. Sanki o güne dek varlığından haberdar olmadığım bir kapı aralanıyordu ufukta. Bu kız, beni ecelin kıyısından uzaklaştırıp süratle kendine doğru çekiyordu. İçindeki o vahşi, o gemlenmez sanrıların yavaş yavaş hafiflediğini hissediyordum adeta. Yağmur hızlanmış, rüzgâr şiddetini arttırmıştı. Ansızın bastıran soğuk, insanın tenini yakıyordu. Ama ne gam! Soğuk umurumda bile değildi. Hele ki karşımdaki kızın buluttan sıyrılmış bir güneş gibi parıldayan gözlerinin içine bakarken... Yaşamak ağrısıyla bükülen belimin usulca doğrulduğunu fark ettim. Hissettiğim bu şey neydi bilemiyorum. Belki de bu kız, canımı almak üzere gönderilen o meleğin ta kendisi olmalıydı. Ben ve o... İkimizden başka kim vardı o köprüde? Ya köprü; sanki gök taşından yapılma

bir yol olmuş, bizi birbirimize bağlıyordu. Kadehteki zehir şerbete dönüşüyor ve ben sarhoş bir divane gibi olduğum yerde sallanıyordum. Geçen ömrümden ne gittiye, hepsi birer birer geri dönüyordu şimdi. Mecmuanın kapağında ki o adam usulca siliniyordu gözlerimin önünden ve ben, pek aşına olduğum düşüncelerimden uzaklaşarak bambaşka birine dönüşüyordum. Daha evvel hiç görmediğim, hiç tanımadığım, öyle ki içimdeki varlığından bile haberdar olmadığım diğer yanım yüz yıllık uykusundan nihayet uyanıyordu.

Kızın elinde ufak bir kâğıt parçası vardı. Gözlerini bir saniye olsun gözlerimden ayırmadan ağır hareketlerle yırtmaya başlamıştı kâğıdı. Yırttığı parçaları köprüden aşağı bırakıyordu. Yoksa o da benim gibi sonsuzluğa göçme arzusuyla mı gelmişti buraya? Elindeki o kâğıt, geride kalanlara yazılmış bir not muydu? Yok, hayır! Böyle bir güzellik... Kesinlikle ölmemeliydi. Acıya sebebiyet verecek bir yokluk bırakmamalıydı ardında. Ezelin armağanı olan şu varlığını öylece bir anda, hem de gözlerimin önünde silemezdi. Buna müsaade edemezdim. Hem yaşamak, o kadar da kötü şey değildi. Bunu ona anlatmalıydım. Mecburdu yaşamaya. Mecburdu gerisingeri dönmeye. Yanına gidip sıkı sıkı sarılmak ve yanağına düşen zülüflerini koklamak istedim. Hatta, “canım” diye seslenebilirdim bile ona. Canım, can birdir bilmez misin? Can, siper hanedir canım. İkiye bölünür mü hiç?

Bana doğru birkaç adım attı. Köprünün tırabzanında asılı duran bacağıma bakarak gülümsedi ve adımını sordu.

Rüyaya dalınca vücudundan ayrı düşen bir ruh gibi, “Canım,” diye söylendim belli belirsiz, tayf bir sesle. Hemen sonra düzelttim. “Mihran,” dedim, “İsmim Mihran. Ya seninki?”

“Esmâ,” dedi.

Esmâ, denizlerin maviliğine dalıp da avucumda sedefiyle yeniden yer kabuğuna yükseldiğim o inci. Elimi göğsüme koyup kalbimi yokladım. Neyse ki hâlâ oradaydı ve hiç olmadığı kadar süratle, yaşamak arzusu içinde çırpınan bir balığın telaşıyla atmaya devam ediyordu.

14

**Kalbinize Bir Tutam Fülful Otu Serpiştirsem,
Karşılığında Bana Aşkınızı Verir Miydiniz
Bayım?**

Nasıl olduysa o Eylül sabahı uyandığımda birdenbire ağlamaya başladım. Daha gözlerimi açtığım ilk anda hâlimde bir anormallik olduğu belliydi. Kendimi tutamıyor, sebepsiz yere ağladıkça ağlamak istiyordum. Gözümden akan yaşların benim için bir eşik, bir dönüm noktası, bir milat olduğunu anlamıştım. Bir şeyler değişiyordu. İnsan ruhundaki değişimlerin zamandan öte anlara bağlı olduğu bilecek kadar yaşamıştım. Değişim, bir an meselesiydi ve ben, değişiyordum.

Sessizce yatağımdan kalkıp ablamın yanına gittim. Hâlâ uyuyordu. Suçüstü yakalanmış bir çocuk gibi utanmış gözlerle baktım yüzüne. Eğilip yanağından usulca öptüm. Alt dudağını hafifçe sarkıtarak belli belirsiz bir sesle mırıldandı. Hemen sonra da sırtını dönüp uyumaya devam etti. Kısa bir tereddütten sonra derin bir iç çekip yanından ayrıldım. Mutfığa geçip kendime bir fincan

kahve pişirdim ve bir sigara yaktım. Pencereden Balat'ın sessizliğine doğru bakarken işittiğim tek şey kâinatın kalp atışlarıydı. Onun sesine kulak verdim, “Dinle!” diyordu Tanrı. “Dinle!”

“Ağladığımı duyuyorum. Kapana kısılmış bir farenin çaresizliğiyle inliyorsun. Sesin, kalbimi delip geçiyor. Bir mum misali eridikçe eriyorsun. Üzerinden akan damlalar, düştükleri yeri de eritiyor. Karaya vurmuş bir balık gibi telaşla çırpınıyorsun. Yüzgeçlerinden süzülen kanları görüyorum. Gel! Mademki bu kadar bitkinsin, tüm geçmişini de yanına al ve gel! Dinsin artık bu suskunluğun, gel!”

Yerimden kalkıp, pencereden dışarı baktım. İncecik bir yağmur çiseliyordu. Her zamanki gibi mağrur ve kendini beğenmişti İstanbul. Eteklerine tutunan insanların düşünceleriyle, dertleriyle, korkuları ve noksanlarıyla alakadar olacak hâli yoktu. Kendimi ona anlatmaya çalışmaktan sıkılmıştım artık. Çocukluğumdan bu yana sesimi duyurabilmek için dişlerimi hınçla geçiriyordum şehrin etine. Peki ya o? O ne yapıyordu? Hiç. Beni küçük düşürmekten, benimle alay etmekten ve kendimi kendime boğdurmaktan başka ne yapıyordu? Yalpalandıkça yalpalanıyor, haksızlık üzerine haksızlık görüyordum. Fakat muhakkak ki o Eylül sabahı olduğum gibi olmak istemiyordum artık. Büsbütün yeni bir başlangıca ihtiyacım vardı. Başka bir hayat ve başka bir zaman arzuluyordum. Daha fazla sabredemeyerek pencerenin yanından ayrıldım ve fesi renkli büyü kesemi elime aldım. İçindeki tüm malzemeleri bir bir önüme serdim. Bir büyücü kadının bundan

başka bir sonu olabilir miydi? Kuru kuruya ölmek manasızdı. Hâlbuki ben tıpkı Madam Paparuşka gibi Tanrı'nın hakkaniyetine bırakacaktım kendimi. Gene o yazacaktı sonumu. Belki mor renkli bir boğa çiçeğine dönüştürecek-ti beni yahut mide bulandırıcı bir deniz domuzuna. Ama gene de kaderimi kendi elleriyle yazacak ve birdenbire bambaşka bir hayatın içinde canlandıracaktı beni.

Ömrümde ilk defa kendim için büyü yapacaktım, hem de ne büyü! Mademki artık bu dünyadan ayrılıyordum, öyleyse hiç tatmadığım bir duygunun temennisini kazı-yacaktım ruhuma. Aşk! Harflerin yetmediği, kelimelerin kifayetsiz kaldığı o büyüülü his. Bunun için ihtiyacım olan şey bir tutam dar-ı fülül otuydu. Büyü kesesinin içindeki kurumuş karabiber yapraklarını elime alıp, önümdeki ha-vanın içinde iyice dövdüm. Üzerine üç damla sütle birlikte biraz da zeytinyağı ilave ettim. Kahverengi ile yeşil karşı-mı bir tortu oluştu havanın dibinde. Elde ettiğim karışımı ipek bir eşarbın içine döküp, ağzını da sıkıca bağladım. Ufak bir kâğıt parçasının üstüne özenli bir el yazısıyla fül-fül duasını yazdım. Duanın sonuna da kendi adımla, anne-min adını ve doğduğum tarihi ekledim.

İpek eşarblı hırkamın iç cebine atıp, duanın yazılı oldu-ğu kâğıdı da yanına ilıstırdım. Uzanıp konsolun üzerinde-ki cep saatine baktım. Yediye geliyordu. Ablamı uyandır-mamak için sessizce hazırlandım ve nihayet dışarı çıkacak kuvveti kendimde bulduğumda ise evden ayrıldım. Kapıyı ardımdan yavaşça çektim ve merdivenleri üçer beşer at-layarak hızla aşağı indim. Vazgeçmekten korkuyordum.

Sanki bir an durup bekleyecek olsam vazgeçecek ve geri-singeri eve, ablamın yanına dönecektim. Yaz kış çamurlu olan Draman Yokuşu'nu ağır adımlarla geçtim. Sahipleri gibi esmer, damları eskimiş, çöktü çökecek evlerin nem-den ve rutubetten kararan duvarlarına baktım. İçinde ya-şayanların hayatlarını ezerek, birbirine mıhlayacak kadar yakındı duvarlar. İnsanın burun deliklerini yakacak denli keskin, yapışkan bir yağ kokusu vardı etrafta. Bir mahze-ne benziyordu Balat. Alabildiğine geniş ve daha aydınlık topraklarda yaşamak varken, bu sisli mahzende nasıl olup da yaşayabildiğimizi düşündüm. Nasıl katlanmıştık bu pislığe, bu karanlığa ve unutulmuşluğa. Yoktuk biz aslında. Hiç olmamıştık. Tıpkı yeryüzündeki tüm şehirler gibi İstanbul da kabul etmemişti bizi. Bir türlü basamamıştı bağrına. Eğrilttikçe eğriltmişti belimizi. Balat'ta küçülüp tortulanmıştık biz. Derin ve mahzun sokaklarda biz bize yeteriz, diyerek yaşayıp gitmiştik. Bu da geçer ya hû, türünden bir hayattı bu. Bu da geçer ya hû, efkâra lüzum yok...

Bundan böyle buralarda olmayacağımı biliyordum ama nereye gideceğimi, neye dönüşeceğimi hiç bilmiyordum. Son birkaç saattir öyle hissediyordum ki bu gitmek arzusu benim içimde ezelden beridir vardı. Mahmuzlanamaz bir at gibi rüzgârı ardına almış, koştukça koşuyordu hiçliğe karşı. En nihayetinde uçurumlu bir patikanın eş-iğine gelmiş ve durmuştum. Buradan sonrası yoktu. Daha fazla ileri gidemeyeceğimi, burada durmam gerektiğini anlamıştım. Üstelik ardımda geri dönebileceğim bir yol

da bırakmamıştım. Yaşamak sevinci olmadıktan sonra hayat içi boş bir sözcükten başka neydi ki zaten? Hâlbuki şimdi yepyeni bir yazgının ümidi vardı içimde. Beni yeni bir başlangıcına götürecek olan kapı hafifçe aralanıyordu ufukta, hiçliğin sanrsı omuzlarımdan aşağı doğru boşalarak hafifliyordu.

Rıhtıma indiğimde durup, denize baktım. Yerle göğün birbirine kavuştuğu noktada kuzguni bulutlar vardı. Dalgalı deniz sahildeki iri ve yosunlu taşları dövüyor, uzaklardan geçen irili ufaklı vapurlar suyun yüzeyinde zikzaklar çize çize ilerlemeye çalışıyordu. Baş döndürücü bir süratle hiç durmadan geçip giden zaman, denizin maviliğinde yaşıyordu sanki. Mavi, adeta durup bekletiyordu zamanı. Manzaranın ihtişamıyla büyülenmişim. Şehir, ilk defa güzel görünmüştü gözüme. Yoksa hâlâ umut var mıydı? İstanbul'un esrarlı çehresi ardında gizlenen ümitleri görebilmek mümkün müydü? Yok, hayır. Kararım katiydi. Gidecektim buralardan.

Bir nefeste Karaköy Köprüsü'ne indim. Vakit henüz erken olduğu için etrafta pek fazla insan yoktu. Kalbim müthiş bir çırpıntı içindeydi. Aklımın bir köşesinde ablam ile annem vardı. Yüzünü bile hatırlayamadığım annem apansız düşüvermişti aklıma. Bir müddet zihnimde annemin hayaliyle şehrin uğultusunu dinledim. Yazık ki 1949 yılı Mayıs ayının ikinci Perşembesi, Kani'nin terzi dükkânında yaşananların aslını astarını hiçbir zaman öğrenemeyecektim. İşin güzel yanı hakikatin ne olduğunu bilmediğim için de annemi hep masum ve güzel ha-

tırlayacaktım. Onu anımsadığım zaman yüzümde beliren tatlı ve iyi tebessüm her daim baki kalacaktı. Şu anda, şu dakikada onu benim nazarımda fena ve namussuz bir kadına dönüştürebilecek bir hakikat yoktu. Karşıdan tıpkı zihnimdeki düşünceler kadar dağınık bulutlar gelip geçiyordu. Bu hâliyle saçı sakalı dağılmış, tıraşsız bir adama benziyordu gökyüzü. Acaba ablam uyanıp da beni evde bulamadığında ne düşünecekti? Muhakkak ki telaşlanacak ve beni aramak için sokaklara çıkacaktı. Şaşkınlık ve sersemlik içinde oradan oraya koşuşturup, “Ah Esma!” diye söylenecekti. “Gene nereye kayboldun?”

İçinde fülfül duasının yazılı olduğu kâğıdı elime aldım. Biraz sonra onu sevecenlikle boğazın maviliğine fırlatacak ve dua suyla temas eder etmez nihayet ben de yeni başlangıcıma doğru huzur içinde yol alacaktım. “Allahaısmarladık İstanbul!” diye söylendim, “Allahaısmarladık! Allah geride kalanlara selamet versin!” Kesik ve sık nefeslerle dörde katlı kâğıdı açıp üzerinde yazanlara son bir defa daha baktım. Her kelimesinde aşktan söz ediyordu. Aşk! Bahtın yer altına sakladığı o büyüğü hazine. Yürekte açan amber kokulu bir gül gibiydi sevda. Ne ki bir türlü kısmet olmamıştı koklamak. Hayatta ondan daha hoş ne olabilirdi? “Eğer bana kısmet isen, bugün burada benimle ol!” dedim kendi kendime. “Ey aşk, geleceksen şayet, bugün, burada gel! Sondan bir önceki dakikada bul ve kuşat beni! Tesirinle sersemlet, şaşkına çevir. Namert bir hırsız misali neyim var neyim yoksa al götür benden razıyım. Yeter ki o yakut renkli kadehinden bir damla su ver!”

Gözlerimi yere çevirerek elimdeki kâğıdı havaya doğru kaldırdım. Tam suya doğru fırlatacaktım ki yanı başımda bir kımlıltı hissettim. Birdenbire garip bir ürpermeyle olduğum yerde kalakalmıştım. Bir bacağı köprüünün tırabzanına asılı hâlde bekleyen genç bir adam duruyordu ileride. Dudaklarının kenarında o güne dek görmediğim türden hazinli bir gülümseme ile bakıyordu yüzüme. Göz gözeydik. Kolumu uzatsam dokunabilecektim ona. Birbirimizin nefesini hissedecek kadar yakındık birbirimize. Arkamızdan sabahın ilk tramvayları geçiyordu. Gitgide kalabalıklaşıyordu etrafımız. Delikanlı neredeyse kendini denize atmak üzereydi. Bir şeyler söyleyecek gibi oldum, fakat hemen sonra vazgeçtim. Sebebinin anlayamadığım bir sevinçle çırpınıyordu kalbim. Sesim, boğazıma takılmıştı. İçimde beliren hisleri kendime bile izah edemiyordum. Bir şey bana gözlerimi ondan ayırmamamı tembihliyordu sanki. “Aman ha!” diyordu, “Sakın düşmesine izin verme!” Kulağıma fısıldanan cümleleri tasdik edercesine kati bir kararla başımı salladım. Bir başkalık vardı bu işte. Bir tuhaflık, bir anormallik vardı. Delikanlının sükûnetine rağmen dimağında kopan fırtınaların sesini duyabiliyordum. Aman yarabbi! Yoksa sahiden de atacak mıydı kendini denize? Oysa gözleri hâlâ gözlerimdeydi. “Yapma” dememi bekliyordu belki. Hâlbuki benim kafamdan neler neler geçiyordu o sıra. Bir konuşmaya başlasam bir daha asla susturamayacaktı beni. Nasıl sabrediyordum? Nasıl da tutuyordum kendimi? Ben ve o... Aynı anda, aynı yerdeydik. Mukadderat mı demeliydi buna? İki insanın

mukadderatı birbirine mi bağlanıyordu? Şimdi, bir küçük el işaretiyle dur, diye seslensem ona, acaba durup bekler miydi? Vazgeçebilir miydi ölmekten? Bu kadar kolay kabul eder miydi varlığından iğrendiği bir hayata gerisingeri dönmeyi? Nasıl seslenmeliydi ona? Siz mi? Yok, hayır... Sen demek daha münasip olurdu. “Hey sen, dur! Yapma. Her şeyi düzeltebiliriz. Nedir seni bu kadar usandıran? Bu hayata bağlanmak için bir sebebin mi yok? Olsun, beraberce arar buluruz. Yeter ki iki gönül bir olsun.”

İçimde yükselen seslere rağmen sustum. Bu en felaketli anında beni dinlemek istemeyeceği muhakkaktı. Besbelli çok önceden verilmiş bir karardı bu. Evet, evet, kesin atacaktı kendini köprüden aşağı. Ama hâlâ bana bakıyordu. Belki de ölmek istemiyordu. Ne kadar üzgün olduğunu görebiliyordum. Bir şeylere isyan eder gibi bir hâli vardı. Hâlbuki ne diyordu Mevlana; “İsyanlardayım sanıyorsun ya, hayır. İmtihanlardasın. Öyle ki fark edersen kurtulacaksın.” Bir süre daha bir bacağı köprüünün tırabzanında asılı hâlde öylece durdu. Bense onun yanına yanaşmak için uygun bir an kolluyordum. Gözlerindeki bulutlara bakılırsa hayatındaki pek çok şey ondan kopup giderken, birçok şey de gerisingeri dönüyordu. Gözlerimi ondan alamıyordum. Karanlık bir odada ansızın baş başa kalıvermiş iki yabancının şaşkınlığıyla bakıyorduk birbirimize. Yarabbi! Neydi bu? Hissettiğim şeyin adı neydi? Hava bile içimdeki ateşin hararetiyle ısınıyordu sanki. Gökyüzündeki bulutlar dağılmış, rüzgâr hafiflemişti. Köpüren dalgalar bile ümitle doluydu şimdi. Karşıma çıkan

şu takdirin işine bak! Gerisingeri hayata döndürüyordu beni. Kâinatın alelade seyri bozulmuş, her şey en baştan yazılıyordu.

Hâlâ avucumda olan kâğıda gülümseyen gözlerle baktım. Gerçek şu ki, aşkın hiçbir büyüye ihtiyacı yoktu. Biz kullar bu hakikati bilmekten mahrumduk. Kaderin bahisleri daima kapalıydı fakat ne vakit nerede açılacağı da belli olmuyordu. İşte, tam karşımdaydı. Üç adım ötemde duruyordu talih. Gözümde zerre kadar değeri kalmamış olan kâğıdı mahir bir edayla yırtarak köprüden aşağı attım. Delikanlının neden burada olduğunu sorup soruşturmak humması içinde cenkleşen sorularım nihayet durdurulamaz bir hâle gelmişti. Ona doğru birkaç adım atıp, köprünün tirabzanında asılı duran bacağını görmezden gelerek adını sordum. Canım mı demişti yoksa bana mı öyle geldi? Canım... Onun gibi sert mizaçlı, keskin hatlı bir delikanlıya Canım ismini koyacak değillerdi ya, herhalde bana öyle geldi. Birkaç saniye içinde gamzeli yanakları ağır ağır gerildi ve dudaklarını hafifçe aralayarak, “Mihran!” diye seslendi.

“Adım Mihran. Ya seninki?”

“Esma,” diye mırıldandım. Sesim bana ait değildi sanki. Gırtlığımdan çıkan bu pek neşeli, nağmeli sesi hiç mi hiç tanıımıyordum. Bir çember içinde kısıkvırak yakalanmış bir ceylanın telaşıyla yanına yaklaştım. Ve ben ona doğru gelince, o da bacağını yeniden yere basarak kendini ölümün kıyısından hiç değilse bir adım olsun uzaklaştırmış oldu. Canan için can vermek kolaydı da canan uğruna

cana dönmek, şüphesiz ki güç olan buydu. Biz o gün, o köprüde tam da bunu başarmıştık işte. Can ayağı ile kade-rin üzerine yürümeye, hayata gerisingeri dönmeye hazır iki küçük zerreydik artık.

İki küçük mutlu zerrecik...

